

Nan Ammay Ay Chamag Ay Insurat Mateo Nan Omona Ay Ammuwun

Nan nangisurat as nan nauy Ammay ay Chamag at hi Mateo ay makali us un Levi ay ifian Santiago ay potot Alfeo (Mar. 2:14; 3:18). Uray mu naifilang hi Mateo as fumafiasor kiapú ta usa hiya ay Judio ay chinutokan nan chiyuycha i-Roma as usa ay mangam-among as fiaror, enayakian challu Jesus hiya as usa as nan disipulusna (Mt. 9:9; Mar. 2:14; Luc. 15:27), ya nakekan pay hi Jesus kan hiya (Mt. 9:10).

Insurat Mateo nan nauy Ammay ay Chamag, tay laychuna ay epakaammu fiakun yangkiay as nan chiyuycha Judio ngem uray us as nan am-in ay tatau ay hi Jesus nan Cristo winnu Mesias ay nan Omesarakan ay finaor Apo Dios asna's luta ta matongpar nan enkarina as nan Turag ad Pus-uy.

Laychuna ay epakaammu ay hi Jesus nan titiwa ay Aren chi Judio, isunga nafukig nan kali ay “Aren chi Judio” as 2:2; 27:11, 29, 37. Enpakaamuna ay hi Jesus at nurpu as nan kianak Ari David, isunga namen ongorna insurat nan kali ay “Kianak Ari David” as pang-awag kan Jesus (1:1; 9:27; 12:23; 15:22; 20:30,31; 21:9,15; 22:42).

Laychuna ay epakaammu ay hi Jesus nan kangatuwan ay misturu ay finaor Apo Dios. Isunga wachay kalibfengan Jesus ay mangelawlawag

as nan lintig Apo Dios ya mangisuru as nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios.

Nan ongor ay isursuron Jesus at napasigcha as lema: 1) Nan enkasabana henan chuntug ay maepangkep as nan libfengun, ukiali ya gun-gunan nan tataku ay maetapi henan muntorayan Apo Dios (5:1-7:27). 2) Nan nangisursuruwan Jesus as nan disipulusna as nan uycha nun-ekaskasabaan (10:5-42). 3) Nan chiyuycha maepadpachongan nan muntorayan Apo Dios (13:3-52). 4) Nan ukiali ya libfengun nan chiyuycha disipulusna (18:3-35). 5) Nan ommatan nan munpatingkiaan nan luta ya nan munfiangchan Cristo ay muntoray (24:4-25:46). Ngem sakbay ommat na, kenalen Jesus un masapor maekasaba nan Ammay ay Chamag as nan am-in ay tataku asna's luta (Mt. 24:14).

Ongor chi naisurat as nan nauy ay liblu, ya as na yangkiay nan kawad-ancha ay kaman as nan chiyuycha mangili ay nurpu as nan fomo-foknagian nan urkiw (2:1-2), nan nanaranan Pedro henan fiayfiay (14:24-27), nan naor-an nan fiaror as nan tapak nan nafunwetan (17:27), nan enmammayan nan chuwa ay nafurag (20:29-34), nan maepadpachongan nan mun-um-uma (20:1-16), nan chuwa ay an-ak (21:28-30), ya nan hin-puru ay fiafiarasang (25:1-13).

Nan Nakudkudwaan Nan Nauy Liblu

Nan Kaap-uan Jesu Cristo Ya Nan Naiyankana
1:1-2:23

Nan Nun-is-isuruwan Juan Ay Fumufunyag 3:1-
12

Nan Nafunyakianan Ya Nachistingan Jesus 3:13-4:11
 Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Galilea 4:12-18:35
 Nan Nun-is-isuruwan Jesus Ad Jerusalem 19:1-20:34
 Nan Anongos Ay Chumingkon Jesus Ya Nan Natuyana 21:1-27:66
 Nan Natakuwan Jesus Manipud As Nan Utúy Ya Nan Nunpail-ana 28:1-20

Nan Kaap-uan Jesu Cristo
(Luc. 3:23-38)

¹ Hiyana nan lestaan nan kaap-uan Jesu Cristo ay kianak David, ya hi David at kianak Abraham. ² Hi Abraham at aman Isaac. Hi Isaac at aman Jacob. Hi Jacob at aman cha Juda ay hen-anagi. ³ Hi Juda at aman cha Fares kan Zara, ya nan enacha at hi Tamar. Hi Fares at aman Esrom. Hi Esrom at aman Aram.* ⁴ Hi Aram at aman Aminadab. Hi Aminadab at aman Naason. Hi Naason at aman Salmon. ⁵ Hi Salmon at aman Boaz, ya nan enan Boaz at hi Rahab. Hi Boaz at aman Obed, ya nan enan Obed at hi Ruth. Hi Obed at aman Jesse. ⁶ Hi Jesse at aman Ari David.

Hi David at aman Solomon, ya nan enan Solomon at sikud ay asawan Urias.† ⁷ Hi Solomon at aman Roboam. Hi Roboam at aman Abias. Hi Abias at aman Asa. ⁸ Hi Asa at aman Josafat. Hi Josafat at aman Joram. Hi Joram at aman Ozias.‡ ⁹ Hi Ozias at aman Joatam. Hi Joatam at aman Acaz. Hi Acaz at aman Ezekias. ¹⁰ Hi Ezekias at aman Manases. Hi Manases at aman Amon. Hi

* **1:3** Gen. 38:29-30 † **1:6** 2 Sam. 11 ‡ **1:8** 1 Cro. 3:11-12

Amon at aman Josias. ¹¹ Hi Josias at aman cha Jeconias ay hen-anag-i. Enpototna chicha as nan timpu ay naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia. §

¹² Kuncha pay wacha ad Babilonia, enpotot Jeconias hi Salatiel. Hi Salatiel at aman Zorobabel.* ¹³ Hi Zorobabel at aman Abiud. Hi Abiud at aman Eliakim. Hi Eliakim at aman Azor. ¹⁴ Hi Azor at aman Sadoc. Hi Sadoc at aman Akim. Hi Akim at aman Eliud. ¹⁵ Hi Eliud at aman Eleazar. Hi Eleazar at aman Matan. Hi Matan at aman Jacob. ¹⁶ Hi Jacob at aman Jose. Hi Jose at asawan Maria ay enan Jesus, ya hi Jesus nan makali un Cristo.

¹⁷ Isunga, hinpuru ya opat am-in nan kaap-uwang Jesus manipud kan Abraham inkiana kan David. Hinpuru ya opat us ay kaap-uwang manipud kan David inkiana as nan naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia. Wacha us chi hinpuru ya opat ay kaap-uwang manipud as nan naiyuyan nan chiyuycha kianak Israel ad Babilonia inkiana as nan naiyankan Cristo.

Nan Naiyankan Jesu Cristo

(Luc. 2:1-7)

¹⁸ Hiyana nan kaap-apatang nan naiyankan Jesu Cristo. Hi Maria ay enana at naetfor kan Jose. Ngem sakbay nunteponcha, naammuwan at ay masikug hi Maria babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo. † ¹⁹ Kiapú ta nalintig

§ **1:11** 2 Ar. 24:8-16; 1 Cro. 10-16 * **1:12** Ezr. 3:2 † **1:18**
Nan inili ay ukialen chi Judio at mu wachay naetfor, naiflangcha at as hen-asawa uray chaancha pay nuntepon. Mu achi laychun nan laraki ay ituruy, masapor mun-amma hiya as kasuratan nan mun-ichangancha ay wachay chuwa ay tistigu.

ay taku hi Jose ay asawana, ya achina laychun ay ifiafiain hi Maria as nan sangwanan nan tatau, ninumnumna ay iyichangna hiya ay achi maam-ammuwan nan tatau. ²⁰ As nan chana mangnumnumnuman as na, nunpaila babaen as nan iitawna nan anghel nan Apo. Kenalen nan anghel, “Jose ay kianak David, achika umugyat ay mangetepon kan Maria, tay nan nasikukianana at babaen as nan pannakafialin nan Espiritu Santo. ²¹ Iyanaknantu nan laraki, ya ngadnam as Jesus, tay hiya nan mangesarakantu as nan tatakuna as nan fiasfiasorcha.”

²² Enommat am-in chaná ta matongpar nan enpaifiakian Apo Dios as nan usa ay poma-padtu ay kanana, ²³ “Munsikugtu nan usa ay fi-arasang ay maid laraki as nakiskissuy kan hiya. Iyanaknantu nan usa ay laraki ay mangadnantu as Immanuel.” ‡ (Nan laychun nan Immanuel ay kanan at “Wacha hi Apo Dios kan chitaku.”)

²⁴ Kun pay finmangun hi Jose, enatna nan infi-akian nan anghel nan Apo, at entepona hi Maria. ²⁵ Ngem chaan nakiskissuy kan Maria inkiana inyanakna nan mutun ay laraki. As nan hiyachi, ngenadnan Jose nan mutun as Jesus.

2

Nan Chiyuycha Mangili Ay Uy Nangila Kan Jesus

¹ Naiyanak hi Jesus henan ili ay Betlehem henan probinsiya ay Judea as nan timpon Ari Herodes. Kun pay chaan nafiayag, wachacha nan inmuy ad Jerusalem ay nurpu henan tuku-tukún ay luglukiar as apét fomokfoknakian nan

‡ 1:23 Isa. 7:14

urkiw. Chicha nan mamasilib ay lanaraki ay mangad-achar as maepangkep as taraw. ² Kuncha pay inumchan hid-i, senarudsudcha, “Ay chaud nan kaiyan-anak ay aren chi Judio? Tay inilami met nan fenumknakian nan taraw ay sinyar nan naiyankana, at enmali kami ay munchayaw kan hiya.”

³ Kun pay nachamag Ari Herodes nan infiaki-acha, nalilifokan hiya as makasolet,* ya kaman us as nan am-in ay tatau ad Jerusalem. ⁴ Isunga enpaayagna nan am-in ay ap-apon chi papachi ya mun-isursuru as Lintig, at ensarochakchakna kan chicha mu ay chaud nan maiyankantu nan Cristo. ⁵ Tinumforcha kan hiya, “Ad Judea henan ili ay Betlehem, tay hiyana nan insurat nan pomapadtu ay kanana un,

⁶ ‘Chakayu ay tatau ad Betlehem henan lutan Juda, figfikun chakayu henan am-in ay ili ad Juda, tay chakayu nan murpuwan nan usa ay muntoray ay mangaywan as nan tatakok ay kianak Israel.’ ”†

⁷ Angkiay ya enpaayag Herodes nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki ay chidchicha yangkiay, at naammuwana kan chicha nan ustu ay uras ay nunpail-an nan taraw. ⁸ Kuna pay infiaor chicha ad Betlehem, infilina, “Umuy kayu's chi, ya emamadyu man ay manganap as nan onga. As nan manguchananyu, epakaammuyu kan ha-un ta uyaktu us munchayaw kan hiya.”

* **2:3** Hi Herodes at fiakun Judio. Ngem uray hiya nan mangetor-toray as nan chiyuycha Judio, achina laychun ay wachay manubrat kan hiya. † **2:6** Mik. 5:2

9-10 Kuncha pay chinngor nan kenalen nan ari, nunligwatcha. As nan chacha manarcharanan, inilacha kasin nan chiyuy taraw ay inilacha as nan kawad-ancha pay laing henan fomokfok-nakian nan urkiw. Naragsakancha as solet as nan nangil-ancha as nan taraw. Nan chiyuy taraw at enpanguna chicha inkiana naitungor as nan kawad-an nan onga. ¹¹ Kuncha pay sinungkop as nan afong ya inilacha nan onga ya hi Maria ay enana, nunpalintumangcha ay nunchaychayaw as nan onga. Tenkafiancha nan nangittuwancha as nan nunkangina ay ichatcha ay fialetok, insenso ya mirra.‡

¹² Angkiay ya as nan kenmatamancha henan lukiarcha, tukún nan inuycha kiapú ta enpaiitaw Apo Dios kan chicha ay achicha munfiangad kan Herodes.

Nan Lenmayawan Cha Jose Ay Hinfiaruy Ad Egipto

¹³ Kun pay nak-ak nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki, nunpaila nan anghel nan Apo kan Jose babaen as nan iitawna. Kenalen nan anghel, “Fumangunka. Etakinmu nan hen-ena ya lomayaw kayu ay umuy ad Egipto.§ Mayaschi kayu inkiana ifiakiak ay mak-ak kayu, tay epaanap Herodes nan onga ta patayuna.”

¹⁴ Hiya at chi ya finmangun hi Jose. Entakina nan hen-ena, ya nunligwatcha ay inmuy ad

‡ **2:11** Nan insenso ay maara as nan kaiw at munfiangu mu mapuoran. Nan mirra at usa us ay nafiangu ay lana ay maara as nan kaiw. Nangina chaná ya maifiakiay ay maichat as nan ari. § **2:13** Egipto at achawwi ad Judea, ya fiakun sakop nan mun-aariyan Herodes.

Egipto as nan hiyachi ay lafi. ¹⁵ Nakiilicha hid-i inkiana natuy hi Herodes. Enommat am-in chaná ta matongpar nan enpaifiakian nan Apo as nan pomapadtu ay kanana, “Enayakiak nan anakku ta mak-ak ad Egipto.”*

Nan Nangepapatuyan Herodes As Nan Ongong-a

¹⁶ Kun pay naammuwan Herodes ay insikapan nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki hiya, ongor chi fungatna. Isunga infilina ay maepapatuy nan am-in ay lallaraki ay mutun inkiana as nan anongong-a ay muntawwun as chuwa ad Betlehem ya henan am-in ay sakopuna. Enatna na ay maiyunud as nan timpu ay nangammuwana as nan naiyankan nan mutun as nan chiyuycha mamasilib ay lanaraki.

¹⁷ Hiyana nan natongparan nan kenalen Jeremias ay pomapadtu ad pus-uy ay kanana,

¹⁸ “Nadngor nan pararu ay tangugngug ya akorcha ad Rama. Cha ag-akiaran Raquel nan an-akna. Achina laychun ay maliwliwa, tay natuycha am-in.”†

Nan Nak-akan Cha Jose Ad Egipto

¹⁹ Kun pay natuy hi Ari Herodes, nunpaila nan anghel nan Apo kan Jose ad Egipto babaen as nan iitawna. ²⁰ Kenalen nan anghel, “Fumangunka, etakinmu nan hen-ena, ya komatam kayu ad Israel, tay natuycha nan chiyuycha nanglarayad ay mangpatuy as nan onga.” ²¹ As nan hiyachi,

* **2:15** Ose. 11:1 † **2:18** Jer. 31:15. Hi Raquel (Gen. 35:16-19) at maepachong as nan en-a ad Betlehem. Nan tatangugngug ya ag-akor at as-op henan nailubkan Raquel.

finmangun hi Jose, entakina nan hen-ena, ya kenmatamcha ad Israel.

²² Ngem kun pay nachamag Jose ay hi Arkelao nan naisubrat kan Herodes ay amana ay muntoray ad Judea, inmugyat hiya ay umuy hid-i. Kiapú ta finag-an Apo Dios hiya babaen as nan iitawna, nunligwatcha ay umuy henan probinsiya ay Galilea. ²³ Hid-i ad Galilea, inmilicha henan ili ay makali un Nazaret. Enommat na ta matongpar nan kenalen nan chiyuycha pomapadtu un, “Makalintu hiya ay Nazareno.”

3

Nan Nun-ekaskasabaan Juan Ay Fumufunyang (Mar. 1:1-8; Luc. 3:1-18; Jn. 1:19-28)

¹ As nan timpu ay nanagyanan cha Jesus ad Nazaret, uy nun-ekaskasaba hi Juan ay Fumufunyang as nan chiyuycha tatau ay uy nunchungchungor kan hiya henan disyerto ad Judea. ² Kenalina kan chicha, “Munfiawfiaw kayu as nan fiasfiasoryu, tay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios.”* ³ Hi Juan ay anna nan infiakuan Isaias ay pomapadtu ad pus-uy ay kanana,

“Wacha nan taku henan disyerto ay cha mangifugfukiaw un, ‘Esakianayu nan ayun nan Apo. Munlutkunu nan ayuna.’”†

⁴ Nan fiachon Juan at naamma as chotchot chi kamilyu. Nan sinturuna at larat, ya nan kanuna at chuchun ya chilu. ⁵ Uray mu assena hiya,

* **3:2** As nan kali ay Griego at kanana, “nan muntorayan nan chaya”. † **3:3** Isa. 40:3

in-inmuy kan hiya nan ongoongor ay tatakuy ay nurpu ad Jerusalem, henan intiruy ay probinsiya ay Judea, ya as nan am-in ay naesasag-un henan wawang ay Jordan. ⁶ Nunfiawicha as nan fiasfiasorcha, at finunyakian Juan chicha henan wawang ay Jordan.

⁷ Kun pay inilan Juan nan ongor ay Fariseo ya Saduseo[‡] ay cha omali ay munpafunyang, kenalina kan chicha, “Hoy! Chakayu ay kaman an-ak chi kubra! Anan mangali kan chakayu ay malisiyanyu nan omali ay ichusan Apo Dios mu mafunyakian kayu? ⁸ Masapor atunyu nan mangepaila ay tit-iwa ay nunfiawichi kayu as nan fiasfiasoryu. ⁹ Achiyu kankanan as achoryu un, ‘Achi chakami challu chusaun kan Apo Dios, tay hi Abraham nan kaap-uwanmi.’ Tay ifiakian kan chakayu ay uray nan nauycha fiatu at mafialin ay munfialinun Apo Dios as kiankianak Abraham! ¹⁰ Nan ichusan Apo Dios at kaman as nan wasay ay naesasakiana ay manipor as kaiw. Am-in ay kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepooncha ay masipor, ya maichus-orcha as nan apuy.”

¹¹ Inturuy Juan, “Funyakiak chakayu as chanum ay mangepaila ay nunfiawichi kayu at. Ngem nan cha umunud kan ha-un at am-amud mu ha-un. Achiyak paat maekari ay mangchun as sapatosna. [§] Hiya nan mangfunyang kan chakayu as Espiritu Santo ya apuy. ¹² Maepadpachong

[‡] **3:7** Ara. 23:8. Nan maepangkep as nan chiyuycha Fariseo ya nan Saduseo at maila as nan glosario. **§ 3:11** As nan inili ay ukialen nan chiyuycha Judio, nan chiyuycha fiabfiaruncha nan mangakkaan as nan sapatos nan fiaknang.

hiya as nan taku ay nanangchun as ligkia ay osaruna ay manapa as nan finayu. Nan natapan at ittunantu as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chuki at ipuornantu as nan apuy ay achi mapappauy.”

Nan Nunpafunyakian Jesus
(*Mar. 1:9-11; Luc. 3:21-22*)

¹³ As nan timpu ay nunfunfunyakian Juan, inumchan hi Jesus ay nurpu ad Galilea ta uy munpafunyak kan Juan henan wawwang ay Jordan. ¹⁴ Ngem penachas Juan ay mamas-iw kan hiya as nan nangaliyana, “Apo, ha-un met koma nan munpafunyak kan he-a. Sungang t'uy he-a nan omali ay munpafunyak kan ha-un?”

¹⁵ Ngem tinumfor hi Jesus, “*Ayu at! Atum na ad wani, tay masapor tongparunta nan am-in ay laychun Apo Dios.*” Isunga inyafud Juan.

¹⁶ Kun pay nafunyakian hi Jesus, hiya at chi ya tenmakchang hiya as nan chanum. As nan hiyachi, natkafian ad chaya, ya inilana nan Espiriton Apo Dios ay kaman karopati ay cha komsop inkiana penmatang kan hiya.* ¹⁷ Wacha us nan kali ay nurpu ad chaya ay kanana, “Hi tona nan anakku ay laylaychok. Hiya nan mangepalaylayad kan ha-un.”

4

Nan Nanistingan Satanas Kan Jesus
(*Mar. 1:12-13; Luc. 4:1-13*)

¹ Kun pay narpas ay nafunyakian hi Jesus, enpangon nan Espiritu Santo hiya henan disyerto

* **3:16** Jn. 1:31-34

ta chistingun Satanas. ² Kun pay inmuy chi opat puru ay urkiw ya lafi ay nun-ay-ayunaran Jesus, nunchukiaang hiya. ³ Angkiay ya inmuy hi Satanas kan hiya, ya kanana, “Mu tit-iwa ay anak chaká kan Apo Dios, filinum nan nauycha fiatu ta munfialincha as tenapay.” ⁴ Ngem tinumfor hi Jesus, “*Nan naisurat as nan Kalen Apo Dios at kanana un, ‘Fiakun yangkiay makan nan pagfiyag nan taku, ngem masaporcha challu nan am-in ay iflagfiakian Apo Dios.’*”*

⁵ Angkiay ya inyuy Satanas hi Jesus henan nasantowan ay siyudad, ya enpatakchugna hiya as nan kangatuwan ay parten nan Templo. ⁶ Kenalina kan hiya, “Mu tit-iwa ay Anak chaká kan Apo Dios, ud-a pay omagkiangka inkiana as kuwabna, tay kanan met nan naisurat as nan Kalen Apo Dios un, ‘Filinum Apo Dios nan anghesna ay mangaywan kan he-a. Tatag-uyun chakantu kan chicha as nan limacha ta achi maepakpak nan sukem as nan fiatu.’”†

⁷ Tinumfor hi Jesus, “*Wacha met us nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘Achim chis-chistingun nan Apo ay Diosmu.’*”‡

⁸ Kun pay narpas chi, inyuy Satanas hi Jesus henan usa ay nangatungatu ay chuntug. En-pailana kan Jesus nan am-in ay muntorayan asna's luta ya nan kaichayawancha. ⁹ Kenalen Satanas, “Ichatkuntu am-in chaná kan he-a mu munpalintumangka ay munchayaw kan ha-un.”

¹⁰ Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Mak-akka Satanas! Nan naisurat met as nan Kalen Apo Dios*

* **4:4** Deut. 8:3 † **4:6** Sal. 91:11-12 ‡ **4:7** Deut. 6:16

at kanana un, ‘Chayawum nan Apo ay Diosmu, ya kan hiya yangkiay nan munserfiyam.’”§

¹¹ Haat taynan Satanas hiya. As nan hiyachi, enmalicha nan angheles ay uy nangfiachang kan hiya.

*Nan Nangelapuwang Jesus Ay Nun-ekasaba
(Mar. 1:14-15; Luc. 4:14-15)*

¹² Kun pay nachamag Jesus ay naifiarud hi Juan ay Fumufunyang, nunfiangad hiya henan probinsiya ay Galilea.* ¹³ As nan kawad-ana henan probinsiya ay Galilea, chaan nakiili ad Nazaret, ngem kun at uy nakiili ad Capernaum. Nan ili ay Capernaum at wacha henan olet nan fiayfiay ay Galilea ya henan lutan us nan chiyuycha kianak Zabulon ya Neftali.† ¹⁴ Nakiili hiya ad Capernaum ta matongpar nan kenalen Isaias ay pomapadtu ad pus-uy,

¹⁵ “Ad Galilea, henan lutan Zabulon ya henan lutan Neftali as nan charan ay umuy henan fiayfiay, ya chuchumangun nan wawwang ay Jordan, hid-i nan nakiiliyan nan ongoongor ay Gentil.‡

¹⁶ Nan tataku hid-i at kamancha natataku as nan kawad-an nan ngongot ya as nan kawad-an nan nunkatuy. Ngem ad wani at ilaunha nan narawag ay silaw, tay enmali as nan kawad-ancha nan manilaw as numnumcha.”§

§ **4:10** Deut. 6:13; 10:20 * **4:12** Mat. 14:3-5; Mar. 6:14-29

† **4:13** Cha Zabulon kan Neftali nan chuwa as nan potot Jacob ad pus-uy. Luc. 5:1; Jn. 6:1; 21:1 ‡ **4:15** winnu ‘fiakun Judio’.

§ **4:16** Isa. 9:1-2; Luc. 1:79

¹⁷ Nunlapu as nan hana ay timpu, enlapon Jesus ay nun-ekaskasaba. Kenarkalina, “*Munfiafiawi kayu as nan fiasfiasoryu, tay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios.*”

Nan Nangayakian Jesus As Nan Enmon-ona Ay Disipulusna

(Mar. 1:16-20; Luc. 5:1-11)

¹⁸ As nan usa ay urkiw ay cha manarcharanan Jesus henan olet nan fiayfiay ay Galilea, inilana nan hen-aki ay cha manafukor, tay hiyasa nan chunucha. Chicha cha Simon ay makali us un Pedro, ya hi Andres ay ifiana. ¹⁹ Kenalina kan chicha, “*Unuchunak, at isurok chakayu ay munfi-alin as kaman tomatafukor as tataku.*” ²⁰ Hiya at chi ya tenaynancha nan chiyuycha tafukorcha, ya immunudcha kan hiya.

²¹ Kuncha pay inturturuy ay manaran, inilan Jesus nan tukún ay hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo. Nakilurukiancha kan amacha ay hi Zebedeo as nan fiangka, ya chacha esakiana nan tafukorcha. As nan hiyachi, enayakian Jesus chicha. ²² Hiya at chi ya tenaynancha nan fiangkacha ya hi amacha, ya immunudcha kan Jesus.

Nan Nun-is-isuruwan, Nun-ekaskasabaan Ya Nan Nunkakkaanan Jesus As Saket

(Luc. 6:17-19)

²³ Nunliklikud hi Jesus henan intiru ay probinsiya ay Galilea. Nun-is-isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya enkaskasabana nan Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Kenaana us nan am-in ay karasen

chi saketcha ya iliwas chi achorcha. ²⁴ Isunga naepachamag nan maepangkep kan hiya henan intiru ay Siria. Nan tatau at inyuycha kan hiya nan am-in ay nunsaket as tukutukún ay saket, nan naparpalikiatan, nan nunkaanennetan, nan nunkorchas ya nan nunkapilay, ya enpaamay Jesus chicha am-in. ²⁵ Kiapú ta assena, inmuud kan hiya nan ongoongor ay tatau ay nurpu ad Galilea, nan Hinpuru ay Siyudad, Judea, Jerusalem ya henan usa ay chumang nan wawang ay Jordan.

5

Nan Kanan Jesus Ay Nakiasat Ya Kasusug-ang (Luc. 6:20-26)

¹ As nan nangil-an Jesus as nan ongoongor ay tatau, tinmikid henan usa ay chuntug. Kuna pay entokor, enmali nan disipulusna kan hiya, ² ya enlapuna ay nun-isuru kan chicha,

³ “*Nakiasat nan chiyuycha mamigfig as nan kenakurang chi kafiaelancha ay mangekaman as nan laychun Apo Dios, tay maetapichantu as nan muntorayana.*

⁴ “*Nakiasat nan chiyuycha ngumunguyus kiapú as fiasor, tay liwliwauntu Apo Dios chicha.*

⁵ “*Nakiasat nan chiyuycha napakumbaba, tay tawichunchantu nan luta ay enkaren Apo Dios kan chicha.**

⁶ “*Nakiasat nan chiyuycha kaman cha munchuki-aang ya masketan ay chicha nan munlarayad ay mangekaman as nan laychun Apo Dios, tay mapnekchantu.*

* 5:5 Sal. 37:11

⁷ “Nakiasat nan chiyuycha manug-ang as pachongcha ay taku, tay sug-angantu Apo Dios chicha.

⁸ “Nakiasat nan chiyuycha nacharos chi numnumcha, tay ilaunchantu hi Apo Dios.†

⁹ “Nakiasat nan chiyuycha mangepakappia as nan pachongcha ay taku, tay ifilangtu Apo Dios chicha as an-akna.

¹⁰ “Nakiasat nan chiyuycha cha maparpalikiat kiapú as nan chacha mangekamkamanan as nan laychun Apo Dios, tay maetapichantu henan muntorayana.

¹¹ “Nakiasat kayu as nan mangsotan ya mamalikiatan nan tataku kan chakayu, ya ekaliyan chakayu as kumpurmi ay mangotettet kiapú kan ha-un. ¹² Kun kayu at munlagragsak ya munlaylayad, tay ongoongor nan gun-gunayu ad chaya. Tay assesa us nan en-enatcha ay namarpalikiat as nan chiyuycha pomapadtu ay enmon-ona mu chakayu.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Asin Ya Pingki

(*Mar. 4:21-25; 9:49-50; Luc. 8:16-18; 14:34-35*)

¹³ Inturuy Jesus, “Chakayu nan maepachong as nan asin ay para as nan am-in ay tataku asna's luta. Ngem mu chakus at nakaan nan tamtam nan asin, achi poros kasin omasin. Maid at kotokna, kun at maiwagkia ya maikiatkiatin.‡

¹⁴ “Maepachong kayu as nan silaw ay manilaw as numnum nan tataku asna's luta. Nan siyudad ay wacha henan toktok nan chuntug at achi poros

† 5:8 Sal. 24:1-6 ‡ 5:13 Ad kasin at nan asin at naraka ay makaan chi tamtamna.

malinglingfian. ¹⁵ Maid mamaskud as pingki ya op-opana as fianga, ngem kuna at epatang as nan maepatpatngana, at silawan nan pingki nan am-in ay wacha as nan afong. ¹⁶ Assesa us ay masapor sumilaw kayu as nan mangiilan nan tataku ta mailacha nan ammay ay chayu at-atun, ya ichay-chayawcha hi Amayu ad chaya.”

Nan Maepangkep As Nan Lintig Moises

¹⁷ Kenalen pay Jesus, “Achiyu kanan un enmaliyak ay manachael as nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu. Chaanak enmali ay manachael as nan hanacha, ngem kuna at enmali ay mangtongpar as nan laychuncha ay kanan. ¹⁸ Ifiakiak kan chakayu nan titiwa. Uray inkiana mamaid nan chaya ya nan luta, achi poros mamaid chi uray tektek winnu kaaptekan ay kali as nan lintig Apo Dios inkiana matongpar nan am-in ay pangkepna. ¹⁹ Isunga uray ngachana nan achi mangafurot as nan filfilin Apo Dios uray nan chiyuycha kararakaan ay tongparun, ya mangisuru as nan tapina ta ukiayuncha nan hanacha at maifilang hiya as kun lawá apud henan muntorayan Apo Dios. Ngem nan mangafurot as nan lintig ya mangisuru kan chicha ta ekamancha us at maifilang hiya as amud henan muntorayan Apo Dios. ²⁰ Ifiakiak kan chakayu ay mafialin kayu ay maetapi henan muntorayan Apo Dios mu nalinlintig kayu mu nan chiyuycha munisursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo.”

Nan Maepangkep As Fungat

²¹ Inturuy Jesus, “Chinngoryu ay naifiakia as nan kaap-uwan takú un, ‘Achi kayu pomatuy,’ ya

'nan pomatuy at maokóm ta machusa.' § 22 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan taku ay fumungat as nan pachongna ay taku at maokóm hiya ay machusa. Nan taku ay manginsurtu ay mangali as nan pachongna ay taku un, 'Maid kotkotkmul!' at maicharum as nan Sanhedrin.* Kaman us as nan taku ay mangali as nan pachongna ay taku un, 'Natotongokka!' at maiyuy as nan apuy ad inferno. 23 Isunga mu kiayudka mun-ichaton kan Apo Dios as nan altar ya nanumnummu iwa ay wachay finmungtan nan pachongmu ay taku kan he-a, 24 esaadmu nan chatonmu as nan sangwanan nan altar. Uyka on-ona makekappia as nan hana pachongmu ay taku, angkiay munfiangadka ay mun-ichaton kan Apo Dios.*

25 *"Kamuwum ay makealiglu as nan nangicharum kan he-a sakbay iyuy na chaká as nan lupon. Tay mu achi, ipurang chaká as nan huwis. Angkiay ya nan huwis at ipurang chaká as nan pulis ay mangifiarud kan he-a as pagfiaruchan. 26 Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa ay achikantu makapitiw as pagfiaruchan inkiana fiayacham nan am-in ay mortam."*

Nan Maepangkep As Umiwet

27 *"Chinngoryu at ay naifilin ad pus-uy un, 'Achi kayu umiwet.'* † 28 *Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay nan uray ngachana ay mangetotoong as fiafiai ya ninumnumna ay makissuy kan hiya at inmiwet at hiya as numnumna. 29 Isunga mu nan*

§ 5:21 Exo. 20:13; Deut 5:17
Kangatuwan ay Kurten chi Judio.

* 5:22 Nan Sanhedrin at
† 5:27 Exo. 20:14; Deut. 5:18

kannawan ay matam nan kiapón chi fumasoram, oketam ya iwagkiam. Un-unuyna ay makurangan nan achormu as usa ay parti mu nan wacha nan intiru ay achormu ay kun challu maichus-or ad inferno.‡ ³⁰ *Mu nan kannawan ay limam nan kiapón chi fumasoram, putnam ya iwagkiam. Un-unuyna ay makurangan nan achormu as usa ay parti mu nan wacha nan intiru ay achormu ay kun challu umuy ad inferno.”*

Nan Maepangkep As Ichang

(Mat. 19:9; Mar. 10:11-12; Luc. 16:18)

³¹ *“Naifiakia us ad pus-uy un, ‘Nan ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana at masapor umichat hiya kan asawana as kasuratan ay mangepaila ay nun-ichangcha ay hen-asawa.’* ³² *Ngem ad wani, ifiakia kan chakayu ay nan uray ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana omangkiay mu nakelaraki nan chiyuy asawana at munfialinuna hiya as umiwet mu omasawa hiya as tukún. Kaman us as nan laraki ay mangasawa as nan naiyichang ay fiafiai at umiwet.”*

Nan Maepangkep As Sapata

(San. 5:12)

³³ *“Chingoryu ay naifilin as nan kaap-uwan takú un, ‘Achim chukchukkian nan ensapatam as nan Apo, kunmu at masapor tongparun.’* ³⁴ *Ngem ad wani, ifiakia kan chakayu ay achi kayu poros munsapsapata. Achiyu kankanan un, ‘Ilaum ay chaya,’ tay hiyasa nan tomotokoran Apo Dios ay muntotoray.* ³⁵ *Achiyu us kankanan un, ‘Ilaum ay*

‡ 5:29 Mat. 18:8; Mar. 9:43 § 5:31 Deut. 24:1-4 * 5:33 Lev. 19:12; Num. 30:2

luta,' tay hiyana nan kumakiatinana, winnu 'Ilaum ay Jerusalem,' tay hiyasa nan siyudad nan nangatu ay Ari. ³⁶ Nan usa pay at achiyu os-osarun nan uruyu ay munsapata, tay achiyu kafiaelan ay mangepapukaw winnu mangepangutug as uray usa yangkiay ay fook. ³⁷ Nan kananyu yangkiay at, 'O,' winnu 'Achi.' Tay nan ngachana nan etapiyu at kan Satanas ay makali un Mangotettet nan nuruwana."†

*Nan Maepangkep As Asang
(Luc. 6:29-30)*

³⁸ “Chingoryu nan naifilin ad pus-uy ay kanana, ‘Nan mamusling as matan chi usa ay taku at masapor us mafusling hiya. Nan mameng-aw as fiaban chi usa ay taku at masapor us mapeng-awan hiya.’‡ ³⁹ Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay achiyu es-es-ang nan mangotettet ay enkaman nan pachongyu ay taku kan chakayu. Nan ngachana ngarud ay manepak as nan kannawan ay tamelmu at pay-am ay tepakuna us nan fisakna.§ ⁴⁰ Nan mangicharum kan he-a ta arauna nan kamisitam at pay-am ay arauna us nan chaketmu. ⁴¹ Nan ngachana ay mamelet kan he-a ay manakfiat as uchuna as usa ay kilometro at sakfiatam as uray chuwa ay kilometro. ⁴² Nan kumchaw kan he-a at ichatmu nan kuchawuna. Nan manglayad ay fumurud kan he-a at achim achiyun.”

† **5:37** Nan chiyuycha Judio at achicha laychun ay fukfukikun nan ngachan Apo Dios. Isunga fukikuncha nan tukún ay ngachan as nan munsapataancha. ‡ **5:38** Exo. 21:24; Lev. 24:20; Deut. 19:21
§ **5:39** Rom. 12:19

Nan Layad As Nan Kafusor
(Luc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ “Chingoryu nan naifilin ad pus-uy ay kanana, ‘Laylaychum nan kiayyummu, ya inglum nan kafusormu.’* ⁴⁴ Ngem ad wani, ifiakiak kan chakayu ay laylaychunyu nan chiyuycha kafusoryu ya ekarkarakianyu nan chiyuycha mamarpalikiat kan chakayu ⁴⁵ ta maifilang kayu as an-ak Amayu ay wacha ad chaya. Tay hiya at pasilawuna nan urkiw para as nan mangotettet ya ammay ay tataku. Kaman us as nan uchan at epaalina para as nan chiyuycha mangekamkaman as nalintig ya nan chiyuycha achi nalintig. ⁴⁶ Mu nan manglaylayad kan chakayu yangkiay nan laylaychunyu, ay wachay ichat Apo Dios as gun-gunayu? Uray nan chiyuycha mangam-among as fiaror at assesa us nan atuncha. ⁴⁷ Mu nan kiakiayyumyu yangkiay nan tagtakiatforunyu, ay wachay natkunanyu as nan tapina? Uray nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios at assesa us nan atuncha. ⁴⁸ Isunga masapor maid munkuranganyu ta maepachong kayu kan Amayu ad chaya ay maid nunkurangana.”

6

Nan Atun Ay Mangfiachang As Nan Makasapor

¹ Inturuy Jesus, “Il-ilaunyu ta achiyu kurkuratun ay mangepappaila as nan tataku nan ammay ay atunyu ay kaichayawan Apo Dios. Tay mu hiyasa at maidtu gun-gunayu as ichat Amayu ad chaya.

* 5:43 Lev. 19:18

² “*Isunga as nan umichatanyu as nan chiyuycha makasapor, achiyu iwarwarakiawag as nan chiyuycha senagoga ya as nan chiyuycha charan ay kaman as nan cha at-atun nan pakamankaman ta ichayaw nan tataku chicha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay enawatcha at nan gun-gunacha.* ³ *Ngem as nan umichatanyu as nan makasapor, achiyu epakaammu as nan uray kaas-opan ay ki-ayyumu* ⁴ *ta maid mangammu. Hi Amayu ay mangil-ila as nan chaan naammuwan ay enatyu at gun-gunaana chakayuntu.”*

*Nan Insuron Jesus Ay Atun Ay Munkararag
(Luc. 11:1-13)*

⁵ *Kenalen pay Jesus, “As nan munkararakianyu, achiyu koma tadtadnun nan chiyuycha pakamankaman, tay laylaychuncha ay tomakchug ay uy munkararag as nan chiyuycha senagoga ya as nan chiyuycha charan ta fuyfuyaun nan tataku chicha. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay enawatcha at nan gun-gunacha.* ⁶ *Ngem as nan munkararakianyu at sungkop kayu as kuwartuyu, at in-ubyu nan pantiw, ya munkararag kayu kan Amayu ay achi maila. Hi Amayu ay mangiila as nan achi maam-ammuwan ay atunyu at gun-gunaana chakayuntu.*

⁷ *“As nan munkararakianyu, achiyu ong-ongoron nan maid kotkotokna ay chayukankanan ay kaman as nan cha at-atun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios. Tay kanan un chungrun Apo Dios nan kararagcha mu anchuanchwuncha.* ⁸ *Achi kayu koma kaman kan chicha, tay hi Amayu at aammuna challu nan*

kasaporanyu sakbay ay chumawat kayu kan hiya.

⁹ *Assena ngarud nan atunyu ay munkararag:*

'Amami ay wacha ad chaya, maichaychayaw koma nan nasantowan ay ngachanmu.

¹⁰ *Omali koma nan muntorayam. Maekaman koma nan laychum asna's luta ay kaman ad chaya.*

¹¹ *Ichatmu koma kan chakami nan kanunmi ad wani ay urkiw.*

¹² *Pakawanum koma chakami as nan fiasfiasormi ay kaman as nan mamakawananmi as nan finmasor kan chakami.*

¹³ *Achim koma eparufus ay etorokmi ay masulisukian, ngem esarakam chakami as nan Mangotettet.' ”*

¹⁴ *Inturuy Jesus, “Mu pakawanunyu nan finmasor kan chakayu, pakawanun chakayu us kan Amayu ad chaya. ¹⁵ Ngem mu achiyu pakawanun chicha, achi chakayu pakawanun kan Amayu as nan fiasfiasoryu.”*

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran

¹⁶ *Kenalen pay Jesus, “As nan mun-ayunaryu, achiyu epappaila ay ngumunguyus kayu ay kaman as nan chiyuycha pakamankaman, tay ennganuycha ay manarcharos as achorcha ta ilaun nan tataku ay kamancha kasusug-ang as nan chacha mun-ay-ayunaran. Ifiakiak kan chakayu nan titiwa ay enawatcha at nan gun-gunacha. ¹⁷ Ngem as nan mun-ayunaryu, munchor-op ya munsukud kayu ¹⁸ ta achi madlaw nan tataku ay cha kayu mun-ayunar, ngem kun yangkiay hi Amayu ay achi*

maila. Hi Amayu ay mangil-ila as nan achi maam-ammuwan ay chayu at-atun at gun-gunaanantu chakayu.”

*Nan Kawad-an Nan Kenafiaknang
(Luc. 12:33-34)*

¹⁹ “Achi kayu mun-ornong as kenafiaknangyu asna's luta. Tay hena at kun challu chachaelun chi ngomengetnget ya lati, ya sungkop pay chi mangaakiw ta akiwuna. ²⁰ Ngem kun kayu at mun-ornong as kenafiaknangyu ad chaya. Tay hid-i at achi chachaelun chi ngomengetnget ya lati, ya achi pay sungkop chi mangaakiw ta akiwuna. ²¹ Tay mu ay chaud nan kawad-an nan kenafiaknangyu at hid-i us nan kawad-an nan numnumyu.”

*Nan Silaw Nan Achor
(Luc. 11:34-36)*

²² “Nan mata at kaman silaw nan achor. Mu narawag nan umil-an nan matam, nasilawan nan intiru ay achormu. ²³ Ngem mu achi narawag nan umil-an nan matam, ngongottu as solet nan intiru ay achormu. Isunga mu ngongot nan wacha kan he-a, ngongot as solet nan fiyagmu.”

*Hi Apo Dios Yangkiay Nan Matalek
(Luc. 16:13; 12:22-31)*

²⁴ “Maid munserfi as chuwa ay amo, tay iinglunantu nan usa ya laylaychuna nan usa, winnu oononguna nan usa ya elalayusana nan usa. Achiyu mafialin ay munkisanun ay serfiyan hi Apo Dios ya nan siping.

²⁵ “Isunga ifiakiak kan chakayu ay achi kayu machanakian as maepangkep as pagfiyagyu mu anan kanunyu winnu anan ikopunyu. Achi kayu

machanakian as nan maepangkep as nan achoryu mu anan ifiachuyu. Ay achi am-amud nan fiyag mu nan makan, ya nan achor mu nan fiachu? ²⁶ *Ilaunyu nan chiyuycha kossel ay cha muntat-ayaw ad chaya. Achicha muntanum winnu mun-ani winnu mun-itupug as arangcha. Uray mu hiyasa, pakanun challu Amayu ad chaya chicha. Ay achi kayu am-amud mu chicha?* ²⁷ *Ngachana kan chakayu nan makafiael ay mangepaan-anchu as fiyagna as uray kun usa ay uras kiapú as nan chana munchanchanakian?*

²⁸ *“Anuy kayu lawá munchanag as maepangkep as fiachu? Ilaunyu nan sabsafong as uma. Achicha munchunu winnu mun-afor as fiachucha.* ²⁹ *Uray mu hiyasa, ifiakiak kan chakayu ay uray hi Ari Solomon as nan am-in ay kenafiaknangna at chaan poros nunfiachu as maepachong as nan kenaam-ammay nan usa as nan nauycha sabsafong.* ³⁰ *Mu fiachuwan Apo Dios nan nauycha lukiam ay wacha as uma ad wani, ya as wiet at mapuoran challu, ay achina chamman kaskasin fiachuwan chakayu? Anuy paat anak-akettuy chi pammatiyu!* ³¹ *Isunga achi kayu munchanag ay manarudsud un, ‘Anan omor-anmi as kanunmi winnu ikopunmi winnu ifiachumi?’* ³² *Tay chatona am-in nan cha anaanapun nan chiyuycha Gentil ay achi nangammu kan Apo Dios. Hi Amayu ad chaya at ammuna ay masaporyu am-in chaná.* ³³ *Ngem nan omon-ona ay anapunya at nan maepangkep as nan muntorayan Apo Dios ya nan mangunuchanyu as nan kenal-intigna. Mu hiyasa nan atunyu, ichatnantu am-in chaná ay kasaporan kan chakayu.* ³⁴ *Isunga achi kayu machanakian as nan likiat ay omali as wiet.*

Awni ta as wiet. Tay nan likiat ay omali as nan usa ay urkiw at nawan as nan hana ay urkiw. Achiyu tapiyan.”

7

Nan Achi Mang-okomán As Nan Pachong Ay Taku

(Luc. 6:37-38, 41-42)

¹ Kenalen pay Jesus, “Achiyu okomún nan pachongyu ay taku ta achi chakayuntu okomún kan Apo Dios. ² Tay nan atunyu ay mangokóm as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan atunyu ay maokóm. Nan panglukudyu as nan pachongyu ay taku at assesantu us nan panglukud Apo Dios kan chakayu. ³ Adchi t'uymu chillawun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam, ya kunmu at achi madlaw nan ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam? ⁴ Winnu anan mangaliyam as nan ifiam un, ‘Ud-a ta kaanok nan futa as matam,’ mu wachay ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam? ⁵ He-a ay pakamankaman! Kaanum on-ona nan hana ad-acha-an ay futa as nan mismu ay matam ta makailaka ay ustu. Angkiay ya mafialinmu ay kaanun nan ek-ektel ay futa as nan matan nan ifiam.”

⁶ Kenalen Jesus, “Achiyu isuru nan kalen Apo Dios as nan chiyuycha nangossot ay tatau. Tay maepachongcha as nan asu ya fiafuy. Uray mu ichatmu as nan asu nan ammay, omapor challu ay mamangat kan he-a. Kaman us as nan fiafuy ay uray mu ichatmuy perlas kan hiya, kuna challu kiatkiatinan.”

*Nan Mangepapatiyan Ay Chumawat
(Luc. 11:9-13)*

⁷ Kenalen pay Jesus, “Achiyu ikinkinak ay chumawat kan Apo Dios as kasaporanyu, at maichattu kan chakayu nan chayu chawchawatun. Achiyu ikinkinak ay mun-anap, at maanapanyuntu nan chayu an-anapun. Achiyu ikinkinak ay munkokkokkok, at tokafiantu Apo Dios nan pantiw para kan chakayu. ⁸ Tay am-in ay chumawat kan Apo Dios at maettan, nan mun-anap at makaanap, ya nan munkokkok at matkafian nan pantiw para kan hiya. ⁹ Ay wacha kan chakayu ay am-a nan mangichat as fiatu mu chumawat nan pototy as makan? ¹⁰ Winnu mangichat as urug mu chumawat as kiachiw? ¹¹ Mu chakayu ay manangotettet at ammuyu ay mangichat as ammay as nan an-akyu, ay achi kaskasin ay ichat Amayu ay wacha ad chaya nan ammay as nan chiyuycha chumawat kan hiya?

¹² “Isunga nan ngachana ay laychum ay atun nan tapina kan he-a, hiyasa nan atum kan chicha. Tay hiyana nan laychun ay kanan nan isursuron nan Lintig Moises ya nan insurat nan chiyuycha pomapadtu.”

*Nan Nalepet Ay Pantiw
(Luc. 13:24)*

¹³ “Sungkop kayu as nan nalepet ay pantiw, tay narawa nan pantiw ya naraka nan charan ay muntoróng ad inferno. Isunga ongorcha nan sungkop hid-i. ¹⁴ Ngem nalepet nan pantiw ya nalikiat nan charan ay muntoróng as nan fiyag ay

maid patingkiana. Isunga akétcha nan makad-an hid-i.”

*Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Luc. 6:43-44)*

¹⁵ “*Il-ilaunyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu ay omali kan chakayu. Maepachongcha as nan karnero ay naamu, ngem nan kenatit-iwana at maepachongcha as nan atap ay asu.* ¹⁶ *Nan magementonanyu kan chicha at as nan chacha at-atun. Ay wachay ubas ay mapuras as nan senagsakia, winnu igos ay mapuras as nan loos?* ¹⁷ *Nan narangtu ay kaiw at ammay chi fukiasna. Ngem nan naiing ay kaiw at mangisiw chi fukiasna,* ¹⁸ *tay achi mafialin ay fumkias nan narangtu ay kaiw as mangisiw, ya achi us mafialin ay fumkias nan naiing ay kaiw as ammay.* ¹⁹ *Tunggal kaiw ay achi fumkias as ammay at maesalepoon ay masipor ya maichus-or as nan apuy.* ²⁰ *Isunga mafialin ay maematonanyu nan chiyuycha achi tit-iwa ay pomapadtu babaen as nan chacha at-atun.”*

*Nan Achi Maetapi As Nan Muntorayan Apo Dios
(Luc. 13:25-27)*

²¹ *Inturuy Jesus, “Achi am-in ay tatakú ay mangali kan ha-un un, ‘Apo, Apo,’ at sungkoptu henan muntorayan Apo Dios, ngem nan chiyuycha yangkiay mangedkaman as nan laychun Amak ay wacha ad chaya.* ²² *As nan umchanantu nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, ongorchantu nan tatakú ay mangali kan ha-un un, ‘Apo, Apo! Ay kun kami chaan nun-epadpadtu as nan ngachanmu? Ay kun kami chaan nun-epakpak-ak as anennet as nan ngachanmu? Ay*

kun achi ongor nan en-enatmi ay nakaskaschaaw as nan ngachanmu?’ ²³ *Ngem kanaktu kan chicha un, ‘Achek poros am-ammu chakayu. Omachawwi kayu kan ha-un, chakayu ay mangedamkaman as mangotettet.’*”

*Nan Chuwa Ay Nunkiaub As Afong
(Luc. 6:47-49)*

²⁴“*Nan am-in ay tatau ay manngor as nan nauy-cha kalek ya atuncha chaná at maepachongcha as nan masilib ay taku ay nunkiaub as afongna as nan chupras.* ²⁵ *Nunmomok, at enmali nan chamuna ay chanum. Pinmuwak as napigsa ya enatifud-fuchana nan hana afong, ngem chaan natu-ug, tay as nan chupras nan nasaachana.* ²⁶ *Ngem am-in ay tatau ay manngor as nan nauycha kalek ya achicha challu atun chaná at maepachongcha as nan achi masilib ay taku ay nunkiaub as afongna as nan lakian.* ²⁷ *Nunmomok ya enmali nan chamuna ay chanum. Pinmuwak as napigsa ya enatifud-fuchana nan hana afong, at natu-ug ya nunsidlay enatna ay nachachael.”*

²⁸ *Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, naschaaw nan tatau as nan enatna ay nun-isuru.* ²⁹ *Tay as nan nun-is-isuruwana kan chicha, wachay kalibfengana ya achi kaman as nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig.*

8

*Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Nakonet
(Mar. 1:40-45; Luc. 5:12-16)*

¹ *Kun pay chinmayyu hi Jesus ay nurpu henan chuntug, ongoongor chi tatau ay immunud kan*

hiya. ² Angkiay ya naesnop kan hiya nan usa ay laraki ay nakonet ya nunpalintumang as nan sangwanan Jesus, ya kanana, “Apo, mu laychum, epaammayak koma.”

³ Inchawchaw Jesus nan limana, ya kenpana hiya. Kenalina, “*Laychok. Omammayka!*” Hiya at chi ya nakaan nan konet nan hana laraki.

⁴ Angkiay ya kenalen Jesus kan hiya, “*Maid poros mangifiagfiag-am as kumpurmi as nan enommat kan he-a, ngem kunka at uy munpaila as nan pachi ta ilauna ay nakaan nan saketmu. Kun pay marpas, umichatka as chatonmu kan Apo Dios ay kaman as nan infilin Moises ta mangammuwan nan tataku ay nakaan tit-iwa nan saketmu.*”*

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Usa Ay Mafiabfiaor

(Luc. 7:1-10)

⁵ As nan enmaliyan Jesus ad Capernaum, wacha hid-i nan kapetan chi sosorchachu ay Romano[†] ay uy nanib-at kan hiya. Nunpakpakaasi ay chumawat as fiachang kan Jesus. ⁶ Kenalina, “Apo, cha munsaket nan fiabfiaarok as afong. Cha uuumfug hiya, tay naparalitiko ya malikiatan as solet.”

⁷ Kenalen Jesus kan hiya, “*O, uyku epaammay hiya.*”

⁸ Ngem tinumfor nan kapetan, “Apo, achiyak maekari ay mangepaskop kan he-a as afongku. Uray kunmu ifilin yangkiay at ommat chi ay

* **8:4** Nan nakonet at achi maparufusan ay makiilli winnu makeam-among as nan Templo. (Lev. 14:1-32) † **8:5** Nan makali un Romano at taku ay naettan as sichoran chi i-Roma.

mangepaammay as nan fiabfiaarok. ⁹ Tay uray ha-un at wacha nan nangatngatu ay mangetoray kan ha-un, ya wachacha us nan sosorchachok ay etorayak. Mu kanak as nan usa un, 'Uyka' at umuy hiya. Mu kanak us as nan usa un, 'Aka' at omali hiya. Mu kanak us as nan fiabfiaarok un, 'Atum na' at atuna."

¹⁰ Kun pay chinngor Jesus na, naschaaw, ya kanana as nan tataku ay cha umun-unud kan hiya, "*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay maid poros naanapak as assena ay pammati uray ad Israel.* ¹¹ *Ifiakiak kan chakayu ay ongorchantu nan tataku ay Gentil ay murpu henan intiru ay luta ay makekan kan cha chin naaAbraham, naiIsaac, ya najaJacob.* ¹² *Ngem nan chiyuycha Judio ay maetapi koma henan muntorayan Apo Dios at maichus-orchá as chará henan ngongot. Hid-intu nan mun-ag-akoran nan tataku ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.*" ¹³ Haat kanan Jesus as nan kapetan, "*Komatamka, tay nan enafurotmu ay ommat at matongpar.*" Hiyachi challu ay uras nan enmammayan nan fiabfiaaruna.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Ongor Ay Munsaket

(Mar. 1:29-34; Luc. 4:38-41)

¹⁴ Kun pay sinungkop hi Jesus as afong Pedro, inilana nan katukiangan Pedro ay fiafiai ay inu-umfug ay cha munpuchot. ¹⁵ Kenpan Jesus nan limana ya nakaan nan puchotna. As nan hiyachi, finmangun, ya nunsakiana as kanun Jesus.

¹⁶ As nan hiyachi ay naschum, inyalen nan tataku kan Jesus nan ongor ay nunkaanennetan ya nan cha munsaket. Kiapú as nan kalina

yangkiay, enpafoknag Jesus nan chiyuycha anen-net ya enpaamayna us nan am-in ay cha mun-saket. ¹⁷ Enatna na ta matongpar nan kenalen Isa-ias ay pomapadtu, “Hiya ay mismu nan nangaan as iliwas chi achor ya saket takú.”‡

*Nan Likiat Nan Munfialin As Disipulus Jesus
(Luc. 9:57-62)*

¹⁸ Kun pay inilan Jesus nan ongor ay tatau ay nangarufong kan hiya, infilina as nan disipulusna ay kumchangcha henan fiayfiay ta umuycha ad chumang. ¹⁹ Angkiay ya naesnop kan Jesus nan usa ay mun-isursuru as Lintig, ya kanana, “Mis-turu, umunuchak kan he-a uray kumpurmi as ay-ayam.”

²⁰ Tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Wachay omafon-gan nan chiyuycha fuwus, ya wachay somollongan nan chiyuycha kossel, ngem maid ustu as massuyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku.*”

²¹ Kenalen nan usa ay disipulusna kan hiya, “Apo, awni pay ta uyku ilufok on-ona hi amak.”

²² Ngem tinumfor hi Jesus kan hiya, “*Umunudka kan ha-un. Pay-am. Kikiad nan chiyuycha maid pammaticha ay maepachong as nan nunkatuy nan uy mangilufok as nan pachongcha ay nunkatuy.*”

*Nan Nangepakinkan Jesus As nan Napigsa Ay
Puwak Ya Challuyon*

(Mar. 4:35-41; Luc. 8:22-25)

²³ Angkiay ya nunlukian hi Jesus as nan fiangka ya nakilukian nan disipulusna. ²⁴ Kuncha pay wacha as nan fiayfiay, kalina at ya mun-atifudfud

‡ 8:17 Isa. 53:4

chi puwak. Nunsidlay manopsopyatan nan chalu-
luyon as nan fiangka, at kiayud lumnud. Kun
pay hi Jesus at nanassuy. ²⁵ Uycha finangun hiya,
ya kanancha, “Apo, esarakam chakami! Lumnud
takú pay!”

²⁶ Kenalen Jesus kan chicha, “*Adchi t’uy kayu
umugyat? Ak-akettuy tit-iway pammatiyu!*”
Angkiay ya finmangun hiya ya infilina as nan
puwak ya nan challuyon ay kuminakcha. Hiya
at chi ya ammay kasin as solet. ²⁷ Naschaaw
am-in nan disipulusna, ya kanancha, “Ngachan
ngun tona t’uy uray angin ya challuyon at
tongparunchay filina?”

*Nan Chuwa Ay Lanaraki Ay Nunkaanennetan
(Mar. 5:1-20; Luc. 8:26-39)*

²⁸ Inturuy cha Jesus ay kinumchang inkiana
inumchancha henan sasakopun nan i-Gadara.
Wachacha nan nanib-at kan hiya ay chuwa ay
lanaraki ay nunkaanennetan ay nurpu as nan
lurubfok. Kauugyat chaná ay nunkaanennetan.
Isunga maid makaiturud ay manguy as nan hana
ay charan. ²⁹ Hiya at chi ya, infukiawcha, “He-a
ay Anak Apo Dios, anan ngachana nan laychum
ay atun kan chakami? Ay enmalika ay mamalikiat
kan chakami uray chaan pay inumchan nan ustu
ay timpu?”§

³⁰ As nan naesasag-un, wachachay ongoongor
ay fiafuy ay cha munsuksukor. ³¹ Enpakaasen
nan chiyuycha anennet kan Jesus, “Mu epak-
akmu chakami, ifiaormu ngarud chakami as nan
chiyuycha fiafuy.”

§ 8:29 Mar. 1:24

³² “*Uy kayu,*” kenalen Jesus kan chicha. Isunga nak-akcha as nan lanaraki ya inmuycha as nan chiyuycha fiafuy. Angkiay ya kenamon am-in nan fiafuy ay chinmayyu inkiana nag-ascha henan teng-el, at nurningcha.

³³ Nan chiyuycha mangay-aywan as nan chiyuycha fiafuy at tenmagtagcha henan ili, at enpachamagcha nan am-in as nan tataku hid-i pati nan enommat as nan lanaraki ay nunkaanen-netan. ³⁴ As nan hiyachi, uy sinib-at am-in nan umili hi Jesus. Kuncha pay inila hiya, nunpakaasicha kan hiya ta mak-ak hiya henan lukiar ay sasakopuncha.

9

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Laraki Ay Paralitiko (*Mar. 2:1-12; Luc. 5:17-26*)

¹ Kun pay narpas chi, nunlukian cha Jesus as nan fiangka, ya kasincha kinumchang henan fiay-fiay inkiana nunfiangadcha henan mismu ay ilen Jesus. ² As nan hiyachi, wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay paralitiko ay finmafianak as nan ubfukiana. Kun pay inilan Jesus nan pammaticha, kenalina as nan paralitiko, “*Anakku, papigsaum nan numnummu. Napakawanka as nan fiasfiasormu.*”

³ Angkiay ya wachacha nan tapen nan munisursuru as Lintig ay cha mangali as numnumcha, “Nakkuran man na ay taku t'uyna epapachong chi achorna kan Apo Dios!”

⁴ Ngem ammon Jesus nan chacha numnummun, ya kanana, “*Adchi t'uy mangotettet chi chayuy*”

numnumnumun? ⁵ Ngachana nan narakraka as kanan, 'Napakawanka as nan fiasfiasormu,' winnu kanan un, 'Maligwatka ya manaranka'? ⁶ Ngem mu hiyasa, atok na ta maammuwanyu ay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at wachay kalibfengana asna's luta ay mangpakawan as tatau as nan fiasfiasorcha." Angkiay ya kenalina as nan paralitiko, "Tomakchugka, araum nan apragmu, ya komatamka." ⁷ As nan hiyachi, tenmakchug nan laraki, at kenmatam. ⁸ As nan nangil-an nan ongor ay tatau as nan enommat, inmugyatcha, ya chinaychayawcha hi Apo Dios ay nangichat as assena ay kalibfengan as nan tatau.

*Nan Nangayakian Jesus Kan Mateo
(Mar. 2:13-17; Luc. 5:27-32)*

⁹ Kun pay nak-ak hi Jesus hid-i, as nan chana manarcharanan, inilana nan usa ay laraki ay nan ngachana at Mateo ay nangatokor as nan opisinana ay munfiayfiayachan as fiaror. Kenalen Jesus kan hiya, "Unuchunak." Nunkaliligwat hi Mateo ya immunud kan Jesus.

¹⁰ As nan nangatokoran cha Jesus ay makekan as afong Mateo, ongor chi enmali ay mangamamong as fiaror ya tapina ay fumafiasor, ya nakekancha kan Jesus ya as nan disipulusna. ¹¹ Kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo nan enat cha Jesus, senarudsudcha as nan disipulusna, "Adchi t'uy makiuufong nan misturuyu as nan chiyuycha mangamamong as fiaror ya as nan tapina ay fumafiasor?"

¹² Ngem kun pay chinngor Jesus chi, kenalina, “*Nan tataku ay achi munsaket at achicha masapor chi choktor, ngem kun yangkiay nan chiyuycha munsaket.*” ¹³ Uyyu acharun ay ustun nan laychun ay kanan nan nauy naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, ‘*Nan manug-anganyu as nan pachongyu ay tataku nan laychok, fiakun nan mun-ichatchatonanyu as animar kan ha-un,* tay chaanak enmali ay mangayag as nan chiyuycha nunkalintig, ngem kun at mangayag as nan chiyuycha fumafiasor.*”

Nan Maepangkep As Nan Mun-ayunaran

(Mar. 2:18-22; Luc. 5:33-39)

¹⁴ Angkiay ya enmali kan Jesus nan disipulus Juan ay Fumufunyang, ya senarudsudcha kan hiya, “*Adchi t'uy chakami ya nan chiyuycha Fariseo at mun-ayunar, ngem nan disipulusmu at achicha?*”

¹⁵ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Ay ngumunguyus nan chiyuycha naayakian ay makichuyas uray mu kukutug nan chumuyas ay laraki kan chicha? Achi met! Ngem mu umchantu nan timpu ay maek-akan nan chinmuyas ay laraki kan chicha, hiyachintu nan mun-ayunarancha.*”

¹⁶ Kenalen us Jesus ay nangepachong, “*Maid mangelakub as fiarú ay lopot as nan lukiak ay fiachu, tay komsun nan naelakub. Angkiay ya makuyud nan lukiak ay fiachu ya kaskasin marakset.*” ¹⁷ *Maid us mangittu as kasubsufor ay fiayas as nan lukiak ay mangit-ittuwan ay larat. Tay mu atuna chi at fumtak nan larat. Maiwagkia nan fiayas, ya machachael pay nan larat. Ngem kun*

* **9:13** Ose. 6:6

at maittu nan kasubsufor ay fiayas as nan fiarú ay mangit-ittuwan ay larat ta maid maiwagkia winnu machachael.”

*Nan Anak Nan Ap-apu Ya Nan Fiafiai Ay Nangpa
As Nan Fiachon Jesus
(Mar. 5:21-43; Luc. 8:40-56)*

¹⁸ As nan cha munkarkaliyan Jesus kan chicha, enmali nan usa ay ap-apon chi Judio kan hiya. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya kanana, “Apo, katkatuy nan pototku ay fiafiai. Ngem omalika pay ta epataymu nan limam kan hiya ta kasin matakú.” ¹⁹ Isunga naligwat hi Jesus, ya inmuunod kan hiya. Nakiuycha us nan disipulusna.

²⁰ Wacha hid-i nan usa ay fiafiai ay cha munichaichara as hinpuru ya chuwa ay tawwun. Naesnop as uchug Jesus ya kenpana nan kiay-achan nan fiachuna, ²¹ tay kanana as numnumna, “Mu kunku paat kap-un nan fiachuna at omamayak.”

²² Kun pay nunsakong hi Jesus, inilana hiya, ya kanana kan hiya, “*Anak, papigsaum nan numnummu. Nan pammatem nan nangepaammay kan he-a.*” Hiya at chi ya enmammay nan chiyuy fiafiai.

²³ Kun pay inumchan hi Jesus as nan afong nan ap-apu, inilana nan munkorkoraling para as nan punpun ya nan naaamong ay tatakú ay cha mun-at-atengorngor, ²⁴ ya kanana, “*Mak-ak kayu hena, tay nan fumarasang at chaan natuy, ngem kun nanassuy.*” Kuncha at enam-amrang hiya. ²⁵ Ngem as nan naepapitiwan nan tatakú,

sinungkop hi Jesus as nan kawad-an nan fumarasang. Angkiay ya inunnana nan limana, ya nafiannangun nan fumarasang. ²⁶ As nan hiyachi, naepachamag nan nauy ay enat Jesus henan am-in ay sakop nan hana ay lukiar.

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Nan Chuwa Ay Lanaraki

²⁷ Nak-ak hi Jesus hid-i, ya as nan chana manarcharanan, inunud nan chuwa ay lanaraki ay nafurag hiya. Chacha ifugfukiaw kan hiya, “Sug-angam man paat chakami, he-a ay Kianak David!”[†] ²⁸ Kun pay sinungkop hi Jesus as nan afong, nakiskop us nan chiyuycha chuwa ay nafurag. Senarudsud Jesus kan chicha, “*Ay afurotunyu ay kafiaelak ay mangaan as nan finuragyu?*”

“O, Apo,” kenalicha.

²⁹ Angkiay kenpan Jesus nan matacha, ya kanana, “*Maekaman kan chakayu ay maiyunud as nan pammatiyu.*” ³⁰ As nan hiyachi, nakaan nan finuragcha. Angkiay ya infilin Jesus ay ustu kan chicha, “*Ilaunyu ta maid mangifiagfiag-anyu's na.*” ³¹ Ngem as nan nak-akancha's chi, uycha enpachamag nan maepangkep kan Jesus henan am-in ay sakop nan hana ay lukiar.

Nan Nangaanan Jesus As Nan Inumor Nan Usa Ay Laraki

³² As nan cha mak-akan nan chiyuycha nakaan chi finuragcha, inyuy nan tapen nan tataku kan

[†] 9:27 Nan “Kianak David” at usa us ay ngachan Cristo.

Jesus nan usa ay laraki ay inumor nan anen-net. ³³ Kun pay enpafoknag Jesus nan anen-net ay wacha as nan umor, nunkali nan laraki. Naschaaw nan naamong ay tatakú, ya chacha kanan, “Maid poros inil-ilami as assena hena ad Israel!”

³⁴ Ngem kenalen nan chiyuycha Fariseo, “Mun-epak-ak hiya as anennet kiapú as nan inchat nan ap-apon chi anennet ay pannakafialina.”

Nan Nanug-angan Jesus As Nan Tatakú

³⁵ Angkiay ya nunfiabfiat hi Jesus henan am-in ay ili ya fiabruy. Nun-is-isuru hiya as nan chiyuycha senagogacha, ya enkaskasabana nan Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios. Kenaana us nan am-in ay tukutukún ay saketcha ya am-in ay tukutukún ay iliwas chi achorcha. ³⁶ As nan nangil-ana as nan ongoongor ay tatakú, nasug-ang hiya kan chicha, tay malilifokancha ya maliglikiatancha ay maepachong as nan chiyuycha karnero ay maid mangay-aywan kan chicha. ³⁷ Kenalina as nan disipulusna, “*Ongor chi maani, ngem akét yangkiay chi mun-ani.*” ³⁸ *Isunga munkararag kayu as nan nunkuwa as nan maani ta umifiaor as tapina ay mun-ani.*”

10

Nan Nangpiliyan Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa

(Mar. 3:13-19; Luc. 6:12-16)

¹ As nan usa ay urkiw, enayakian Jesus nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna. Angkiay ya

enettana chicha as kalibfengancha ay mun-epak-ak as anennet ya mangaan as am-in ay tukutukún ay saket ya am-in ay tukutukún ay iliwas chi achor. ² Nauycha nan ngadngachan nan hinpuru ya chuwa ay apostoles: nan omona at hi Simon ay makali us un Pedro, hi Andres ay sunúdna, nan hen-aki ay cha Santiago kan Juan ay potot Zebedeo, ³ hi Felipe, hi Bartolome, hi Tomas, hi Mateo ay mangam-among as fiaror, hi Santiago ay potot Alfeo, hi Tadeo, ⁴ hi Simon ay makali un mangesasaket as nasyona, ya hi Judas Iscariote ay mangesepseptu kan Jesus.

Nan Nangifaoran Jesus As Nan Hinpuru Ya Chuwa
(*Mar. 6:7-13; Luc. 9:1-6*)

⁵ Infiaor Jesus nan nauycha hinpuru ya chuwa, ya infilina kan chicha, “*Achi kayu poros um-umuy henan sasakopun nan chiyuycha Gentil ya achi kayu poros um-umuy henan il-ilen chi i-Samaria.* ⁶ *Ngem kun at nan umuyanyu at henan sasakopun nan iib-a takú ay kianak Israel ay maepachong as nan nalitaw ay karnero.* ⁷ *As nan am-in ay ay-ayanyu, ekasabayu ay kiayud umchan nan muntorayan Apo Dios.* ⁸ *Epaammayyu nan mun-saket, takuwunyu nan natuy, epaammayyu nan nakonet ya epafoknagyu nan chiyuycha anennet as nan naanennetan. Achiyu aw-awatun chi fiayad, tay maid poros infiyadyu as nan nauy kalibfengan ay inchatku kan chakayu.* ⁹ *Achi kayu ometakin as siping ay fialetok, silver winnu kianfiang.* ¹⁰ *Achi kayu us ometakin as samfiag winnu fiachu ay*

munsokatanyu, sapatos winnu surkud. Tay nan munchunu at libfengna ay maettan as pagfiyagna.

¹¹ “As nan umchananyu henan uray ngachana ay ili winnu fiabruy, anapunya nan manglayad ay mangmangili kan chakayu. Hid-i nan magyananyu inkiana mak-ak kayu. ¹² As nan sungkopanyu as nan hana ay afong, kananyu un, ‘Bendisyonan chakayu koma kan Apo Dios.’ ¹³ Mu laychuncha ay awatun nan infiakiayu kan chicha, mabendisyonancha. Ngem mu achicha awatun, achicha mabendisyonan. ¹⁴ Mu maid poros mangmangili kan chakayu winnu chumngor kan chakayu, pokpokanyu nan tapok as nan chapanyu as nan mak-akanyu hid-i ay afong winnu ili.* ¹⁵ Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan i-Sodoma ya i-Gomorra†mu nan umiili hesa.”

Nan Liglikiat Ay Ommattu

(Mar. 13:9-13; Luc. 21:12-17)

¹⁶ Kenalen pay Jesus, “Chumngor kayu! Ifaorku chakayu ay maepachong as nan naamu ay karnero as nan kawad-an nan chiyuycha kauugyat ay atap ay asu. Isunga masapor masilib kayu ay kaman as nan urug ya naamu kayu ay kaman as nan karopati. ¹⁷ Il-ilaunyu, tay wachachantu nan mangtiliw ya mangiyuy kan chakayu as nan chiyuycha lupon. Masaplesaplet kayuntu as nan chiyuycha senagogacha. ¹⁸ Maicharum kayuntu as nan gogobernador ya ar-ari kiapú kan ha-un. Hiyasa nan chansayu ay mangepaneknektu as nan

* **10:14** Ara. 13:51 † **10:15** Gen. 19:24-29

maepangkep as nan Ammay ay Chamag kan chicha ya as nan chiyuycha Gentil. ¹⁹ *Kun chakayu pay icharum, achi kayu machanakian mu anan atunyu ay mangifiakia winnu ngachana nan kananyu. Tay nan kananyu at maepakaammuntu kan chakayu as nan hana ay uras,* ²⁰ *tay fiakun chakayu nan munkali, ngem kun at nan Espiriton Apo Dios ay Amayu babaen kan chakayu.*

²¹ *“As nan hiyasa ay timpu, wacha nan mangepapatuytu as mismu ay sunúdna ay laraki. Assesantu us nan atun nan ama as nan pototna. Nan an-ak us at kontraunchantu nan chanakchakorcha ya epapatuycha chicha.* ²² *Inglun chakayuntu as nan amin ay tatau kiapú as nan pammatiyu kan ha-un. Ngem nan taku ay mangan-anos ay omafurot kan ha-un inkiana as nan anongos at maesarakantu.* ²³ *Kun chakayu pay palikiatun henan usa ay ili, lomayaw kayu ay umuy henan tukún. Ifiakik kan chakayu nan tit-iwa ay achiyuntu lopasun nan enpadnok kan chakayu henan kailili ad Israel sakbay ay munfiangad nan Naepadtu ay Anak chi Taku.‡*

²⁴ *“Maid uswila as nangatngatu mu nan misturuna, winnu mafiabfiaor as nangatngatu mu nan amona.* ²⁵ *Mapnek nan uswila as nan komamanana as nan misturuna, ya kaman us as nan mafiabfiaor as nan komamanana as nan amona. Mu penangadnan nan tatau nan ap-apu as nan pamilya as Beelzebub ay ap-apon chi anennet, ay achi at kaskasin mangotettet nan epangachancha kan chakayu ay kun membro as nan pamilyana?”§*

‡ **10:23** Mat. 16:27-28; 24:27-44; 25:31 § **10:25** Mat. 9:34, 12:24; Mar. 3:22; Luc. 11:15

*Nan Ustu Ay Umugyatan Nan Tatau
(Luc. 12:2-7)*

²⁶ “Isunga achi kayu umug-ugyat as nan tatau, tay maid naililingub ay achintu maepaila, winnu naetatafun ay achintu maammuwan. ²⁷ Nan chak ifiagfiakia kan chakayu as nan lafi at ifiakiaiyu as nan kaorkia. Nan naitubtufu kan chakayu at ifuki-awyu as nan kaongoran chi tatau.* ²⁸ Achi kayu umugyat as nan chiyuycha mangpatuy as achor ngem achi makafiael ay mangpatuy as lenawa. Kun at nan umugyatanyu at kan Apo Dios ay makafiael ay manachael as achor ya lenawa ad inferno. ²⁹ Ilaunyu nan chiyuycha tulin. Ay achi nan chuwa at maelaku as kun lawá peso? Maelaku met! Uray akét nan fiarorcha at maid challu matuy uray usa kan chicha mu achi eparufus Amayu. ³⁰ Kaskasin kan chakayu! Uray nan fook as uruyu at nafifilangcha am-in. ³¹ Isunga achi kayu umug-ugyat, tay nafiarfiaror kayu mu nan ongor ay tulin.”

*Nan Mangipudnu Ya Nan Mangesaot As Nan Maepangkep Kan Cristo
(Luc. 12:8-9)*

³² “Isunga nan ngachana ay mangipudnu as nan sangwanan nan tatau ay hiya at omafurot kan ha-un, assesantu us ay ipudnoktu nan maepangkep kan hiya as nan sangwanan Amak ay wacha ad chaya. ³³ Ngem nan mangesaot kan ha-un as nan sangwanan nan tatau at esaotku us hiya as nan sangwanan Amak ay wacha ad chaya.”

* **10:27** As nan kali ay Griego at kanana, ‘tabfongan.’ Nan tabfongan nan afong nan Judio at nuntatapor.

*Hi Jesus Nan Mangsisiyan As Nan Tataku
(Luc. 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Kenalen pay Jesus, “Achiyu kanan un en-maliyak ay mangiyali as talna asna's luta. En-maliyak ay maepachong as nan espada ay mangsisiyan as nan tataku. ³⁵ O, enmaliyak ay munlumu as mangontraan nan anak ay laraki kan amana, nan anak ay fiafiai kan enana ya nan enapu ay fiafiai kan katukiangana ay fiafiai. ³⁶ Nan kafusor nan usa ay taku at nan mismu ay pamilyana.†

³⁷ “Nan taku ay ong-ongor nan layadna kan amana winnu kan enana mu nan layadna kan ha-un at achi maekari as ok disipulu. Uray nan taku ay ong-ongor nan layadna as anakna mu nan layadna kan ha-un at achi maekari as ok disipulu. ³⁸ Nan taku ay achi mangitiin as korosna ya umunud kan ha-un at achi maekari as ok disipulu. ³⁹ Nan taku ay mangaayyiw as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Nan taku ay manglitaw as fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana.”

*Nan Gun-guna
(Mar. 9:41)*

⁴⁰ “Nan taku ay mang-awat kan chakayu at ha-un nan awatuna, ya nan mang-awat kan ha-un at awatuna nan nangifiaor kan ha-un. ⁴¹ Nan taku ay mang-awat as pomapadtu kiapú ta pomapadtu hiya at magun-gunaan hiya as pachong nan gun-gunan chi pomapadtu. Nan taku us ay mang-awat as nan nalintig ay taku kiapú ta nalintig hiya at magun-gunaan hiya as pachong nan gun-gunan chi

† **10:36** Mik. 7:6; Mat. 10:21

nalintig ay taku. ⁴² Ifiakiak kan chakayu nan titiwa ay mu ngachana nan taku ay mangepaikop as uray hentasa ay tungnin ay chanum as nan nauycha apud ay tataku kiapú ta usa hiya ay disipulok at maawatna nan gun-gunana.”

11

Nan Chiyuycha Infiar Juan Ay Fumufunyang (Luc. 7:18-35)

¹ Kun pay narpas ay infilin Jesus chaná as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, nak-ak hid-i, ya uy nun-is-isuru ya nun-ekaskasaba henan naesasag-un ay il-ili hid-i.

² As nan hiyachi ay timpu, naifiarud hi Juan. Kuna pay nachamag nan cha atuatun Cristo, inmi-fiar as nan tapen nan disipulusna, ³ at senarud-sudcha kan hiya, “Ay he-a nan enkaren Apo Dios ay omalintu, winnu munsuud kami as tukún?”

⁴ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Munfiangad kayu kan Juan, ya ifiakiayu kan hiya nan chayu il-ilaun ya chungchungrun.* ⁵ *Nan chiyuycha nafurag at makailacha, nan chiyuycha nunkapilud at makacharanja, nan chiyuycha nakonet at en-mamaycha, nan chiyuycha naturak at makad-ngorcha, nan chiyuycha natuy at natakucha manipud as nan utúy, ya nan chiyuycha pugli at naekasaba kan chicha nan Ammay ay Chamag.* ⁶ *Nakiasat nan taku ay achi munchuwachuwa as nan maepangkep kan ha-un.”*

⁷ Kun pay nak-ak nan disipulus Juan, en-lapon Jesus ay mangifiakia as nan maepangkep kan Juan as nan ongoongor ay tataku, “As nan

enayanyu kan Juan henan disyerto, ngachana nan nenamnamayu ay ilaun koma? Ay usa'y taku ay maepachong as nan tufú ay cha ikiwkiwen chi angin? ⁸ Ngachana ngarud nan uyyu inila hid-i? Ay usa ay taku ay nunfiafiachu as am-ammay? Nan chiyuycha met munfiafiachu as am-ammay at magyancha as nan chiyuycha palasyu. ⁹ Ngachana ngay ngarud nan enay-ayanyu's chi? Ay uyyu inila nan usa ay pomapadtu? O, ifiakiak kan chakayu, inilayu nan am-amud mu nan pomapadtu. ¹⁰ Tay hi Juan nan naifiakia as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, 'Wacha nan ifaorku ay mangonona mu he-a ay mangesakiana as nan ayum.
¹¹ Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan am-in ay naiyanak at maid am-amud mu hi Juan ay Fumufunyang. Ngem nan kaapuchan henan muntorayan Apo Dios at am-amud mu hi Juan. ¹² Nunlapu as nan nun-ekaskasabaan Juan inkiana ad wani, wachacha nan mangepapati ay mangekasaba as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ya wachacha us nan mangepelet ay maetapi henan muntorayana. ¹³ Tay nan insursurat nan chiyuycha pomapadtu ya nan Lintig Moises at enpadtucha am-in nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios inkiana enmali hi Juan. ¹⁴ Mu laraychunyu ay afurotun chachi at maawatanyu ay hi Juan at hiya nan Elias ay naepadtu ay omali kasin.† ¹⁵ Nan wachay ingana ay chumngor at masapor chumngor.”*

¹⁶ Kenalen pay Jesus, “Anan mangepachongak ngun kan chatona ay tatau ad wani?”

* **11:10** Mal. 3:1; Mar. 1:2 † **11:14** Mal. 4:5-6

Maepachongcha as nan ongong-a ay nangatokor as nan lenawwag ay cha munfifinnukiaw as nan kaay-ayamcha ay cha mangarkali un, ¹⁷ ‘Nun-epeep kami, ya chaan kayu nunsasara. Nunkanta kami as omepanguyus, ya chaan kayu nginmuyus.’ ¹⁸ Chakayu nan maepachongancha, tay enmali hi Juan, ya cha mun-ay-ayunar ya achi cha umig-ikop as fiayas, ya kanancha at un, ‘Naanennetan hiya!’ ¹⁹ Kun pay enmali nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha makekkekan ya cha makiig-ikop, ya kanancha un, ‘Ilaunyu kay na ay taku at kun naranok ya futtang. Hiya us at kiayyum nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan tapina ay fumafiasor.’ Uray mu assessa, maepaila challu ay ustun nan kenasilib Apo Dios as nan cha atuatum nan chiyuycha omaafurot.”

*Nan Chiyuycha Achi Omafurot Ay Tatau
(Luc. 10:13-15)*

²⁰ Angkiay ya senengaran Jesus nan umili henan il-ili ay nangekamanana as nan kaongoran ay nakaskaschaaw, tay chaancha nunfiawia as nan fiasfiasorcha. ²¹ Kenalina, “Kasusug-ang kayu ay i-Corazin ya i-Betsaida! Tay mu ad Tiro ya ad Sidon nan nangekamanak as nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ay enkamkamanku kan chakayu, nunfiawia at koma ay nangafiachu as saku ya nachachapor.† ²² Ngem ifiakiak kan chakayu ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Tiro ya i-Sidon mu nan chusayu. ²³ Chakayu ngay ay i-Capernaum, ay kananyu un maichayaw

† **11:21** Eze. 28:2; Zac. 9:1-4

*kayu ad chaya? Achi! Awni at kun kayu maichus-or ad inferno. Tay mu enkamkamanku nan hanacha amud ay nakaskaschaaw ad Sodoma ay enkamkamanku henan iliyu at nunfiawicha as nan fiasfi- asorcha ya kukutug nan ilicha. § 24 Ngem ifiakiak kan chakayu ay as nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku at narakrakantu nan chusan nan chiyuycha i-Sodoma mu nan chusayu.”**

*Nan Mun-iblayan Nan Tatau At Kan Jesus
(Luc. 10:21-22)*

²⁵ As nan hiyachi ay timpu, enkararag Jesus, “Ama ay Apo ad chaya ya asna's luta, munyamanak kan he-a, tay enpakaammom as nan chiyuycha chaan nakaachar nan nauycha entatafunmu as nan chiyuycha mamasilib ya nakaachar. ²⁶ O, Ama, enatmu na, tay hiyana nan mangepalaylayad kan he-a.

²⁷ “Nan am-in at entalek Ama kan ha-un. Maid nangammu as nan Anak omangkiay nan Ama. Assesa us ay maid nangammu as nan Ama omangkiay nan Anak ya nan piliyun nan Anak ay mangepakaammuwana.

²⁸ “Akayu kan ha-un, chakayu am-in ay kaman nabray ay manasakfiat as chagsun ta mun-iblayok chakayu. ²⁹ Unuchunyu nan sursurok ya munsuru kayu kan ha-un, tay naanosak ya napakumbabaak. Mu hiyasa nan atunyu, natalnantu nan numnumyu. † ³⁰ Tay nan sursurok ay ichatku kan chakayu at naraka ay masuru, ya nan epasakfiatku kan chakayu at achi chagsun.”

§ 11:23 Gen. 10:19, Rom. 9:29. * 11:24 Mat. 10:15 † 11:29 Jer. 6:16

12

Nan Maepangkep As Nan Urkiw Ay Mun-iblayan

(Mar. 2:23-28; Luc. 6:1-5)

¹ As nan usa ay Urkiw ay Mun-iblayan, narcharan cha Jesus as nan chiyuycha uma ay natanman as trigo.* Nunchukiaang nan disipulusna, isunga enlapucha ay nunsaw-i ya chacha munkutkutim as kanuncha. ² Ngem kun pay inilan nan chiyuycha Fariseo nan enatcha, kenalicha kan Jesus, “Ilaum kay ya at cha atun nan disipulusmu nan epawan nan Lintig takú as nan Urkiw ay Mun-iblayan.”†

³ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “Ay chaanyu finasfiasa nan enat Ari David ya nan kakadwana as nan nunchukiaangancha? ⁴ Sinungkop hi David as nan munchaychayawan kan Apo Dios, at kenana nan tenapay ay naichaton kan Apo Dios. Maiyunud as nan Lintig, achi mafialin hiya ya nan kakadwana ay mangan. Kun yangkiay nan papachi nan mafialin ay mangan.‡ ⁵ Winnu, ay chaanyu us finasfiasa as nan Lintig Moises ay nan papachi ay cha munichatchaton as nan Templo at chacha lablabsingun nan lintig nan Urkiw ay Mun-iblayan? Uray mu assena, fiakuncha met fiasor sa.§ ⁶ Ifiakiak ay wacha kan chakayu ad wani nan am-amud mu nan Templo. ⁷ Mu kunyu ammu nan laychun ay kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un,

* **12:1** Nan trigo nan maammaan as arina. † **12:2** Exo. 20:8; 34:21. Ngem nan chiyuycha Fariseo at entapicha nan ongor pay ay maepawa ay kaman as nan munkutim. ‡ **12:4** 1 Sam. 21:1-6

§ **12:5** Lev. 24:8-9

'Nan manug-anganyu as nan pachongyu ay taku nan laychok, fiakun nan mun-ichatchatonanyu as animar kan ha-un.' Mu tit-iwa ay ammuyu nan laychun nan nauy ay kanan, chaanyu koma penafi-asor nan maid fiasorna.* ⁸ Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan muntoray as nan Urkiw ay Mun-iblayan.”

*Nan Laraki Ay Nakukuy Nan Usa Ay Limana
(Mar. 3:1-6; Luc. 6:6-11)*

⁹ As nan nak-akan Jesus hid-i, uy sinungkop as nan senagogacha. ¹⁰ Wacha hid-i nan laraki ay nakukuy chi usa ay limana. Wacha us nan tapen nan tataku hid-i ay nunsarudsud kan hiya, “Ay eparufus nan Lintig takú nan munkaanan as saket as nan Urkiw ay Mun-iblayan?” Enatcha chi ta wachay epafiasorcha kan hiya.

¹¹ Kenalina kan chicha, “*Mu nan usa kan chakayu at wachay karnerona ay mag-as as nan fitu as nan Urkiw ay Mun-iblayan, ay achina ngun uy kuyuchun?*” ¹² Am-amud as solet nan taku mu nan karnero! Isunga eparufus nan Lintig takú ay fiadngan takú nan pachong takú ay taku as nan Urkiw ay Mun-iblayan.” ¹³ Angkiay ya kenalina as nan nakukuy chi limana, “*Uyachum nan limam.*” Kuna pay inuyad, enmammay at tit-iwa, ya maepachong as nan usa ay ammay ay limana. ¹⁴ Ngem nak-ak nan chiyuycha Fariseo ta uycha anapun mu anan atuncha ay mangpatuy kan Jesus.

Hi Jesus Nan Napili Ay Fiabfiaarun Apo Dios

* **12:7** Ose. 6:6; 1 Sam. 15:22; Mat. 9:13

¹⁵ Ammon Jesus na ay pangkepcha, isunga nak-ak hid-i. Ongor nan tatau ay inmuud kan hiya, at enpaamayna nan am-in ay munsaket kan chicha. ¹⁶ Infilina kan chicha ay achicha ifiagfi-akia nan maepangkep kan hiya. ¹⁷ Enatna na ta matongpar nan kalen Apo Dios ay insurat Isaias ay pomapadtu ay kanana,

¹⁸ “Hi tona nan fiabfiarok ay pinilek. Hiya nan laylaychok ya mangepalaylayad as solet kan ha-un. Ichatkuntu nan Espiritok kan hiya ta epakaammunantu as nan am-in ay tatau nan atuncha ay mapalintig as nan mangiilan Apo Dios.

¹⁹ Achintu makisumsuma winnu fumudfudtak, ya achina us ipipigsa nan kalina as nan chiyuycha korsa.

²⁰ Nan nanay-ub ay nunu ay maepachong as nan pammaten nan tatau at achina putnun. Nan munkudkuchimet ay apuy ay maepachong as nan namnamacha at achina patayun. Iturturuyna nan chununa inkiana matongpar nan nalintig ay pangkep Apo Dios.

²¹ Hiya nan namnamaun nan katakutaku ay mangesarakan kan chicha.”†

Hi Jesus Ya Hi Beelzebub

(Mar. 3:20-30; Luc. 11:14-23)

²² Angkiay ya wachacha nan nangiyuy kan Jesus as laraki ay finurag ya inumor nan anennet. Enpaamay Jesus nan hana laraki at makakali ya makaila at. ²³ Naschaaw nan am-in ay tatau, ya

† **12:21** Isa. 42:1-4

kanancha, “Ay hi tona ngun nan Kianak David ay cha takú sassasad-un?”‡

²⁴ Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo na, tinumforcha, “Fiakun! Hi Beelzebub yangkiay ay ap-apon nan chiyuycha anennet nan nangichat as pannakafialin tona ay taku ay mangepak-ak as nan chiyuycha anennet.”§

²⁵ Ngem aammon Jesus nan chacha numnumnumun, isunga kenalina kan chicha, “*Mu munkikinnufiat nan tataku henan usa ay muntorayan, machachael sa ay muntorayan. Kaman us as nan munkakailiyan winnu hinfiaruy, mu masusumacha at masisiyancha.* ²⁶ *Mu epak-ak Satanas nan mismu ay iib-ana ay aanennet, anan atuna ay muntotoray in-inkiana?* ²⁷ *Mu as nan pannakafialin Beelzebub nan nangor-ak as pannakafialinku ay mangepafoknag as aanennet, ngachana ngay nan nangichat as pannakafialin nan chiyuycha umun-unud kan chakayu ay mangepak-ak as nan anennet? Mu hiyasa, chicha nan mangepaneknek ay achi tit-iwa nan kenaliyu.* ²⁸ *Nan kenatit-iwana at fiakun hi Beelzebub, ngem babaen as nan Espiriton Apo Dios nan mangepafoknakiak as nan aanennet. Hiyana nan mangepaila ay enmali nan muntorayan Apo Dios kan chakayu.*

²⁹ “*Maepachong hi Beelzebub as nan kursi ay taku. Maid makaskop as nan afong nan usa ay kursi ay taku ta akiwuna nan kuk-uwan tosa sukúdna on-ona etakud hiya.*

‡ 12:23 Mat. 9:27. § 12:24 Beelzebub nan usa ay enpangachan nan chiyuycha Judio kan Satanas.

³⁰ “*Nan achi makius-usa kan ha-un at komokon-tra kan ha-un. Assesa us ay nan achi fumachang kan ha-un ay mangamong as nan tataku at kuna munsisiyanun chicha.* ³¹ *Isunga ifiakiak kan chakayu ay mapakawan nan tataku as nan am-in ay fiasfiasorcha ya uray nan munkaliyancha as maifusor kan Apo Dios, ngem achi mapakawan nan munkali as maifusor as nan Espiritu Santo.* ³² *Uray nan taku ay munkali as maifusor as nan Naepadtu ay Anak chi Taku at mafialin ay mapakawan. Ngem nan taku ay munkali as maifusor as nan Espiritu Santo at achi mapakawan as nan nauy ay fiyag winnu as nan omali ay fiyag.”*

*Nan Kaiw Ya Nan Fukiasna
(Luc. 6:43-45)*

³³ Kenalen Jesus ay nun-epadpachong, “*Mu narangtu nan usa ay kaiw, ammay us nan fukiasna, winnu mu naiing nan kaiw, mangisiw us nan fukiasna, tay maammuwan nan kaiw as nan fukiasna.* ³⁴ *Chakayu ay maepachong as nan kianak chi kubra, anan atunyu ay munkali as ammay mu mangotettet chi ukialiyu? Tay nan sumubsubra ay naichuchulin as nan numnum at hiya challu nan maepafoknag as nan tapak.* ³⁵ *Nan ammay ay taku at epafoknagna nan ammay ay naichuchulin as nan numnumna. Assesa us ay nan mangotettet ay taku at epafoknagna nan mangotettet ay naichuchulin as nan numnumna.* ³⁶ *Ifiakiak kan chakayu ay as nan umchanantu nan urkiw ay mang-okomán Apo Dios as nan katakutaku, waschi un songfiatanantu kan Apo Dios nan am-in ay kenarkalina ay maid kotkotokna.* ³⁷ *Tay nan chiyuychantu mismu ay*

kaliyu nan osarun Apo Dios ay mangekeddeng kan chakayu mu nakafiasor kayu winnu chaan.”

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw

(Mar. 8:11-12; Luc. 11:29-32)

³⁸ Angkiay ya kenalen nan tapen nan munisursuru as Lintig ya tapen nan Fariseo kan Jesus, “Misturu, laychunmi ay omepailaka as nakaskaschaaw ay sinyar as mangammuwanmi ay nurpuka kan Apo Dios.”

³⁹ Ngem tinumfor hi Jesus kan chicha, “Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tatakú ad wani ya maid us pammaticha kan Apo Dios! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar; ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay pomapadtu. ⁴⁰ Tay hi Jonas at nanagyan as nan puton nan ad-acha-an ay finayang ay mamagyan henan fiayfiay as turu ay urkiw ya turu ay lafi.* Assesantu us as nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay mailufok as turu ay urkiw ya turu ay lafi. ⁴¹ As nan omaliyantu nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios as nan katakutaku, tomakchugtu nan inmiili ad Nineve ay mangepafiasor kan chakayu ay tatakú ad wani, tay nunfiawicha as nan fiasfiasorcha as nan nanngorancha as nan enkaskasaban Jonas. Ifiakiak kan chakayu ay wacha's na ad wani nan am-amud mu hi Jonas!† ⁴² Kaman us as nan urkiw ay mun-okomán Apo Dios, tomakchugtu nan Reyna ad Seba ad pus-uy ay mangepafiasor kan chakayu, tay nurpu hiya henan achaachawwi ay lukiar ay

* **12:40** Jon. 1:17 † **12:41** Jon. 3:5

uy paat nanngor as nan nainsilifian ay sursuron Solomon. Ifiakak kan chakayu ay wacha hena ad wani nan am-amud mu hi Solomon.”‡

*Nan Munfiangchan Nan Anennet
(Luc. 11:24-26)*

⁴³ Nun-epadpachong pay hi Jesus, “As nan fomoknakian nan anennet ay sinungkop as nan taku, uy munlikud hiya henan luglukiar ay kamaid chi chanum ay mun-anaanap as tukún ay mun-iblayana, ngem maid uchanana. ⁴⁴ Angkiay ya kanana as numnumna, ‘Munfiangachak challu as nan afongku ay nurpuwak.’ As nan munfiangchana, uchanana ay nafiafiaíw, nacharos ya naornos nan afong. ⁴⁵ Angkiay mak-akya ometakin as tapina ay pitu ay aanennet ay kaskasin manangotettet mu hiya. Sungkopcha as nan afong ya magyancha hid-i. As nan hiyachi, kaskasin mangisiw nan kasasaad nan chiyuy taku mu as nan enmon-ona. Hiyana nan ommattu as nan chiyuycha manangotettet ay tatau ad wani.”

*Nan Enan Jesus Ya Nan Susnúdna Ay Lanaraki
(Mar. 3:31-35; Luc. 8:19-21)*

⁴⁶ As nan cha pay laing munkarkaliyan Jesus as nan tatau, inumchan at hi enana ya nan susnúdna ay lanaraki. Tenmatakchugcha as nan fiattaw ya chacha chawatun ay maketakiatforcha kan Jesus. ⁴⁷ Wacha nan nangifiakia kan Jesus, “Wacha hi enam ya nan susnúdmu ay lanaraki ay nangatakchug as nan fiattaw ay cha manawat ay maketakiatforcha kan he-a.”

‡ 12:42 1 Ar. 10:1-10.

48 Tinumfor hi Jesus as nan nangifiakia kan hiya, “*Ngachana nan kanam ay enak ya susnúdku?*”
 49 Angkiay ya tinugkiawna nan disipulusna, ya kanana, “*Nauycha nan tit-iwa ay enak ya susnúdku!*”
 50 *Tay nan uray ngachana ay mangedkaman as nan laychun Amak ay wacha ad chaya at hiya nan tit-iwa ay sunúdku ay laraki winnu fiafiai ya enak.*”

13

Nan Taku Ay Uy Nun-iwagwag As Fokel (Mar. 4:1-9; Luc. 8:4-8)

1 As nan hiyachi challu ay urkiw, nak-ak hi Jesus as nan afong, at inmuy henan olet nan fiayfiay. Hid-i nan tenmokorana ay mun-isuru.
 2 Kiapú ta ongoongor chi tatau ay naamong kan hiya, uy tenmokor hiya as nan fiangka. Nan ongoongor ay tatau at nangatakchugcha henan oletna. 3 Ongor chi infiagfiakian Jesus kan chicha ay maepadpachongan. Kenalina, “*Wacha nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag.*” 4 As nan chana mun-iwagwagwakian, nag-as nan tapen nan fokel as nan charan. Angkiay ya enmali nan chiyuycha kossel, ya kenancha chachi. 5 Nan tapina at nag-ascha as nan machupras ay lukiar ay ak-akettuy chi lutana. Henkemadcha ay linmisim, tay nun-ooson nan luta.
 6 Ngem kun pay penomtang, nakling nan chiyuycha cha tomemel. Kiapú ta chaancha lenmamot ad chur-um, narangucha. 7 Nan tapina at nag-ascha as nan kaongoran chi sufet. Naikisancha ay tinmufu as nan ongor ay sufet, at nasulincha. 8 Nan tapina ay fokel at nag-ascha as nan ammay ay luta. Tinmufucha, at nasikuncha. Hacha at funkias

as mahinkiagsot, maunum pupuru, ya matutlon pupuru.” ⁹ Inyanongos Jesus, “*Nan wachay ingana at masapor chumngor.”*

*Nan Pangkep Nan Maepadpachongan
(Mar. 4:10-12; Luc. 8:9-10)*

¹⁰ Angkiay ya enmali nan disipulus kan Jesus, ya senarudsudcha kan hiya, “Adchi t'uy maepadpachongan chi osarum ay mun-isuru as nan tataku?”

¹¹ Tinumfor hiya kan chicha, “*Kan chakayu nan naepakaammuwan nan chaan naam-ammuwan ay maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ngem fiakun kan chicha.* ¹² *Tay nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ong-ongor. Ngem nan taku ay maid kafiaelana at uray nan ak-akettuy ay wacha kan hiya at maarantu.* ¹³ *Isunga maepadpachongan nan osarok ay mun-isuru kan chicha ta uray mu iilauncha, achicha ematonan. Uray mu chungruchungruncha, henpakpakidngoruncha winnu achicha challu maawatan.* ¹⁴ *Kan chicha nan natongparan nan enpadton Isaias ay kanana un,*

‘Uray mu chungruchungrunyu at achiyu challu maawatan, ya uray mu ilailaunyu at achiyu challu ematonan.

¹⁵ *Tay tenmangken chi numnum chatona ay tataku! Penoponetancha nan ingacha, ya kenekemetcha nan matacha. Tay mu atuncha chaná at makaematoncha, makadngorcha, makaawatcha ya munsakongcha kan ha-un, at epaammayku chicha.’*”*

* **13:15** Isa. 6:9-10

¹⁶ Inturuy Jesus, “Ngem nakiasat kayu, tay makaila kayu ya makadngor kayu. ¹⁷ Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan ongor ay pomapadtu ya nalintig ay tataku at lenarayadcha ay mangila as nan chayu il-ilaun, ngem chaancha inila. Lenarayadcha us ay manngor as nan chayu chungchungrun, ngem chaancha chinngor.”

*Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan
(Mar. 4:13-20; Luc. 8:11-15)*

¹⁸ Kenalen Jesus, “Chungrunyu ngarud nan laychun ay kanan nan maepadpachongan maepangkep as nan uy nun-iwagwag as fokel. ¹⁹ Nan chiyuycha fokel ay nag-as as nan charan at maepachong chachi as nan tataku ay manngor as nan maepangkep henan muntorayan Apo Dios, ngem achicha maawatan. Angkiay ya maannuuy nan Mangotettet ya kaanuna nan hana kali ay chinngorcha. ²⁰ Nan chiyuycha naiwagwag as nan machupras ay lukiar at maepachongcha as nan tataku ay naragsak ay mang-awat ay dagus as nan kalen Apo Dios as nan manngorancha. ²¹ Uray mu assessa, achi lomamot ay ustu nan kalen Apo Dios as nan numnumcha, ya kun hen-omaketan chi omafurotancha. As nan omaliyan nan liglikiat kan chicha winnu mapalikiatcha kiapú as nan enmafurotancha as nan kalen Apo Dios, hiya at chi ya achicha ituruy ay omafurot. ²² Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan tinmufuwan chi ongor ay sufet at maepachongcha as nan tataku ay manngor as nan kalen Apo Dios. Ngem nan chanchanagcha ya nan layadcha ay fumaknang at sulinuncha nan kalen Apo Dios. Mu hiyasa, achicha

fumkias. ²³ Kun pay nan chiyuycha naiwagwag as nan ammay ay luta, maepachongcha as nan tataku ay manngor ya makaawat as nan kalen Apo Dios. Tit-iwa, chatud-i nan fumkias as mahinkiagsot, maunum pupuru, ya matutlon pupuru.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Lukiam

²⁴ Wacha pay nan tukún ay maepadpachongan ay infiakian Jesus kan chicha. Kenalina, “*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay taku ay uy nun-iwagwag as ammay ay fing-i ay trigo as umana.* ²⁵ *As nan usa ay lafi, as nan nanassuyan nan am-in ay tataku, inmuy nan kafusorna as nan uman nan nunkuwa, ya wenagwakiana as fokel chi lukiam. Kun pay narpas, nak-ak hiya.* ²⁶ *Kun pay nasikun nan chiyuycha trigo ya elapucha ay mamusfus, cha us masikun nan chiyuycha lukiam.* ²⁷ *Enmali nan chiyuycha fiabfiaarun nan nunkuwa as nan uma, ya kanancha as nan amocha, ‘Apo, ay kun fiakun ammay ay fing-i nan inwagwag takú as umam? Anan nurpuwan ngay chi lukiam?’*

²⁸ “*‘Usa ay kafusor nan nangekaman as na,’ en-songfiatna.*

“Kenalen nan chiyuycha mafiabfiaor kan hiya, ‘Ay laychum ngarud t’uymi kafiaotun?’

²⁹ “*‘Achiyu ud-ay,’ kenalen nan amo, ‘tay atun at mu as nan munkafiaotanyu, maetapi nan chiyuycha trigo ay mafiagnot.* ³⁰ *Pay-anyu ta masikuncha am-in inkiana as panag-aani. Ifiakiaktu as nan chiyuycha mun-ani un, “Amongunyu on-ona nan chiyuycha lukiam, ya fiatkunyu ta mapuorancha.*

Kun pay marpas, aniyunyu nan chiyuycha trigo, ya ipuuyyu as nan arangku.” ’ ’

*Nan Maepadpachongan Nan Fokel Chi Mostasa
Ya Nan Lebadura*

(Mar. 4:30-32; Luc. 13:18-21)

³¹ Wacha pay kasin nan tukún ay maepadpachongan ay infiakian Jesus kan chicha. Kenalina, “*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan fokel chi mostasa ay enaran nan usa ay taku, ya uyna entanum as nan umana.* ³² *Nan fokel ay anna nan kaek-ektelan as nan am-in ay fokel. Ngem kun pay nasikun, hiya nan kaad-acha-anan as nan am-in ay naetanum as uma ay kaman kaiw chi kaad-achana, ya mafialin ay somollongchay kossel as nan chiyuycha pangana.”*

³³ Nun-epadpachong kasin hi Jesus. Kenalina, “*Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan akét ay lebadura ay ekar-ot nan fiafiai as nan turon sarop ay alina, inkiana fumrad am-in.”*

*Nan Kotok Nan Nangosaran Jesus As Nan
Maepadpachongan*

(Mar. 4:33-34)

³⁴ Maepadpachongan nan enos-osar Jesus as nan am-in ay insursuruna as nan tataku. Maid paat insursuruna kan chicha as chaana enpadpachong. ³⁵ Enatna na ta matongpar nan infiakian nan pomapadtu,

“*Maepadpachongan nan osaroktu ay munkali kan chicha. Ifiakiaktu kan chicha nan nae-tatafun nunlapu as nan nafiayangan nan luta.”†*

† 13:35 Sal. 78:2

*Nan Laychun Ay Kanan Nan Maepadpachongan
Maepangkep As Nan Lukiam*

³⁶ Angkiay ya tenaynan Jesus nan ongoongor ay tatakú, ya sinungkop as nan afong. Enmali nan disipulusna kan hiya, ya kanancha, “Ifiakiam pay kan chakami nan laychun ay kanan nan maepadpachongan ay maepangkep as nan lukiam as nan uma.”

³⁷ Tinumfor hi Jesus, “*Nan taku ay nangiwigwag as nan ammay ay fokel at hiya nan Naepadtu ay Anak chi Taku.* ³⁸ *Nan chiyuy uma at hiya nan luta ay anna. Nan ammay ay fokel at chicha nan tatakú ay naetapi henan muntorayan Apo Dios. Nan chiyuycha lukiam at chicha nan tatakú ay naetapi as nan Mangotettet.* ³⁹ *Nan chiyuy kafusor ay uy nunwigwag as nan chiyuycha fokel chi lukiam at hi Satanas. Nan panag-aani at hiya nan munpatingkiaan nan luta, ya nan chiyuycha mun-ani at chicha nan angheles.* ⁴⁰ *Kaman as nan nangamongan nan chiyuycha mafiabfiaor as nan lukiam ta mapuoran at assesantu us nan ommat as nan anongos ay urkiw.* ⁴¹ *Ifiaortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku nan anghelesna ay uy mangaan henan muntorayana nan tatakú ay munlumu as fumasan nan pachongcha ay tatakú ya nan am-in ay mangekamkaman as manangotettet.* ⁴² *Ichus-or nan angheles chicha as nan munkilkil-ab ay apuy. Hid-intu nan mun-ag-akorancha ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.* ⁴³ *Ngem nan nalintig ay tatakon Apo Dios at sumilichantu ay kaman urkiw henan muntorayan Amacha. Nan wachay ingana at masapor chumngor.*

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Naekaub Ay Fialetok Ya Perlas

⁴⁴ “Maepachong nan muntorayan Apo Dios as nan fialetok ay naekakaub as nan uma. Kun pay ininchanan nan usa ay taku, kinab-unana kasin. Kiapú as ongor ay lagsakna, uyna enlaku nan am-in ay wacha kan hiya, ya lenakwana nan chiyuy luta.

⁴⁵ “Maepachong pay nan muntorayan Apo Dios as nan usa ay taku ay nigusyante ay mun-an-anap as am-ammay ay perlas. ⁴⁶ As nan nanguchanana as nan usa ay perlas ay nangina as solet, ya kenmatam. Enlakuna nan am-in ay wacha kan hiya, ya uyna lenakwan nan chiyuy perlas.”

Nan Maepadpachongan Nan Tafukor

⁴⁷ “Maepachong nan muntorayan Apo Dios as nan tafukor ay naetap-or henan fiayfiay ya kenanay tukutukún. ⁴⁸ Kun pay napnu, ininat nan chiyuycha tomatafukor ay nangiyuy henan oletna. Tenmokorcha ta pasikuncha nan chiyuycha kenacha. Nan chiyuycha anam-ammay at inittucha as nan mangit-ittuwan. Ngem nan chiyuycha manangisiw at inwagkiacha. ⁴⁹ Assesantu us nan omattu as nan anongos ay urkiw. Omalichantu nan angheles, ya epatkuncha nan manangotettet ay tatau as nan nalintig ay tatau, ⁵⁰ ya ichus-orcha nan manangotettet ay tatau as nan cha munkilkil-ab ay apuy. Hid-intu nan mun-agakorancha ya munngesngesatan chi fiab-acha kiapú as fungatcha.”

⁵¹ Senarudsud Jesus as nan disipulusna, “Ay naawatanyu am-in chaná?”

“O,” ensongfiatcha.

⁵² Kenalina kan chicha, “*Isunga maawatanyu ay nan tunggal usa ay mun-isursuru as Lintig ay nunfialin as disipulus henan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan taku ay wachay afongna ay ammuna ay mangepafoknag as fiarú ya lukiak ay naichuchulin as arangna.*”

*Nan Nangachiyancha Kan Jesus Ad Nazaret
(Mar. 6:1-6; Luc. 4:16-30)*

⁵³ Kun pay lenpas Jesus ay nangifiakia as nan nauycha maepadpachongan, nak-ak hid-i. ⁵⁴ Hiyachi ya nunfiangad henan mismu ay ilina, ya uy nun-isuru hiya as nan tataku as nan sen-agogacha. Naschaaw nan chiyuycha nanngor, ya kanancha, “Ay chaud ngun nan nangor-an tona ay taku as kenasilibna ya pannakafialina ay mangekaman as nakaskaschaaw? ⁵⁵ Ay fiakun hiya nan potot nan mun-am-amma as afong? Ay fiakun hi Maria nan enana, ya nan susnúdna at cha Santiago, Jose, Simon ya Judas? ⁵⁶ Ay achi nan am-in ay susnúdna ay fianafiai at nakiilicha's na kan chitaku? Anuyna ngun nangor-an kan chatona am-in?” ⁵⁷ Angkiay ya enachicha at hiya.

Ngem kenalen Jesus kan chicha, “*Maichayaw nan pomapadtu henan kumpurmi ay lukiar omangkiay henan mismu ay ilina ya as nan pamilyana.*” ⁵⁸ Maid enkaman Jesus as ongor ay nakaskaschaaw hid-i kiapú ta maid pammaticha kan hiya.

14

*Nan Natuyan Juan Ay Fumufunyang
(Mar. 6:14-29; Luc. 9:7-9)*

¹ As nan hiyasa ay timpu, nachamag Herodes ay gobernador ad Galilea nan maepangkep kan Jesus. ² Kenalina as nan chiyuycha opisyarna, “Hi tona hi Juan ay Fumufunyag ay kun natakun manipud as nan utúy. Isunga wacha kan hiya nan pannakafialin ay mangedakamkaman as nan nauycha ay nakaskaschaaw.”

³ Kenalen Herodes chi, tay hiya nan nangepatiliw ya nangepafiarud kan Juan ay nakokor-ongan. Enatna na ta palaylaychuna hi asawana ay Herodias ay asawan Felipe ay sunúdna, ⁴ tay kenarkalen ngamin Juan kan Herodes, “Epawan nan lintig ay asaw-um nan ingudmu.”* ⁵ Laraychun Herodes ay epapatuy hi Juan, ngem umugyat hiya as nan tataku, tay infilangcha hi Juan as usa ay pomapadtu.

⁶ Ngem kun pay inumchan nan urkiw ay mangnumnumnumancha as nan naiyankan Ari Herodes, nunsasara nan anak Herodias ay fiarasang as nan sangwanan nan am-in ay naayakian ay makelagragsak. Nalaylaychan hi Herodes. ⁷ Isunga enkarina as nan fiarasang ay ichatna kan hiya nan kumpurmi ay chawatuna.

⁸ Kiapú ta insuron Herodias ay enana, kenalen nan fiarasang, “Epaiyalem as na kan ha-un nan uron Juan ay Fumufunyag ay maiittu as nan paratu.”

⁹ Nalilifokan nan ari, ngem kiapú ta nun-ekari as nan sangwanan nan am-in ay mangilina, infilina ay maekaman nan chinawat nan fiarasang.

* **14:4** Lev. 18:16

¹⁰ Hiyachi ya enpasiwatna nan uron Juan as pagfiaruchan. ¹¹ Inyuycha nan uron Juan ay naiittu as nan paratu, ya inchatcha as nan fiarasang ay nangiyuy kan enana. ¹² Angkiay ya enmalicha nan disipulus Juan ay nangara as nan achorna, ya uycha inlufok. Hacha at uy ifiakia kan Jesus.

Nan Namakanan Jesus As Nan Leman Lifu Ay Tatau

(Mar. 6:30-44; Luc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

¹³ As nan nangchamakian Jesus as nan enomat kan Juan, nak-ak cha Jesus hid-i. Nunfiangkacha ay inmuy henan kamaid chi tatau ay kun chidchicha yangkiay. Ngem kun pay naammuwan nan ongoongor ay tatau ay nurpu henan il-ili, nanarcharancha ay nangunud kan hiya. ¹⁴ Kun pay nunchissaag hi Jesus, inilana nan ongoongor ay tatau. Nasug-ang hiya kan chicha, ya enpaamayna nan wachay saketna kan chicha.

¹⁵ Kun pay cha maschum, inmuy nan disipulusna kan hiya, ya kanancha, “Nauy takú henan kamaid chi umili ya cha us maschum. Epakatammu nan ongoongor ay tatau ta umuycha henan fiabfiabruy ay uy lomaku as kanuncha.”

¹⁶ Tinumfor hi Jesus, “*Achicha kis-an mak-ak. Chakayu mismu nan mangichat as kanuncha.*”

¹⁷ Kenalicha kan hiya, “Lema met yangkiay ay tenapay ya chuwa ay filis nan wacha's na kan chakami.”

¹⁸ “*Iyaliyu chasa's na kan ha-un,*” kenalen Jesus.

¹⁹ Angkiay infilina as nan ongoongor ay tatau ay tomokorcha as nan lukiam. As nan hiyachi,

enarana nan lema ay tenapay ya nan chuwa ay filis, ya nuntangad ad chaya ay munyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutput-ingna nan chiyuycha tenapay, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tatau. ²⁰ Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan hinpuru ya chuwa ay uppig. ²¹ Nan filang nan lanaraki ay nangan at kiayud umuy as leman lifu. Chaan naetapi nan fiabfiabfiyai ya ongong-a ay naifilang.

Nan Nanaranan Jesus As Nan Oson Nan Chanum

(Mar. 6:45-52; Jn. 6:15-21)

²² As nan cha mangepakataman Jesus as nan ongoongor ay tatau, enpalukiana nan disipulus as nan fiangka, ya enpaon-onana chicha ay kinumchang ad chumang. ²³ Kuna pay enpakatam nan ongoongor ay tatau, tinmikiid hiya henan chuntug ay us-usana ta uy munkararag. As nan naschum, nauusa pay laing hi Jesus hid-i. ²⁴ Kun pay nan fiangka ay nunlurukianan nan disipulusna at achawwi henan olet nan fiayfiay. Kaman cha iyin-inchayon nan challuyon nan fiangka, tay kuncha sisib-atun chi angin.

²⁵ Kun pay nakapis, inmuy kan chicha hi Jesus ay cha manarcharan as nan oson nan chanum. ²⁶ As nan nangil-an nan disipulus kan hiya ay cha manarcharan as nan oson nan chanum, inmugyatcha as solet. “Anennet!” infukiawcha, ya nunuwekcha kiapú as ugyatcha.

²⁷ Ngem nunkanan at Jesus kan chicha, “*Papigsaunyanan numnumyu! Ha-un naya! Achi kayu umugyat!*”

²⁸ Tinumfor hi Pedro, “Apo, mu tit-iwa ay he-a sa, ifikiam pay ay omaliyak kan he-a as nan oson nan chanum.”

²⁹ “*Aka pay,*” kenalen Jesus.

Isunga kenmaan hi Pedro as nan fiangka, ya enlapuna ay nanaran as nan oson nan chanum ay umuy kan Jesus. ³⁰ Ngem kuna pay kenekna nan napigsa ay angin, inmugyat, ya enlapuna ay lumnud. Infukiawna, “Apo, esarakanak!”

³¹ Hiya at chi ya inchawchaw Jesus nan limana, ya inkuyudna hiya. “*Anuy paat ak-akettuy chi pammatem! Adchi t'uyka nunchuwachuwa?*” kenalina.

³² Kuncha pay nunlukian as nan fiangka, kinminak nan angin. ³³ Angkiay nan chiyuycha wacha as nan fiangka at chinaychayawcha hi Jesus. Kenalicha, “Tit-iwa ay he-a nan Anak Apo Dios!”

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Chiyuycha Munsaket Ad Genesaret
(*Mar. 6:53-56*)

³⁴ As nan kinumchangancha henan fiayfiay, inumchancha ad chumang henan lukiar ay Genesaret. ³⁵ Kun pay enmatonan nan tataku hid-i hi Jesus, enpakaammucha henan intiru ay lukiar hid-i, at inyuy nan tataku nan am-in ay munsaket kan hiya. ³⁶ Nunpakaasicha kan hiya ta paat kapun nan chiyuycha munsaket nan kiayachan nan fiachuna, ya nan am-in ay nangpa at enmammaycha.

15

Nan Sursuru Ay Enpatawid Nan Kaap-uwan (Mar. 7:1-13)

¹ As nan namingsan, inmuy kan Jesus nan chiyuycha Fariseo ya nan chiyuycha munisursuru as Lintig ay nurpu ad Jerusalem. Senarudsudcha, ² “Adchi t'uy labsingun nan disipulusmu nan iniili ay ukialen nan kaap-uwan takú? Chacha met mangan ay achi munfuru.”

³ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Chakayu ngay, chayú met lablabsingun nan lintig Apo Dios ta nan naepatawid ay iniili ay ukialiyu nan chayú tongtongparun.*” ⁴ *Tay nan infilin Apo Dios at kanana, ‘Rispituwum cha amam kan enam,*ya ‘Nan ngachana ay mangituchor as amana ya enana at masapor maepapatuy.’†* ⁵ *Ngem chayú met isuru ay mu wachay ifiachang koma nan usa ay taku kan cha amana ya enana at mafialin ay munpanfor mu kanana un, ‘Nan ifiachangku koma kan chakayu at naiichat at kan Apo Dios.’* ⁶ *Mu hiyasa, chayú isuruwan hiya ay uray achina rispituwun hi amana. Isunga kiapú as nan iniili ay ukialiyu, menaidyu nan kotok nan kalen Apo Dios.* ⁷ *Chakayu ay pakamankaman! Tit-iwa as solet nan enpadton Isaias maepangkep kan chakayu ay kanana un,*

⁸ *‘Nan nauycha tataku at chaychayawunak as nan kalicha, ngem achawwi challu nan numnumcha kan ha-un.*

⁹ *Maid kotok nan chacha manaychayawan kan ha-un, tay nan chacha isursuru at linlintig ay*

* 15:4 Exo. 20:12; Deut. 5:16 † 15:4 Exo. 21:17; Lev. 20:9

enammaan chi taku ay kanancha un filfil-inku kanu.’”‡

*Nan Tit-iwa Ay Mangepaassi As Nan Taku
(Mar. 7:14-23)*

¹⁰ Enayakian Jesus nan tatau kan hiya, ya kanana kan chicha, “*Chumngor kayu ya num-numunyu ay ustu ta maawatanyu nan ifiakik.*

¹¹ *Fiakun nan okmonun nan usa ay taku nan mangepaassi kan hiya as nan sangwanan Apo Dios, ngem kun at nan epafoknagna as tapakna nan mangepaassi kan hiya.”*

¹² Angkiay ya inmuy nan disipulus kan hiya, ya kanancha, “*Ay ammom ay menmangisiw chi numnum nan chiyuycha Fariseo as nan nanngorancha's nan infiakiam?”*

¹³ Tinumfor hi Jesus, “*Tunggal tenanum ay fiakun hi Amak ad chaya nan nangetanum at mafignotcha.*” § ¹⁴ *Pay-anyu, tay maepachong chasa ay Fariseo as nan nafurag ay mangepangu as ayun. Mu epangon nan nafurag nan pachongna ay nafurag at mag-aschantu ay chuwa as nan ngilig.”*

¹⁵ Kenalen Pedro, “*Epakaawatmu pay kan chakami nan laychun ay kanan nan nauy maepadpadchongan.”*

¹⁶ Kenalen Jesus kan chicha, “*Ay uray chakayu at achiyu pay maawatan?*” ¹⁷ *Ay achiyu ammu ay nan okmonun nan taku at umuy as putuna, at etaina challu?* ¹⁸ *Ngem nan chiyuycha epafoknag nan taku as tapakna at murpu as nan numnum, ya hiyachi nan mangepaassi kan hiya.* ¹⁹ *Tay as nan*

‡ 15:9 Isa. 29:13 § 15:13 Isa. 5:1-7; Jer. 2:21

numnum nan kurpuwan chi am-in ay manangotet-tet ay pangkep ay mangetorong as nan taku ay pomatuy, umiwet, mangepapas as assi ay lachokna, mangakiw, munkutum ay muntistigu ya omekakali. ²⁰ *Chatona nan mangepaassi as nan usa ay taku as nan sangwanan Apo Dios. Ngem nan mangan ay achi munfuru at achina epaassi nan usa ay taku.*”

Nan Pammaten Nan Usa Ay Fiafiai

(Mar. 7:24-30)

²¹ Angkiay ya nak-ak cha Jesus hid-i ay in-muy henan sakop nan Tiro ya Sidon. ²² Wacha nan usa ay fiafiai ay i-Canaan ay nakiili hid-i. Naesnop kan Jesus, ya infukiawna, “Apo ay Kianak David, sug-anganak man paat! Naanen-netan nan anakku ay fiafiai ya malikiatan as solet.”

²³ Ngem chaan tinumtumfor hi Jesus kan hiya. Isunga naesnop nan disipulus kan hiya, ya en-pakaasicha, “Uray atum nan chana chawatun ya pakatamum, tay kuna itukiay fukiaw ay cha umunuunud kan chitaku.”

²⁴ Tinumfor hi Jesus, “*Naifiaorak as nan chiyuycha kianak Israel yangkiay ay maepachong as nan chiyuycha nalitaw ay karnero.*”

²⁵ Ngem enmali nan fiafiai ya nunpalintumang as sangwanan Jesus, ya kanana, “Apo, fiadnganak at man.”

²⁶ Tinumfor hi Jesus ay mangepadpachong, “*Achi met ustū mu araun nan cha kanun nan ongong-a, ya ichat as nan chiyuycha asu.*”

²⁷ Kenalen nan fiafiai, “O, tit-iwa sa Apo. Ngem uray met nan asu at kanuncha nan mag-as as nan lamesaan nan amocha.”

²⁸ Angkiay kenalen Jesus kan hiya, “*Ammi, napigsa nan pammatem! Maekaman ngarud nan laychum.*” As nan hiyachi, enmammay nan anakna.

Nan Nangepaammayan Jesus As Nan Munsaket Ay Tatau

²⁹ Nak-ak hi Jesus hid-i ay nanguy henan olet nan fiayfiay ay Galilea. Angkiay ya tinmikid henan chuntug, ya tenmokor hid-i. ³⁰ Ongoongor nan inmuy kan hiya ay tatau ay nangiyali as nunkapilay, nunkafurag, nunkapilud, umor ya ongor pay ay tapina ay munsaket. Inyuycha chaná as nan sangwanan Jesus, ya enpaammayna chicha. ³¹ Naschaawcha nan tatau, ya nunchay-chayawcha as nan Dios nan chiyuycha kianak Israel as nan nangil-ancha ay makakali nan umor, enmammay nan chiyuycha napilud, makacharan nan nunkapilay, ya makaila nan nunkafurag.

Nan Namakanan Jesus As Nan Opat Lifu Ay Tatau

(Mar. 8:1-10)

³² Angkiay ya enayakian Jesus kan hiya nan disipulusna, ya kanana, “*Masug-angak as nan nauycha tatau, tay turu ay urkiw ay naketaktakincha kan ha-un, ya nam-in nan sangatcha. Achek laychun ay pakatamun chicha ay cha munchuki-aang, tay anaka ya maurawcha as nan charan.*”

³³ Kenalen nan disipulus kan hiya, “Ay chaud ngay nan uy takú omor-an as ommat ay makan ta epakan as nan ongoongor ay tatau hena ay kamaid chi umili?”

³⁴ Senarudsud Jesus kan chicha, “*Kaatnay tenapay nan wacha kan chakayu?*”

“Kun pitu, ya akét ay aneket ay filis,” ensongfiatcha.

³⁵ As nan hiyachi, infilin Jesus as nan tatau ay tomokorcha as nan luta. ³⁶ As nan nangorana as nan pitu ay tenapay ya nan filis, nunyaman kan Apo Dios. Kun pay narpas, pinutputingna chachi, ya inchatna as nan disipulusna, ya nan disipulusna at inwarascha as nan ongoongor ay tatau. ³⁷ Nangancha am-in, at nasufucha. Haat amongun nan disipulus nan chinaancha ay namnu as nan pitu ay uppig. ³⁸ Nan filang nan lanaraki ay nangan at opat ay lifu. Chaan naetapi nan fiabfiafiai ya anongong-a ay naifilang.

³⁹ Kun pay enpakatam Jesus nan ongoongor ay tatau, nunlukian hiya as nan fiangka ay inmuy henan sakop nan Magadan.*

16

Nan Chawat Ay Omepaila Hi Jesus As Nakaskaschaaw

(*Mar. 8:11-13; Luc. 12:54-56*)

¹ Wachacha nan Fariseo ya Saduseo ay inmuy kan Jesus. Lenayadcha ay chistingun hiya. Isunga chinawatcha kan hiya ay omepaila as nakaskaschaaw ay sinyar ay mangepaneknek ay hiya at nurpu kan Apo Dios. ² Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*As nan cha mauynuwan nan urkiw ya munlalatikia ad chaya, kananyu un, ‘Maukiwtu*

* 15:39 Mar. 8:10

as wiet.’ ³ Mu ilaunyu ad chaya as nan wi-ewi-et, kananyu un, ‘Umuchan sa met, tay munlalatikia ad chaya ya munlilifuu.’ Naraing kayu ay mangelmaton as nan maila ad chaya. Ngem achiyu met maematonan nan chiyuycha sinyar Apo Dios ay maepangkep kan ha-un ay cha om-ommat ad wani. ⁴ Anuy paat mangotettet chi ukialen chi tataku ad wani, t’uycha chinukkian nan tit-iwa ay Apo Dios! Chacha chumawat as nakaskaschaaw ay sinyar, ngem maid maepaila kan chicha omangkiay nan nakaskaschaaw ay enommat kan Jonas ay poma-padtu.” Kun pay lenpas Jesus ay nangifiakia's chi, nak-ak hiya ay nanaynan kan chicha.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Saduseo
(Mar. 8:14-21)

⁵ As nan inumchanan cha Jesus ad chumang, ninumnum nan disipulusna ay liniw-anchay ometakin as sangatcha ay tenapay. ⁶ “Il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo,” kenalen Jesus kan chicha.

⁷ As nan nangaliyana's chi, natatakiatforcha nan disipulusna. Kenalicha, “Infiakiana chi, tay maid entakin takú as sangát takú ay tenapay.”

⁸ Ngem ammon Jesus nan nauy chacha matatakiatforan, isunga kenalina kan chicha, “Chakayu ay anak-akettuy chi pammatina! Adchi t’uyyu cha matatakiatforan chi kamaid nan sangaty ay tenapay? ⁹ Ay achiyu pay laing maawatan? Ay achiyu manumnum nan namutput-ingak as nan lema ay tenapay ay kenan nan leman lifu ay tataku? Kaatnay enamongyu ay

uppig ay napnu as chinaancha? ¹⁰ *Winnu as nan pitu ay tenapay ay kenan nan opat lifu ay tatau, kaatnay enamongyu ay uppig ay napnu as chinaancha?* ¹¹ *Anuyyu paat achi maawatan ay fiakun maepangkep as tenapay nan chak ifiakia kan chakayu? Nan infiakiak kan chakayu at il-ilaunyu nan lebaduran nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo.”* ¹² *Angkiay ya naawatancha ay nan infiagiakian Jesus ay il-ilauncha at fiakun payat nan lebaduran chi tenapay, ngem nan cha isursuron nan chiyuycha Fariseo ya Saduseo.*

*Nan Infiakian Pedro Maepangkep Kan Jesus
(Mar. 8:27-30; Luc. 9:18-21)*

¹³ *Kun pay inumchan cha Jesus henan sakop nan Cesarea Filipos, senarudsudna as nan disipulusna, “Ngachana nan kanan nan tatau maepangkep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku?”*

¹⁴ *Kenalicha, “Kanan met nan tapina un he-a hi Juan ay Fumufunyang, ya kanan nan tapina un he-a hi Elias. Wacha pay nan mangali un he-a hi Jeremias winnu usa as nan chiyuycha poma-padtu.”*

¹⁵ *Senarudsud Jesus kan chicha, “Ngem chakayu ngay? Ngachana nan kananyu maepangkep kan ha-un?”*

¹⁶ *Tinumfor hi Simon ay makali us un Pedro, “He-a nan Cristo ay Anak nan matatau ay Apo Dios.”*

¹⁷ *“Nakiasatka Simon ay potot Jonas,” ensongfiat Jesus. “Tay fiakun taku nan nangepakaammu's na kan he-a, ngem hi Amak ay wacha ad chaya.* ¹⁸ *Ifiakia kan he-a, he-a hi Pedro ay nan laychuna ay kanan at chupras. Nan nauy ay chupras nan*

mangkiaufiak as nan iglesiak ay chicha nan omaafurot kan ha-un, ya achi poros amisun nan panakafialin chi utúy chicha. ¹⁹ *Ichatkuntu kan he-a nan chiyuycha torfek nan muntorayan Apo Dios ad chaya. Nan ngachana ay epawam asna's luta at maepawantu us ad chaya, ya nan uray ngachana ay eparufusmu asna's luta at maeparufustu us ad chaya.”* ²⁰ *Angkiay infilin Jesus ay ustu as nan disipulusna ay maid poros mangifiagfiag-ancha ay hiya nan Cristo.*

Nan Nangifiag-an Jesus As Nan Likiatna Ya Katuyana

(Mar. 8:31-33; Luc. 9:22)

²¹ *Nunlapu as nan hiyasa ay timpu, enlapon Jesus ay mangelawlawag as nan disipulusna nan ommattu kan hiya. Kenalina, “Masapor umuyak ad Jerusalem, ya mun-iliwasak as ongor ay likiat ay epailiwas nan anam-amá, anap-apon chi papachi, ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Maepapatuyaktu, ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuwak as nan utúy.”*

²² *Kun pay chinngor Pedro na, enek-akna hi Jesus, at senengarana hiya kiapú as nan kenalina. Kenalina, “Apo, achi koma eparufus Apo Dios sa! Achintu poros om-ommat chasa kan he-a.”*

²³ *Ngem nunsakong hi Jesus, ya kanana kan Pedro, “Mak-akka Satanas! Somasalika kan ha-un! Tay nan cham numnumnumun at fiakun nan laychun Apo Dios, ngem kun at nan laychun nan taku.”*

Nan Taku Ay Manglayad Ay Umunud Kan Jesus
(Mar. 8:34-9:1; Luc. 9:23-27)

²⁴ Angkiay ya kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Tay nan ngachana ay manglayad ay umunud kan ha-un at masapor ikinakna ay mangekaman as nan laylaychuna, ya itiina nan korosna, haat umunud kan ha-un.* ²⁵ *Tay nan uray ngachana ay mangaayiw as fiyagna asna's luta at malitawnantu challu. Ngem nan uray ngachana ay manglitaw as nan fiyagna asna's luta kiapú as pammatina kan ha-un at mawad-an as fiyag ay maid patingkiana ay ichat Apo Dios.* ²⁶ *Tay anan maarantu nan taku ay mangkuwa as nan am-in ay wacha asna's luta, ngem malitawna challu nan fiyagna ay maid patingkiana ad inferno? Winnu anan ngachanantu challu nan esokat nan taku para as nan fiyagna?* ²⁷ *Tay nan Naepadtu ay Anak chi Taku at munfi-angadtu ay kadwana nan anghelesna ay mangepaila as nan kaichayawan Amana. Angkiay ya gungunaanantu nan tunggal usa ay maiyunud as nan enkamkamana.* ²⁸ *Ifiakiak kan chakayu nan titiwa ay wachacha nan tapina kan chakayu ay nangatakchug hena ay achi matuy inkiana ilauncha nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay muntoray.”*

17

Nan Tinmukunan Nan Kail-an Jesus (Mar. 9:2-13; Luc. 9:28-36)

¹ Kun pay inmuy chi unum ay urkiw, entakin Jesus hi Pedro ya cha Santiago kan Juan ay hen-aki. Enpanguna chicha henan nangatu ay chuntug ay

kun chidchicha yangkiay. ² As nan chacha mangi-il-an kan Jesus, tinmukun chi kail-ana. Nan lupana at sumili ay kaman as nan urkiw ya nan fiachuna at pinmukpukkawan ay kaman silaw.

³ Kalina at ya nunpaila kan chicha cha Moises kan Elias ay cha maketagtakiatfor kan Jesus. ⁴ Angkiay kenalen Pedro kan Jesus, “Apo, ammay paat ta wacha takú hena. Mu laychum, munammaak as turu ay fiawi asna, usa kan he-a, usa kan Moises ya usa kan Elias.”

⁵ Kun pay cha munkarkali hi Pedro, kalina at ya wacha nan sumili ay lifuu ay nangalenong kan chicha. Wacha us nan kali ay nurpu as nan lifuu ay kanana, “Hi tona nan Anakku ay laylaychok. Malaylaychanak paat kan hiya. Chumngor kayu kan hiya.”

⁶ As nan nanngoran nan disipulus as nan nauy ay kali, nunlukfubcha kiapú as ongor ay ugyatcha.

⁷ Ngem naesnop hi Jesus, at kenaprosna chicha, ya kanana, “*Fumangun kayu. Achi kayu umugyat.*”

⁸ Kuncha pay nuntangad, maid tapina as inilacha omangkiay hi Jesus.

⁹ As nan chacha chumayyuwan ay nurpu henan chuntug, infilin Jesus kan chicha, “*Maid mangifiagfiag-anyu as nan naepaila kan chakayu inkiana matakun nan Naepadtu ay Anak chi Taku manipud as nan utúy.*”

¹⁰ Ensarochakchak nan disipulus kan hiya, “Adchi man t'uy kanan nan mun-isursuru as Lintig un masapor omon-ona hi Elias ay omali mu hi Cristo?”

¹¹ Tinumfor hi Jesus, “*Tit-iwa ay omali on-ona hi Elias ay mangesakiana as nan am-in.* ¹² Ngem

ifiakiak kan chakayu ay enmali at hi Elias, ya chaan enmatonan nan tatau hiya, ngem kuncha at enat kan hiya nan am-in ay lenaylayadcha. Hiyasa us ay palikiatunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku.” ¹³ Haat maawatan nan disipulus ay nan cha kankanan Jesus kan chicha at maepangkep kan Juan ay Fumufunyang.

Nan Nangepak-akan Jesus As Nan Anennet As Nan Onga

(Mar. 9:14-29; Luc. 9:37-43)

¹⁴ Kun pay nunfiangad cha Jesus as nan kawad-an nan ongoongor ay tatau, inmuy nan usa ay laraki kan Jesus. Nunpalintumang as nan sangwanana, ya kanana, ¹⁵ “Apo, sug-angam man paat nan pototku ay laraki, tay munkorchas ya malikiatan as solet. Namen ongor ay cha maichuschusor hiya as nan apuy winnu as nan chanum. ¹⁶ Inyuyku hiya as nan disipulusmu, ngem chaancha kenafiaelan ay nangepaammay kan hiya.”

¹⁷ Tinumfor hi Jesus, “*Nakkuran kayu ay tatau ad wani! Maid tit-iwa pammatiyu ya nunkasokel kayu! Anan kafiayag chi mawawad-ak kan chakayu? Anan kafiayag chi tata-unku kan chakayu? Iyaliyu man hena nan onga.*” ¹⁸ As nan hiyachi, finilin Jesus nan anennet ay mak-ak, at tenaynan nan anennet nan onga. Hiya at chi ya enmammay nan onga.

¹⁹ Angkiay ya as nan naaw-awni, inmuy nan disipulus kan Jesus ay chidchicha yangkiay, ya senarudsudcha, “Adchi t’uy kami chaan nakaepak-ak as nan anennet?”

²⁰ Tinumfor hi Jesus, “*Kiapú ta akét nan pam-matiyu. Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu wachay pammatiyu ay maepachong as nan kaad-achan nan fokel chi mostasa, mafialinyu ay kanan henan nauy chuntug un, ‘Masligka munlapu hena ta uyka hid-i,’ at maslig tit-iwa. Maidu poros achi mafialin kan chakayu.*” ²¹ [*Ngem nan assena ay karasen chi anennet at achi poros maepak-ak mu achi babaen as panagkararag ya panag-ayunar.*]*

*Nan Nangifiag-an Kasin Jesus As Nan Matuyana
(Mar. 9:30-32; Luc. 9:43-45)*

²² As nan naamongan nan disipulus ay kadwacha hi Jesus ad Galilea, kenalen Jesus kan chicha, “*Nan Naepadtu ay Anak chi Taku at maipurangtu as nan tataku* ²³ *ya patayunchantu, ngem matakuntu hiya manipud as nan utúy as nan maekatlu ay urkiw.*” As nan nanngoran nan disipulusna's chi, nginmunguyuscha as solet.

Nan Nunfiayachan Cha Jesus As Fiaror Nan Templo

²⁴ Kun pay inumchan hi Jesus ya nan disipulusna ad Capernaum, inmuy kan Pedro nan mangam-among as chuwa ay drachma[†] ay fiaror nan Templo, ya senarudsudna, “*Ay munfiayfiayad nan misturuyu as fiaror nan Templo?*”

²⁵ “*O, met,*” ensongfiat Pedro.

Kun pay kenmatam hi Pedro, hi Jesus at enmon-ona ay nunkali kan hiya, ya kanana, “*Simon, ngachana nan munnunumnummu? Ngachana nan*

* **17:21** As nan tapen nan manuskritu as nan kali ay Griego at maid na ay versikulu. † **17:24** Nan fiaror nan chuwa ay drachma at lagfu as chuwa ay urkiw.

munsengelan nan ar-ari asna's luta as fiaror, ay as nan kakailiyancha winnu as nan chiyuycha mangilicha?"

²⁶ “Ya kakun as nan chiyuycha mangilicha,” en-songfiat Pedro.

“Mu hiyasa, achicha kis-an munfiayad nan kakailiyancha,” kenalen Jesus kan hiya. ²⁷ “Ngem uray mu hiyasa, achi takú koma pamangisiwun chi numnumcha. Isunga uyka mamunwet henan fiayfiay. Araum nan omon-ona ay funwetam, ya takangum nan tapakna. Mailamtu nan siping ay munfiaror as opat ay drachma ay ommat as ifiayadta ay chuwa. Araum chi, ya uymu ichat kan chicha ta mafiayachan nan fiarorta.”

18

Nan Kaamuchan As Nan Muntorayan Apo Dios (Mar. 9:33-37; Luc. 9:46-48)

¹ As nan hiyachi ay timpu, enmali nan disipulus kan Jesus, ya kanancha, “Ngachana nan kaamuchan henan muntorayan Apo Dios?”

² Enayakian Jesus nan usa ay onga, at en-patakchugna as nan kiawacha. ³ Angkiay ya kenalina, “Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay achi kayu poros makaskop henan muntorayan Apo Dios sukúd kayu munfiarfaliw as nan ukialiyo ta munfialin kayu as kaman as nan ongong-a. ⁴ Isunga nan mangepapakumbaba as achorna ay kaman kan tona ay onga at hiya nan kaamuchan henan muntorayan Apo Dios. ⁵ Nan ngachana ay mangawat as nan ap-apud ay taku ay kaman kan tona ay

onga kiapú as nan pammatina kan ha-un at ha-un nan awatuna.”

*Nan Taku Ay Munlumu As Fumasoran
(Mar. 9:42-48; Luc. 17:1-2)*

⁶ “Nan ngachana ay munlumu as fumasoran chi usa as nan nauycha ap-apud ay tatakú ay omaafurot kan ha-un at un-unuyna ay maetekor chi losóng ay fiatu as fiakiangna, ya maichus-or ad chur-um henan fiayfiay ta murning. ⁷ Kasusug-ang nan tatakú asna's luta, tay wachachay sulisug ay munlumu as fumasoran! Tit-iwa ay umchan challu nan sulisug, ngem kasusug-ang nan taku ay kurpuwan nan hana ay sulisug! ⁸ Mu nan usa ay limam winnu sukem nan kiapón chi fumasoram, putnam, ya iwagkiam. Un-unuyna ay pungudka winnu napiludka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana, mu nan wacha nan chuwa ay limam winnu chuwa ay sukem, ya kunka challu maichus-or as nan apuy ay achi mapappauy. ⁹ Mu nan matam nan kiapón chi fumasoram, oketam, ya iwagkiam. Un-unuyna ay fuslingka ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana mu nan wacha nan chuwa ay matam, ya kunka challu maichus-or as nan apuy ad inferno.”

*Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Natingiw Ay Karnero
(Luc. 15:3-7)*

¹⁰ “Il-ilaunyu ta maid elalayusanyu as nan uray usa as nan nauycha ap-apud ay tatakú. Tay ifiakiak kan chakayu ay kanayon ay wacha nan anghelescha as nan kawad-an Amak ad chaya.” ¹¹ [Tay

nan Naepadtu ay Anak chi Taku at enmali ay mangesarakan as nan nalitaw.]

¹² “Ngachana nan munnunumnumyu's na? Mu nan usa ay taku at wachay hinkiasot ay karnerona ya natingiw nan usa, ay achina taynan nan chiyuycha siyam puru ya siyam ay karnerona as punchag henan chuntug ta uyna anapun nan chiyuy natingiw? ¹³ Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay mu uchanana nan natingiw, ong-ongor chi lagsakna mu nan lagsakna as nan siyam puru ya siyam ay chaan natingtingiw. ¹⁴ Hiya us sa kan Amak ay wacha ad chaya ay achina laychun ay malitaw chi uray usa as nan nauycha ap-apud ay tatau.”

*Nan Atun As Nan Nakafiasor Kan Chitaku
(Luc. 17:3)*

¹⁵ “Mu fumasor nan ifiam kan he-a, uymu ifiakia kan hiya nan finmasorana as nan machuchuwaanyu yangkiay. Mu chumngor hiya kan he-a, munkiayyum kayu kasin. ¹⁶ Ngem mu achi chumngor hiya kan he-a, omayagka as usa winnu chuwa as kadwam ay kasin umuy ta wachay chuwa winnu turu ay muntistigu as nan am-in ay maifiakia.* ¹⁷ Mu achi challu chumngor kan chicha, ifiakiam sa as nan iglesia. Mu achi pay laing chumngor as nan iglesia, ifilangmu hiya as achi omaafurot winnu mangam-among as fiaror.

¹⁸ “Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nan uray ngachana nan epawayu asna's luta at maepawantu

* **18:16** Deut. 19:15; Jn. 8:17; 2 Co. 13:1; 1 Tim. 5:19; Heb. 10:28

us ad chaya, ya nan uray ngachana nan eparufusyu asna's luta at maeparufustu us ad chaya.†

¹⁹ “Ifiakiak kasin kan chakayu ay mu nan chuwa kan chakayu asna's luta at muntimpuyugcha ay chumawat as kumpurmi kan Amak ay wacha ad chaya at ekamana para kan chakayu. ²⁰ Tay mu ay chaud nan maamongan nan uray chuwa winnu turu kiapú as nan pammaticha kan ha-un, wachaak hid-i kan chicha.”

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Achi Pomakawan Ay Mafiabfiaor

²¹ Angkiay ya inmuy hi Pedro kan Jesus, ya kanana kan hiya, “Apo, mamen kaatku pakawanun nan ifiak ay cha fumasofiasor kan ha-un? Ay inkiana mamen pitu?”

²² “Ahek kanan un mamen pitu yangkiay, ngem mamen pitu ay piton puru,” ensongfiat Jesus.

²³ “Tay nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa'y ari ay manglayad ay manotar as nan utang nan chiyuycha opisyarna. ²⁴ Kuna pay cha elapu, naiyali kan hiya nan usa ay opisyalna ay liniblifuy utangna. ²⁵ Kiapú ta achi makafiyad, infilin nan ari ay maelaku hiya ay kadwana nan pamilyana ay munfialin as mafiabfiaor ya nan am-in ay kuk-uwana. ²⁶ Nunpalintumang nan chiyuy opisyar ya enpakaasina un, ‘Sug-anganak man paat ta fiayachak nan am-in ay utangku kan he-a.’

²⁷ Nasug-ang tit-iwa nan ari kan hiya. Menaidna nan utangna, ya penakatamna hiya.

²⁸ “Kun pay nak-ak nan chiyuy opisyar, sinib-atna nan usa ay pachongna ay opisyar ay nakautang kan

† **18:18** Mat. 16:19

hiya as hinkiasot ay dinario.‡Lenabkisna, ya enlapuna ay nankor, ya chana kanan un, ‘Fiayacham man nan inutangmu kan ha-un!’

²⁹ “Nunpalintumang nan chiyuy kadwana kan hiya, ya enpakaasina, ‘Sug-anganak man paat ta fiayachak nan utangku kan he-a.’ ³⁰ Chaana enat nan chawatna, ngem kuna at enpafiarud hiya inkiana mafiayachana nan utangna. ³¹ As nan nangil-an nan kakadwana ay chiyuycha opisyar as nan enommat, nalilifokan chi numnumcha, ya uycha infiakia as nan ari nan am-in ay enommat.

³² “Angkiay ya enpaayag nan ari hiya, ya kanana, ‘Mangotettet tit-iway ukialem ay opisyaluku! Menaidku ngarud nan am-in ay utangmu, tay nunpasug-angka kan ha-un. ³³ Anuyumu chaan sinug-angan nan kadwam ay opisyar ay kaman as nan enatku ay nanug-ang kan he-a?’ ³⁴ As nan hiyachi, finmangat as solet nan ari, ya enpafiarudna hiya inkiana mafiayachana nan am-in ay utangna.” ³⁵ Inyanongos Jesus, “Assid-i us nan atun Amak ay wacha ad chaya kan chakayu am-in mu achiyu tit-iwa pakawanun nan ifiayu.”

19

Nan Insursuron Jesus Maepangkep As Ichang (Mar. 10:1-12; Luc. 16:18)

¹ Kun pay narpas ay infiakian Jesus chaná, nakak cha Jesus ad Galilea, ya inmuycha henan sakop nan Judea henan usa ay chumang nan wawang ay Jordan. ² Inmunud kan Jesus nan ongoongor ay tatau, at enpaamayna chicha hid-i.

‡ **18:28** Nan usa ay dinario at lagfu as nan hin-urkiw.

³ Wachacha nan tapen nan Fariseo ay inmuy kan Jesus ta chistinguncha hiya babaen as nan nanarudsuchancha, “Ay eparufus nan Lintig takú ay iyichang nan laraki nan asawana uray kumpurmi nan panforna?”

⁴ Tinumfor hi Jesus, “*Ay chaanyu finasfiasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep as nan namayangana as nan taku? As nan laplapuna, finayang Apo Dios nan laraki ya fiafiai.*”^{*} ⁵ *Kenalina us un, ‘Hiyana nan kiapúna ay taynan nan laraki cha amana kan enana ta etepona hi asawana, at munfialincha as us-usa.’*[†] ⁶ *Isunga fiakuncha chuwa, ngem kuncha us-usa. Nan nunteponun ngarud Apo Dios at achi koma mun-ichangun chi taku.*”

⁷ Kenalen nan chiyuycha Fariseo kan hiya, “Mu hiyasa, adchi ngay ngarud t'uy infilin nan Lintig Moises ay mafialin ay umichat nan laraki kan asawana as kasuratan chi nun-ichangancha, hana at epak-ak hi asawana?”[‡]

⁸ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*O, enparufus Moises ay iyichangyu nan asawayu kiapú as nan kenatangken chi numnumyu. Ngem fiakun met assessa nan pangkep Apo Dios as nan laplapuna.*”⁹ *Ifiakiak ngarud kan chakayu ay nan uray ngachana ay laraki ay mangiyichang as asawana omangkiay mu nakelaraki at umiwet mu omasawa hiya as tukún.*”

¹⁰ Kenalen nan disipulus kan hiya, “Mu hiyasa payat nan ommat as nan hen-asawa, un-unuyna at ay achita omas-asawa.”

¹¹ Tinumfor hi Jesus, “*Tit-iwa, ngem achi kafiae-lan nan am-in ay tatakú nan nauy ay sursuru ay*

* 19:4 Gen. 1:27 † 19:5 Gen. 2:24 ‡ 19:7 Deut. 24:1-4

achi omasaw-an, ngem kun yangkiay nan chiyuy-cha nangichatan Apo Dios. ¹² *Tay tukutukún nan ki-apón chi achi omasaw-an nan taku. Wachacha nan naiyanak ay kamancha naiblaan, ya nan tapina at iniblaan chi pachongcha ay taku. Nan tapina us at achicha omasawa ta paus-usauncha nan numnumcha as nan munserfiyancha kan Apo Dios henan muntorayana. Nan makafiael ay mangedkaman as nan nauy ay sursuru at atuna koma.”*

Nan Namendisyonan Jesus As Nan Ongong-a
(*Mar. 10:13-16; Luc. 18:15-17*)

¹³ As nan namingsan, wacha nan nangiyuy kan Jesus as ongong-a ta epatayna nan limana ya ekararakiana chicha. Senengaran nan disipulusna nan tataku. ¹⁴ Ngem kenalen Jesus kan chicha, “Yasa! Pay-anyu ay omali nan ongong-a kan ha-un. Achiyu epawa, tay nan tataku ay maepachongkan chatona ay ongong-a nan maetapi henan muntorayan Apo Dios.” ¹⁵ Kuna pay enpatay nan limana kan chicha, nak-ak hid-i.

Nan Fiaknang Ay Fiarfiaru
(*Mar. 10:17-31; Luc. 18:18-30*)

¹⁶ As nan namingsan, wacha nan usa ay laraki ay inmuy kan Jesus, ya senarudsudna, “Misturu, ngachana man nan ammay ay masapor ay atok ta mawad-anak as fiyag ay maid patingkiana?”

¹⁷ Kenalen Jesus kan hiya, “Adchi t’uymu sarudsuchun kan ha-un mu ngachana nan ammay? Wacha nan usa yangkiay ay ammay ay hi Apo Dios. Mu laychum ay maetapi as nan fiyag ay maid patingkiana, tongparum nan filfilin Apo Dios.”

¹⁸ “Ngachan chatud-i ay filfilin?” senarudsudna.

“Achika pomatuy, achika umiwet, achika mangakiw, achika munkutum ay muntistigu, ¹⁹ rispituwum cha amam kan enam, ya laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu,” ensongfiat Jesus. §

²⁰ Kenalen nan fumarfiaru kan hiya, “Tenongparku met am-in chaná ay filfilin. Ngachana pay nan masapor ay atok?”

²¹ Tinumfor us hi Jesus, “*Mu laychum ay maid munkurangam, uymu elaku nan kuk-uwam, ya ichatmu nan lakuna as nan chiyuycha pugli, at wachantu nan kenafiaknangmu ad chaya. Kun pay marpas, unuchunak.*” ²² Kun pay chinngor nan fiarfiaru na, nak-ak ay cha munnunnunungu, tay nafiaknang as solet.

²³ Kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay nalikiattu as nan nafiaknang ay taku ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.*” ²⁴ *Kasinku kanan un narakraka pay ay lumfot nan kamelio as nan los-ok nan chakum mu nan fiaknang ay sungkop henan muntorayan Apo Dios.*”

²⁵ As nan nanngoran nan disipulus as na, naschaawcha as solet, ya kanancha, “Ngachancha ngay ngarud nan mafialin ay maesarakan?”

²⁶ Entoongan Jesus chicha, ya kanana, “*Nan tataku at achicha kafiaelan ay mangekaman as na. Ngem hi Apo Dios at kafiaelana nan am-in.*”

²⁷ Angkiay tinumfor hi Pedro, “Enham! Tenayanmi nan am-in, ya inmund kami kan he-a! Ngachana ngay nan gun-gunami?”

§ 19:19 Exo. 20:12-16; Lev. 19:18; Deut. 5:16-20

28 Kenalen Jesus kan chicha, “Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan mangepafiaruwantu Apo Dios henan lufong, tomokortu nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan machaychayaw ay tronona. Kun pay chakayu ay hinpuru ya chuwa ay disipulusku at tomokor kayuntu as nan hinpuru ya chuwa ay trono ay mangokóm as nan hinpuru ya chuwa ay tribu ay chicha nan kianak nan an-ak Israel. 29 Nan ngachana ay nanaynan as afongna, susnúdna, amana, enana, an-akna winnu payyiwna kiapú as nan pammatina kan ha-un at mamen hinkiasottu nan awatuna mu nan fiaror nan tenaynana, ya matawidnantu nan fiyag ay maid patingkiana. 30 Ngem nan ongor ay omonona ad wani at omanongoschantu, ya nan ongor ay omanongos ad wani at omon-onachantu.”

20

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Mun-um-uma

1 Kenalen pay Jesus, “Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay taku ay nunkuwa as nan uma ay natanman as ubas. Finmikiat ya uy nun-anap hiya as munlagfu as nan umana. 2 Kun pay nakad-an as munlagfuwuna, nakiturag kan chicha ay nan lagfucha as hin-urkiw at usa ay dinario. Angkiay infiaorna chicha ay uy munchunu as umana.

3 “As nan mangaurkiw, kasin nun-anap, at inilana nan tapen nan lanaraki ay nangatakchug ay cha munforforakfor as nan mun-el-elakwan.

4 Infiakiana kan chicha un, ‘Uy kayu us munchunu

as umak, at ichatku nan ustu ay lagfuyu.’ ⁵ Isunga inmuycha.

“As nan nunkiawa ya as nan alas tres nan maki-ayud, kasin pinmitiw hiya, ya assid-i us challu ay uy nun-anap. ⁶ Kun pay kiayud alas singko, inmuy kasin as nan mun-el-elakwan, ya ininchanana nan tapina ay nangatakchug ay cha munforforakfor. Senarudsudna kan chicha un, ‘Anuyyu iyur-urkiw ay munforforakfor?’

⁷ “ ‘Anaka, maid ngamin mangayag kan chakami as munlagfuwanmi,’ ensongfiatcha.

“ ‘Ayu ngarud. Uy kayu us munchunu as umak,’ kenalina kan chicha.

⁸ “Kun pay cha maschum, kenalen nan nunkuwa as nan uma as nan ap-apon nan fiabfiaaruna, ‘Uymu ayakian nan chiyuycha nunlagfu ta ichatmu nan lagfucha. Elapom as nan chiyuycha enmanongos inkiana as nan chiyuycha enmon-ona ay nunlagfu.’

⁹ “Enmali nan chiyuycha nunlagfu as nan kiayud alas singko, at nalagfuwancha as hin-us-a ay dinario. ¹⁰ Isunga as nan enmaliyan nan chiyuycha enmon-ona ay nunlagfu, namnamauncha ay ongongor nan lagfucha. Ngem hin-us-a us challu ay dinario nan enawatcha. ¹¹ As nan nanawatancha as nan lagfucha, nunlilicha as nan nunkuwa as nan uma. Kenalicha, ¹² ‘Kun usa ay uras yangkiay chi nunchunuwan nan nauycha enmanongos, ya enpachongmu pay laing chi lagfucha kan chakami ay nunchunu as hin-urkiw ya nangiliwas as nunsidla ay atong!’

¹³ “Ngem kanana as nan usa kan chicha, ‘Ki-ayyum, chaanku met senator chakayu. Ay chaanyu

inyafud ay usa'y dinario nan lagfuyu as nan hinurkiw? ¹⁴ *Ayu at! Araum nan lagfom, ya komatamka. Laychok challu ay ichat as nan nauycha enmanongos nan kaman as nan inchatku kan hea.* ¹⁵ *Ay kun fiakun libfengku ay mangedkaman as laychok as nan mismu ay sipingku? Winnu chaka payat omapos kiapú ta achiyak nangekot?"*

¹⁶ *Haat iyanongos Jesus, "Isunga nan omanongos ad wani at omon-onantu, ya nan omon-ona ad wani at omanongostu."*

Nan Kapitlu Ay Nangifiag-an Jesus As Nan Matuyana

(Mar. 10:32-34; Luc. 18:31-34)

¹⁷ *As nan cha tumikichan cha Jesus ay umuy ad Jerusalem, ensakikina nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna, ya kanana kan chicha,* ¹⁸ *"Chumngor kayu! Cha takú tumikid ad Jerusalem. Hid-intu ay maipurang nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan anap-apon chi papachi ya as nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig. Keddenganchantu hiya ay matuy,* ¹⁹ *ya ipurangchantu hiya as nan chiyuycha Gentil ay mangot-otyoktu, mangsapsaplettuy mangelansantu kan hiya as nan koros. Ngem as nan maekatlu ay urkiw at matakuntu hiya manipud as nan utúy."*

Nan Chinawat Nan Enan Cha Santiago Kan Juan

(Mar. 10:35-45)

²⁰ *Angkiay ya inmuy kan Jesus nan asawan Zebedeo ay kadwana nan chuwa ay an-akna ay lanaraki. Nunpalintumang as nan sangwanan Jesus ya chinawatna kan hiya, "Apo, wacha pay nan chawatok."*

²¹ Senarudsud Jesus kan hiya, “*Ngachana ngay nan laychum?*”

Tinumfor nan fiafiai kan hiya, “As nan tomokram as nan tronom as nan muntorayam, eparufusmu koma ay maketokor nan nauycha chuwa ay an-akku kan he-a: Nan usa at as apét kannawanmu ya nan usa at as apét kannikidmu.”

²² Ngem tinumfor hi Jesus, “*Achiyu ammuy chayu chawchawatun. Ay kafiaelanyu ay mangiliwas as nan likiat ay iliwasku?*”*

“Kafiaelanmi ya,” ensongfiatcha kan hiya.

²³ Kenalina kan chicha, “*Manuwat, tay iliwasyuntu nan likiat ay kaman as nan iliwasku. Ngem fiakunku kalibfengan ay mumpili as tomokor as apét kannawanku ya as apét kannikidku, tay chatosa at para as nan chiyuycha nangesasakianaan Amak.*”

²⁴ Kun pay chinngor nan hinpuru ay disipulus nan nauy, finmungatcha as nan hen-aki.

²⁵ Ngem enayakian Jesus am-in chicha as nan kawad-ana, ya kanana, “*Ammuyu met ay nan chiyuycha mangetortoray as nan chiyuycha Gentil at epapeletcha nan laychuncha as nan chacha etortorayan. Nan anap-apucha us at etorayancha chicha.* ²⁶ *Fiakun koma assessa kan chakayu, ngem kun at nan uray ngachana ay manglayad ay munfialin as amud kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiarunyu.* ²⁷ *Nan ngachana ay manglayad us ay munfialin as kaamuchan kan chakayu at masapor munfialin as fiabfiarunyu.* ²⁸ *Uray nan Naepadtu*

* **20:22** As nan kali ay Griego at kanana, “Ay kafiaelanyu ay umikop as nan tasa ay umikopaktu?”

ay Anak chi Taku at chaan enmali ay maserfiyan, ngem kun at munserfi ya ichatna nan fiyagna ta esarakana nan ongor ay tatau."

Nan Nangaanan Jesus As Nan Finurag Nan Chuwa Ay Tatau

(Mar. 10:46-52; Luc. 18:35-43)

²⁹ As nan cha mak-akan cha Jesus ad Jerico, nan ongoongor ay tatau at inmuudcha kan hiya.

³⁰ Wacha nan chuwa ay nafurag ay nangatokor as nan olet nan korsa. Kuncha pay chinngor ay cha mar-os hi Jesus, infukiawcha, "Sug-angam man paat chakami, he-a ay Kianak David!"

³¹ Senengaran nan ongor ay tatau chicha, ya chacha ifiakia kan chicha ay kuminakcha koma. Ngem kenaskasinja infukiaw, "Apo, sug-angam man paat chakami, he-a ay Kianak David."

³² Inyawnen kayman Jesus, ya enayakiana chicha, ya kanana, "*Ngachana nan laychunyu ay atok kan chakayu?*"

³³ "Apo, makaila kami koma," ensongfiatcha.

³⁴ Nasug-ang hi Jesus kan chicha, at kenpana nan matacha. Hiya at chi ya makailacha, ya inmuudcha kan Jesus.

21

Nan Nanaychayawan Nan Tatau Kan Jesus As Nan Inmuyana Ad Jerusalem

(Mar. 11:1-11; Luc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Kun pay cha maesnop cha Jesus ad Jerusalem, inumchancha ad Betfage henan chuntug ay Olivo. Enpaon-onan Jesus nan chuwa as nan disipulusna, ² ya kanana kan chicha, "*Uy kayu henan*

fiabruy ay sasakiangunyu. Uchananyuntu ay dagus nan hen-ena ay dongki ay naetatakud. Fokatanyu chicha, ya iyaliyu kan ha-un. ³ Mu wachay mun-sarudsud kan chakayu, kananyuntu un, 'Masapor nan Apo chicha,' ya paifiangadnantu challu ay dagus."

⁴ Enommat na ta matongpar nan infiakian nan pomapadtu ay kanana,

⁵ "Ifiakiayu as nan tataku ad Jerusalem un,*
 'Ilaunyu, cha omali kan chakayu nan ariyu ay napakumbaba ay nunsasakay as nan urfun ay dongki.'"[†]

⁶ Inmuycha nan disipulusna, at enatcha nan infilin Jesus kan chicha. ⁷ Inyalicha nan chiyuy hen-ena ay dongki. Inyap-apcha nan chiyuycha kakiaycha as nan uchug nan nauycha animar, ya nunsakay hi Jesus as nan urfun. ⁸ Kaongoran as nan tataku hid-i at inyapragcha nan chiyuycha kakiaycha as nan korsa. Nan tapina at sen-mongpatcha as nan chiyuycha pangan chi kaiw, ya inchapratcha as nan korsa ta epailacha ay chayawuncha hi Jesus. ⁹ Nan ongoongor ay tataku ay enmon-ona ya nan chiyuycha immun-unud kan hiya at infugfukiaawcha, "Machaychayaw nan Kianak David! Mabendisyonan koma nan omali as nan ngachan nan Apo![‡] Maichaychayaw hi Apo Dios ad chaya!"

* **21:5** As nan kali ay Griego at kanana, "Nan fiafiai ay anak Zion." Hiyana nan enpangachancha as nan umiili ad Jerusalem. Nan Zion at usa henan chuntug ad Jerusalem. † **21:5** Isa. 62:11; Zac. 9:9
 ‡ **21:9** Sal. 118:26

¹⁰ As nan inumchanan cha Jesus ad Jerusalem, nakuru nan am-in ay umili as chi, ya kanancha, “Ngachan man paat tona?”

¹¹ “Hi tona hi Jesus ay pomapadtu ay i-Nazaret henan probinsiya ay Galilea,” ensongfiat nan ongor ay tatau ay nakiuy kan Jesus.

Nan Inmuyan Jesus As Templo

(Mar. 11:15-19; Luc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Kun pay sinungkop hi Jesus as nan fiattaw nan Templo, enpak-akna nan am-in ay cha mun-el-elaku ya nan cha lomaklaku hid-i. Enlokabfuna nan chiyuycha lamesaan nan chiyuycha cha munsoksokat as siping§ ya nan totokoran nan chiyuycha cha mun-el-elaku as karopati. ¹³ Kenalina kan chicha, “*Kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios un, ‘Nan afongku at makali un munkarkararakian.’ Ngem kunyu at nunfialinun as muntabtafunan chi mangaakiw!*”*

¹⁴ Angkiay ya enmalicha nan nafurag ya nan napilud kan Jesus as Templo, at enpaamayna chicha. ¹⁵ Ngem nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig at nunsidlay fungatcha as nan nangil-ancha as nan nakaskaschaaw ay enatna ya as nan ongong-a ay cha mangifugfukiaw as Templo, “Machaychayaw nan Kianak David!”

§ **21:12** As nan mangichatonan nan Judio as nan tenawwun ay chatona, umuy as nan fiattaw nan Templo ay mangepasokat as nan siping chi i-Roma as siping chi Judio as nan chiyuycha munsoksokat as siping. Mu wachay murpu as achawwi, lomaku as ichatona ay karnero winnu karopati hid-i. * **21:13** Isa. 56:7; Jer. 7:11

¹⁶ Kenalicha kan Jesus, “Ay chuchungrum nan cha kankanan chatona?”†

“*O met,*” ensongfiat Jesus. “*Ay chaanyu finasfiasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana un, ‘He-a Apo, isuruwam nan anongong-a ya nan manutun ay mangifiakia as ustuustu ay panagchayaw kan hiya?’*” ¹⁷ Angkiay tenaynan Jesus chicha henan siyudad, at uy inmiyan ad Betania.

*Nan Kaiw Ay Igos Ay Intuchor Jesus
(Mar. 11:12-14, 20-24)*

¹⁸ As nan wiet ay cha munfiangchan cha Jesus ad Jerusalem, nunchukiaang hiya. ¹⁹ Inilana nan kaiw ay igos as nan olet nan korsa. Inmuy hiya as nan hana kaiw, ya ininchanana ay kun tubtufu yangkiay chi wacha. Angkiay ya kenalina as nan kaiw, “*Maidtu poros kasin fugfukiasmu.*” Hiya at chi ya narangu nan kaiw ay igos.

²⁰ As nan nangil-an nan disipulusna as chi, naschaawcha as solet, ya kanancha kan Jesus, “Anan enat nan kaiw ay igos ay narangu'y dagus?”

²¹ “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa,*” ensongfiat Jesus. “*Mu wachay pammatiyu ya achi kayu munchuwachuwa, fiakun yangkiay nan enkamanku as nan igos nan maekamanyu, ngem mafialinyu us ay kanan henan nauy chuntug un, ‘Maokwatka ya maichus-orka henan fiayfiay,’ at maekaman tit-iwa.*” ²² Nan uray ngachana ay chawatunyu as nan kararagyu at maawatyuntu mu afurotunyu.”

† **21:16** Sal. 8:2

*Nan Nurpuwan Nan Kalibfengan Jesus
(Mar. 11:27-33; Luc. 20:1-8)*

²³ Angkiay ya nunfiangad hi Jesus as Templo. As nan chana mun-is-isuruwan, enmali kan hiya nan anap-apon chi papachi ya nan anamamá. Senarudsudcha, “Anan nurpuwan man nan kalibfengam ay mangedkaman kan chatona? Ngachana nan nangichat kan he-a as nan nauy ay kalibfengan?”

²⁴ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Wacha us nan usa'y sarudsuchok kan chakayu. Mu masongfiatanyu, ifiakiaktu kan chakayu nan nurpuwan nan kalibfengak ay mangedkamkaman kan chatona.*

²⁵ *Ay chaud pay nan nurpuwan nan kalibfengan Juan ay munfunyag? Ay nurpu kan Apo Dios winnu as nan tataku?”*

Angkiay kenalicha ay maaapat, “Mu kanan takú un, ‘Nurpu kan Apo Dios,’ kananantu kan chitaku un, ‘Anuyyu ngarud chaan enafurot hiya?’

²⁶ Ngem mu kanan takú un, ‘Nurpu as nan tataku,’ umugyat takú met as nan atun nan ongoongor ay tataku, tay afurotuncha am-in ay hi Juan at usa ay pomapadtu.” ²⁷ Isunga tinumforcha kan Jesus, “Tuan! Achimi ammu.”

Kenalen us Jesus, “*Mu hiyasa, achek us ngarud ifiakia kan chakayu mu ngachana nan nunkalibfengan as nan chak mangedkamkamanan kan chatona.*”

Nan Maepadpachongan Nan Chuwa Ay An-ak

²⁸ Infiakian Jesus nan nauy ay maepadpachongan kan chicha: “*Ngachana nan munnunumnyu's na? Wacha nan usa ay ama ay chuwa nan pototna. Inmuy hiya as nan panguru, ya kanana,*

‘Anak, somepotka ad wani as uma ay naetanman chi ubas o?’

²⁹ “ ‘Annaw,’ ensongfiatna. Ngem kun pay naaw-awni, nunfialiw nan numnumna, at senmepot challu.

³⁰ “Angkiay ya inmuy nan chiyuy ama as nan enauchi, ya assid-i us challu nan infiakiana. Kenalen nan enauchi un, ‘O pay, Ama.’ Ngem chaan inmuy. ³¹ Ngachana kan chatud-i ay chuwa nan nangtongpar as nan laychun amacha?”

“Nan panguru,” ensongfiatcha.

Kenalen Jesus kan chicha, “Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya nan fianafiai ay mangepabpafiyad as achorcha at chicha nan mangon-ona ay uy maetapi henan muntorayan Apo Dios mu chakayu. ³² Tay enmali hi Juan ay Fumufunyang ay mangisuru kan chakayu as nan nalintig ay panagfiyang, ya kunyu chaan enafurot hiya. Ngem nan chiyuycha mangam-among as fiaror ya fianafiai ay mangepabpafiyad as achorcha nan enmafurot kan hiya. Uray as nan narpasan nan nangil-anyu as nan enmafurotancha, chaan kayu pay laing nunfiafiawi ya enmafurot kan hiya.”

Nan Maepadpachongan Nan Mangaamma As Nan Uma

(Mar. 12:1-12; Luc. 20:9-19; 1 Ped. 2:6-8)

³³ “Chungrunyu nan usa pay ay maepadpachongan. Wacha nan usa ay taku ay nuntanum as

ongor ay ubas‡as umana. Enaradna nan naliwus, ya nunkaub as munkopkopran as ubas. Nunamma us as nangatungatu ay fiawen nan munfianfiantay as nan umana. Kun pay narpas sa, enpaamana as nan chiyuycha mun-uumauna. Angkiay ya nunfaat henan achawwi ay lukiar. ³⁴ Kun pay inumchan nan timpon chi mumpurasan, infaorna nan chiyuycha fiabfiaruna as nan chiyuycha nun-uumauna ta uycha araun nan ubas ay kudwan nan amocha. ³⁵ Ngem lenabkis nan chiyuycha nun-uumauna chicha. Senaplesapletcha nan usa, penatuycha nan usa, ya lenomtalomtackha nan usa. ³⁶ Kasin inmifiaor hiya as tapina ay ong-ongor ay fiabfiaruna mu nan enmona, ngem assid-i us challu nan enatcha kan chicha. ³⁷ As nan anongosna, infaorna nan mismu ay anakna kan chicha, tay kanana as numnumna un, ‘Siguradu ay mafiainchantu as nan mismu ay anakku.’

³⁸ “Ngem kun pay inilan nan chiyuycha nun-uumauna nan mismu ay anakna, kenalicha un, ‘Nauy nan mangetawid as nan uumaun takú ay natanman as ubas. Akayu! Patayun takú hiya ta kuwaun takú nan tawidna.’ ³⁹ As nan hiyachi, lenabkische hiya. Inchus-orchha as nan fiakun sakop nan uma ay natanman as ubas ya penatuycha.”

⁴⁰ Senarudsud Jesus, “Mu hiyasa, as nan munfiangchan nan nakin kuwa as nan uma ay natatanman as ubas, ngachanantu ngun nan atuna as nan chiyuycha nun-uumauna?”

‡ 21:33 As nan mor-oman nan chiyuycha ubas, ipuuy nan chiyuycha Judio as nan nakaufian. Kiatikiatinancha ta maaracha nan chanumna. Angkiay ammaancha as fiayas.

⁴¹ Tinumforcha, “Ya kakun kaugyat nan atunantu ay mangpatuy as nan chiyuycha manan-gotettet ay tatakú. Angkiay ya enpaaywana nan umana ay natatanman as ubas as nan tukún ay mangichat as nan ustú ay kudwana as nan timpon nan munpurasanča.”

⁴² Kenalen Jesus kan chicha, “*Ay chaanyu poros finasfiasa nan naisurat as nan Kalen Apo Dios? Kanana un,*

‘Nan chiyuy fiatu ay enachen nan chiyuycha muntuptuping at hiya nan nunfialin as kaamuchan ay maipugnad. Hiyana nan enat nan Apo, ya anuy paat nakaskaschaaw sa as nan mangiila takú!’§

⁴³ *Isunga kiapú ta enachiyak, ifiakian kan chakayu ay achi kayuntu maetapi henan muntorayan Apo Dios, ngem kun at nan chiyuycha mangedakman as nan laychok nan maetapi.* ⁴⁴ *Nan mag-as as nan nauy ay fiatu at mapet-apet-ang. Ngem kun pay mag-as nan hana ay fiatu as nan kumpurmi at kimokunantu nan hana mag-asana.”*

⁴⁵ Kun pay chinngor nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo nan nauy maepad-pachongan ay infiakian Jesus, naawatancha ay maepangkep kan chicha nan chana kankanán.

⁴⁶ As nan hiyachi, penachascha ay mangtiliw hiya, inmugyatcha as nan ongoongor ay tatakú, tay infilangcha hiya as usa ay pomapadtu.

22

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan

§ 21:42 Sal. 118:22-23; Ara. 4:11

Chuyas

(Luc. 14:15-24)

¹ Kasin nun-epadpachong hi Jesus as nan tatau, ² “Nan muntorayan Apo Dios at maepachong as nan usa ay ari ay nunsakiana as nan chuyas nan pototna ay laraki. ³ Kun pay naesakiana am-in, inmifiaor hiya as nan chiyuycha fiabfiaruna ay uy mangayag as nan chiyuycha naayakian ay makichuyas. Ngem nan chiyuycha naayakian at chaancha lenayad ay omali. ⁴ Kasin inmifiaor as nan tapina ay fiabfiaruna ta uycha ifakia as nan chiyuycha naayakian un, ‘Akayu! Naesakiana at nan am-in. Naparti at nan fiakami ya nan nunkarukmog ay urfun ay fiakami. O, omali kayu ay makichuyas!’ ⁵ Ngem chaan penakian-anon nan chiyuycha naayakian, at inturuycha nan sikud ay chacha at-atun. Nan usa at senmepot, ya nan usa us at uy nun-elaku. ⁶ Kun pay nan tapina at lenabkische nan chiyuycha fiabfiarun nan ari. Penalikiatcha pay as solet chicha, ya penatuycha. ⁷ Nunsidlay fungat nan ari as nan nangchamakiana as nan enommat. As nan hiyachi, infiaorna nan sosorchachuna, at penatuycha nan chiyuycha pomapatuy ya pinuorancha nan siyudadcha. ⁸ Angkiay ya kenalen nan ari as nan tapina’y fiabfiaruna, ‘Naesasakiana nan am-in as nan nauy ay chuyas, ngem nan tatau ay enayakiak at achicha maekari ay omali. ⁹ Uy kayu as nan chiyuycha wuliwor ay korsa ya ayakianyu nan am-in ay tatau ay uchananyu hid-i ta makichuyascha.’ ¹⁰ Isunga inmuycha tit-iwa as nan chiyuycha korsa, ya enamongcha nan am-in ay tatau ay

inuchanancha ay ammay ya uray mangotettet. As nan hiyachi, napnu as tatau nan afong nan chumuyas.

¹¹ “Ngem kun pay sinungkop nan ari ay uy mangila as nan chiyuycha naayakian, inilana hid-i nan usa ay taku ay chaan nunfiafiachu as fiachon chi makichuyas.* ¹² ‘Kiayyum,’ kenalen nan ari kan hiya, ‘anan enatmu ay sinungkop as na ay chaan nunfiafiachu as fiachon chi makichuyas?’ Kun kink-inak nan taku ay anchi. ¹³ Angkiay kenalen nan ari as nan chiyuycha fiabfiaruna un, ‘Fiaruchunyu nan limana ya sukina, ya ichus-oryu hiya as chará ay kawad-an nan ngongot. Hid-i nan mun-ag-akoranantu ya munngengesatantu nan fiab-ana ki-apú as fungatna.’ ” ¹⁴ Inyanongos Jesus, “Ongor nan naayakian ay maetapi henan muntorayan Apo Dios, ngem akét nan napili.”

Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Munfiaroran

(Mar. 12:13-17; Luc. 20:20-26)

¹⁵ Angkiay ya nak-ak nan chiyuycha Fariseo, ya uycha nuntuturag mu anan atuncha ay manikap kan hiya babaen as nan sarudsudcha ta wachay mangicharumancha kan hiya. ¹⁶ Infiarocha nan tapina ay disipuluscha ay Fariseo ay kadwacha nan papasorot Ari Herodes ta umuycha kan Jesus. Kuncha pay inumchan kan hiya, kenalicha, “Misturu, ammumi ay tit-iwa nan am-in ay kanam. Ammumi us ay isurom nan tit-iwa ay laychun Apo Dios ay atun nan tatau. Mapapchong nan

* **22:11** As nan inilli ay ukialen nan Judio, nan chumuyas nan mangichat as fiachu ay para as nan chiyuycha makichuyas.

atum as nan am-in ay tataku, tay achim ifilang nan kasasaadcha. ¹⁷ Isunga ifiakiam pay ngarud kan chakami nan munnunumnummu's na: Ay eparufus nan Lintig takú ay munfiayad kami as fiaror kan Emperador winnu achi?"

¹⁸ Ngem aammon Jesus nan mangotettet ay pangkepcha, isunga kenalina, "*Chakayu ay pakamankaman, adchi t'uyak chischistingun?* ¹⁹ *Uda, omepaila kayu kan ha-un as siping ay ifiarfiaroryu.*" Inyalicha kan hiya nan usa ay silsilyu. ²⁰ Senarudsudna kan chicha, "*Ngachana nan nakin lupa ya nakin ngachan as na?*"

²¹ "Hi Emperador," ensongfiatcha.

Angkiay kenalen Jesus kan chicha, "*Mu hiyasa ngarud, ichatyu kan Emperador nan kuk-uwan Emperador, ya ichatyu us kan Apo Dios nan kuk-uwan Apo Dios.*"

²² As nan nanngorancha's na, naschaawcha as solet. Angkiay ya tenaynancha hiya, at kenmatamcha.

*Nan Sarudsud Maepangkep As Nan Matakuwan
Nan Natuy Manipud As Nan Utúy
(Mar. 12:18-27; Luc. 20:27-40)*

²³ As nan hiyasa challu ay urkiw, inmuycha kan Jesus nan tapen nan Saduseo. Chicha nan bunggoy chi Judio ay mangali un achi matakun nan natuy manipud as nan utúy. Senarudsudcha kan hiya, ²⁴ "Misturu, kenalen met Moises un, 'Mu wachay hen-asawa ay maid anakcha ya matuy nan laraki, masapor asaw-un nan sunúd nan laraki nan naellakas ta mu wachay anakcha at maifilangtu nan onga as potot nan chiyuy natuy

ay sunúdna.† 25 Wachacha met nan pitu ay hen-anag-i ay lanaraki as nan kawad-anmi. Enmasawa nan panguru, at natuy. Kiapú ta maid enpototna, enasawan nan utub nan naellakas. 26 Natuy us hiya ay maid enpototna. Assid-i us challu as nan maekatlu inkiana as nan maekapitu. 27 Kuncha pay natuy am-in, natuy nan fiafiai. 28 As nan urkiw ay matakuan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ngachana ngay as nan pitu nan nakin asawa as nan chiyuy fiafiai, tay enasawacha met am-in hiya?”

29 Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Kenomsaw kayu tit-iwa, tay achiyu maawatan nan maepangkep as nan Kalen Apo Dios, ya achiyu us maawatan nan pannakafialina.* 30 *Tay as nan matakuan manipud as nan utúy nan nunkatuy, achicha mun-eennasawa, ngem kuncha at maepachong as nan angheles Apo Dios ad chaya.* 31 *Mu maepangkep as nan matakuan nan nunkatuy manipud as nan utúy, ay chaanyu finasfiasa nan infiakian Apo Dios kan chakayu? Kanana un,* 32 *‘Ha-un nan Dios Abraham, nan Dios Isaac ya nan Dios Jacob.’‡Nan laychun tona ay kanan at hiya nan Dios nan natataku, fiakun nan nunkatuy.”*

33 As nan nanngoran nan ongoongor ay tataku as na, naschaawcha as solet as nan insursuruna.

*Nan Kaamuchan Ay Filin Apo Dios
(Mar. 12:28-34; Luc. 10:25-28)*

† 22:24 Deut. 25:5-6 ‡ 22:32 Exo. 3:6, 15

³⁴ Kun pay chinngor nan chiyuycha Fariseo ay senom-or Jesus nan chiyuycha Saduseo, naa-mongcha. ³⁵ Nan usa kan chicha ay naraing as nan maepangkep as nan chiyuycha lintig ay insurat Moises at nunsarudsud ay manisting kan Jesus, ³⁶ “Misturu, ngachana man nan kaamuchan ay filin as nan Lintig takú?”

³⁷ Tinumfor hi Jesus, “*Masapor laylaychum nan Apo ay Diosmu as nan am-in ay pusom, as nan am-in ay lenawam ya as nan am-in ay numnummu.*” § ³⁸ *Hiyana nan kaamuchan ya omona ay lintig Apo Dios.* ³⁹ *Nan maekadwa ay kaamuchan ay maepangchong as nan omona at hiyana: ‘Masapor laylaychum nan pachongmu ay taku ay kaman as nan atum ay manglaylayad as achormu.’* ⁴⁰ *Nan nauy-cha chuwa ay filin at chicha nan maifisaran nan am-in ay Lintig Moises ya nan insursuron nan chiyuy-cha pomapadtu.”**

*Nan Sarudsud Maepangkep Kan Cristo
(Mar. 12:35-37; Luc. 20:41-44)*

⁴¹ Kun pay naamong nan chiyuycha Fariseo, senarudsud Jesus kan chicha, ⁴² “Ngachana nan munnunumnumyu as nan maepangkep as nan Cristo? Ngachanay nakin kianak kan hiya?”

“Kianak David hiya,” ensongfiatcha.

⁴³ Senarudsud Jesus kan chicha, “*Mu hiyasa, adchi pay ngarud t’uy enpaifiaag nan Espiriton Apo Dios kan David ay awakiana hi Cristo as ‘Apo’? Infiakian David un,*

⁴⁴ *‘Kenalen nan Apo as nan Apok un,*

§ 22:37 Deut. 6:5 * 22:39 Lev. 19:18

“Tomokorka as apét kannawanku inkiana amisok nan chiyuycha kafusormu.” ’ ’ †

⁴⁵ Kenalen pay Jesus, *“Mu hiyasa ngarud ay ‘Apo’ nan pang-awag David kan Cristo, anuyna ngay atun ay kianak David hi Cristo?”* ⁴⁶ Maid poros makasongfiat kan Jesus, ya nunlapu as nan hana ay urkiw, maid nakaiturud ay nunsarudsud kasin kan hiya.

23

*Nan Nanengaran Jesus As Nan Chiyuycha Mun-
isursuru As Lintig Ya Fariseo*

(Mar. 12:38-39; Luc. 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Angkiay ya kenalen Jesus as nan ongoongor ay tatakū ya as nan disipulusna, ² *“Nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan chiyuycha Fariseo at wachay kalibfengancha ay mangepakawat as nan Lintig Moises.* ³ *Isunga masapor tongparunyu ya atunyu nan am-in ay ifiakiacha. Ngem achiyu turturachun nan chacha at-atun, tay achicha cha atun nan chacha ekaskasaba.* ⁴ *Chacha epadpad-un as nan tatakū nan linlintig ay achicha kafiaelan. Ngem uray mu hiyasa, achicha met uyachun chi uray us-usa paat ay kiayyamotcha ay fumachang kan chicha.* ⁵ *Am-in nan chacha at-atun at atuncha yangkiay ta ilaun nan tatakū chicha. Paaad-achauncha nan kaman mait-ittuwan chi kispuru ay mangittuwancha as nan tapen nan naisurat ay lintig Apo Dios ay ifiafiarudcha as ketongcha ya as takraycha.** *Chacha us paanchuanchuwun chi*

† **22:44** Sal. 110:1; Ara. 2:34-35; 1 Co. 15:25 * **23:5** Deut. 6:8; 11:18. Hiyana nan enkamkamancha ta achi maliw-an nan filfilin Apo Dios.

ipay nan kiayachan nan kakiaycha ta epailacha nan kenaamudcha.† 6 Laylaychuncha nan chiyuycha tokoran chi mafigfigfig, ya nan chiyuycha kaammayan ay tokoran as tomoktokrancha as nan chiyuycha senagoga. 7 Laylaychuncha ay cha risrispituwun nan tataku chicha as nan chiyuycha mun-el-elakwan, ya laylaychuncha us ay awawakian nan tataku chicha as 'Misturu'.

8 "Ngem chakayu at achiyu iyafud ay maawakian kayu as 'Misturu,' tay usa yangkiay nan misturuyu, ya kaman kayu hen-anag-i am-in. 9 Maid awawakianyu asna's luta as 'Ama,' tay kun usa nan Amayu ay hiya nan wacha ad chaya. 10 Achiyu us iyafud ay maawakian kayu as 'Apo,' tay hi Cristo yangkiay nan Apo. 11 Nan kaamuchan kan chakayu at masapor hiya nan fiabfiaarunyu. 12 Nan ngachana ay mangepangatu as achorna at maepababantu. Ngem nan mangepababa as achorna at maepangatuntu."

Nan Nang-okomán Jesus As Nan Chiyuycha Fariseo Ya Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig (Mar. 12:40; Luc. 11:39-42, 44, 52; 20:47)

13 Kenalen pay Jesus, "Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay iniin-ubyu nan sungkohan koma nan tataku henan muntorayan Apo Dios. Chakayu ay mismu at achi kayu sungkop, ya achiyu pay eparufus ay sungkop nan chiyuycha manglayad ay sungkop hid-i."

† 23:5 Num. 15:37-41

¹⁴ [*“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay isikapanyu ay manguwa as nan ab-afong nan eellakas, ya paanchuanchwunyu nan kararagyu ta ilaun nan tatakú ay ammay kayu. Isunga naliglikiattu nan chusayu!*]

¹⁵ *“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay kudngunyu nan fiayfiay, ya umuy kayu henan achawwi ay nasasyon ta uy kayu omawis as uray usa ay munfialin as pasorotyú. Kun pay wachay usa ay umunud, munfialinunyu as kaskasin maifilang ay umuy ad inferno mu chakayu!*

¹⁶ *“Kasusug-ang kayu, chakayu ay maepachong as nan nunkafurag ay mangepangpangu as nan tatakú! Chayu isuru un, ‘Achi kis-an tongparun nan esapata mu osarun nan Templo as nan munsapataan. Ngem mu osarun nan fialeto as nan Templo as nan munsapataan, masapor ay tongparun.’* ¹⁷ *Chakayu ay nunkangokngok ay nafurag! Ngachana nan am-amud kan Apo Dios, ay nan fialeto winnu nan Templo ay hiya nan mangepasanto as nan fialeto?* ¹⁸ *Isursuruyu pay un, ‘Nan mangosar as nan altar as nan munsapataana at uray ud-ay achina tongparun nan ensapatana. Ngem mu osaruna nan chaton as nan altar as nan munsapataana, masapor tongparuna.’* ¹⁹ *Nunkafurag kayu tit-iwa as solet! Ngachana nan am-amud kan Apo Dios, ay nan maichaton winnu nan altar ay mangepasanto as nan maichaton?* ²⁰ *Isunga nan mangosar as nan altar as nan munsapataana at osaruna sa ya nan am-in ay naepatang hesa as nan munsapataana.* ²¹ *Kaman us as nan mangosar as*

nan Templo as nan munsapataana at osaruna sa ya hi Apo Dios ay mamagyan hesa as nan munsapataana. ²² *Nan mangosar ad chaya as nan munsapataana at osaruna us challu nan tronon Apo Dios ya nan tenmotokor hid-i.*

²³ *“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay ichatonyu tit-iwa nan pagkapuron nan apetyu ay kaman as nan chiyuycha mangepaamay as machangchang, †ngem enganuyyu met nan chiyuycha tit-iwa ay amud ay sursuron nan Lintig ay kaman as nan munfialinanyu as nalintig, manangsug-ang ya matalek. Chatona nan masapor ay atunyu, ya achiyu challu enganuy ay mangekaman as nan tapina.*

²⁴ *Chakayu ay maepachong as nan nunkafurag ay mangepangpangu as nan tataku, paatyu makailaun ay ustun nan achi amud! Kenomsaw kayu, tay maepachong kayu as nan taku ay paat mangsakiat as emok as nan ikopuna, ngem maokmona met chi kamelio!*

²⁵ *“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay maepachong kayu as nan taku ay manguras as nan luwar yangkiay nan tasa ya paratu. Ngem nan numnumyu met at napnu as kenaakum ya kenangekot.* ²⁶ *Chakayu ay Fariseo ay kaman nunkafurag! Urasanyu on-ona nan lukaw nan tasa ya paratu at maurasantu us nan luwarcha.*

²⁷ *“Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay maepachong*

† **23:23** Nan tapina'y etaptapen nan Judio as nan machangchang at “mint, dill” ya “cumin”.

kayu as nan chiyuycha lufok ay napentoran as munpupukaw ay am-ammai chi ilacha. Ngem ad chur-umcha at napnucha as tong-or ya nunkabrok ay achor chi nunkatuy. ²⁸Hiya us sa kan chakayu ay kaman nalintig as nan mangiilan nan tataku. Ngem nan numnumyu at napnu as kenapakamankaman ya kenamananglabsing.”

*Nan Chusan Nan Chiyuycha Mun-isursuru As Lintig Ya Nan Chiyuycha Fariseo
(Luc. 21:5-19; 11:49-51)*

²⁹ Kenalen pay Jesus, “Kasusug-ang kayu ay mun-isursuru as Lintig ya Fariseo! Pakamankaman kayu, tay iyammaanyu as anam-ammai ay lufok nan chiyuycha pomapadtu ad pus-uy ay penatuy nan kaap-uwanyu, ya arkosanyu nan chiyuycha lufok nan nunkalintig ay tataku. ³⁰Kananyu pay un, ‘Mu kun kami natataku as nan timpon nan chiyuycha kaap-uwanmi at chaan kami koma naetapi as nan namatuyancha as nan chiyuycha pomapadtu.’ ³¹Ngem kiapú ta assessa nan kenaliyu, inyafudyu ay kianak chakayu as nan chiyuycha namatuy kan chatud-i ay pomapadtu. ³²Ayu ngarud, lopasanyu ay mangekaman as nan fiasor ay enlalapon nan kaap-uwanyu! ³³Chakayu ay maepachong as nan urug ya an-ak chi kubra ay nunkasikap! Anan atunyu ay makalisi as nan chusayu ad inferno? ³⁴Isunga ifaorku kan chakayu nan chiyuycha pomapadtu ya mamasilib ay tataku ya nan chiyuycha mun-isursuru as nan Kalen Apo Dios. Patayunyuntu nan tapina kan chicha, ya elansayuntu as nan koros nan tapina.

Sapsapletunyu nan tapina as nan chiyuycha sen-agogayu, ya chugchukunyuntu chicha henan il-ili. ³⁵ *Isunga machusa kayu kiapú as nan namatuyanyu as nan am-in ay nalintig ay tatau asna's luta nunlapu as nan natuyan Abel ay nalintig inkiana as nan natuyan Zacarias ay potot Barakias ay penatuyyu as nan nunkiakiaw-an nan kuwartu as Templo ya nan altar.* § ³⁶ *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay machusantu nan tatau ad wani kiapú as nan napatuyan chatona am-in.”*

*Nan Layad Jesus As Nan I-Jerusalem
(Luc. 13:34-35)*

³⁷ *Kenalen Jesus, “Chakayu ay i-Jerusalem, penatuyyu nan chiyuycha pomapadtu, ya lenomtakyu nan chiyuycha infiaor Apo Dios kan chakayu. Nam-en kaat ay lenarayadku ay mang-among kan chakayu am-in ay kaman as nan atun nan mangngak ay mangesakub as enpasna, ya kunyu paat achi laychun.* ³⁸ *Il-ilaunyu! Nataynan ya naenganuy nan siyudadyu.* ³⁹ *Ifiakiak kan chakayu, achiyaktu kasin il-ilaun inkiana as nan timpu ay mangaliyanyu un, ‘Maichaychayaw koma nan omali ay infiaor Apo Dios.’ ”**

24

*Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Machachaelan Nan Templo
(Mar. 13:1-2; Luc. 21:5-6)*

¹ *Pinmitiw hi Jesus as nan Templo. As nan chana mak-akan, naesnop nan disipulusna kan hiya,*

§ 23:35 Gen. 4:8; 2 Cro. 24:20-21 * 23:39 Sal. 118:26

ya tinugkiawcha kan hiya nan chiyuycha anam-
 ammay ay nakiaub as fiatu as nan kawad-an nan
 Templo. ² Kenalen Jesus kan chicha, “O, iilaunyu
*met am-in chaná! Ifiaklak kan chakayu nan tit-iwa
 ay maidtu mayagyag as uray usa ay fiatu as nan
 naesasad-ana, tay kuncha am-in maikur-ub.*”

Nan Liglikiat Ay Ommattu
(Mar. 13:3-13; Luc. 21:7-19)

³ As nan nangatokoran Jesus henan chuntug
 ay Olivo, enmali nan disipulus kan hiya ay chid-
 chicha yangkiay. Kenalicha, “Ifiakiam pay kan
 chakami mu kaatna nan ommatantu tona, ya
 ngachanantu nan sinyar nan omaliyam ya nan
 anongos ay urkiw.”

⁴ Tinumfor hi Jesus kan chicha, “*Il-ilaunyu
 ta maid mangar-allilaw kan chakayu.* ⁵ *Tay
 ongortu nan tataku ay omali ay mangosar as
 nan ngachanku ay mangarkali un, ‘Ha-un nan
 Cristo,’ ya ongortu nan allilawuncha ay tataku.*

⁶ *Chungrunyuntu nan kanikong chi kukufiat ya
 chamag maepangkep as kukufiat henan achawwi
 ay luglukiar. Ilaunyu ta achi kayu machanakian.
 Masapor challu ommat chaná, ngem fiakun pay
 hiyasa nan anongos ay urkiw.* ⁷ *Tay munkikin-
 nufiattu nan chiyuycha nasyon, ya kaman us nan
 chiyuycha muntorayan. Wachachantu chi fitel ya
 kichu henan tukutukún ay lukiar.* ⁸ *Ngem chatona
 am-in nan laplapon chi likiat ay kaman as nan
 munpasikaran chi omanak.*

⁹ “As nan hiyachi, wachachantu nan
 mangicharum kan chakayu ta palikiatun ya
 patayun chakayu. Inglun chakayuntu as nan

am-in ay tatakú kiapú as nan pammatiyu kan ha-un. ¹⁰ *As nan timpu ay anchi at ongorchantu nan mankug as pammatica. Munsesenepsepcha ya mun-iinningorcha.* ¹¹ *Ongorchantu us nan munpaila ay achi tit-iwa ay pomapadtu, ya ongortu nan allilawuncha.* ¹² *Kiapú as nan enmongoran chi kenamangotettet, omak-akét chi layad nan ongor ay tatakú.* ¹³ *Ngem nan taku ay mangananos ay omafurot inkiana as nan anongos at maesarakantu.* ¹⁴ *Nan nauy Ammay ay Chamag maepangkep henan muntorayan Apo Dios at maekasaba as nan am-in ay tatakú asna's luta ay munserfi as pammaneknek kan chicha. Angkiay ya omalintu nan munpatingkiaan chi lufong."*

Nan Kauugyat Ay Ommat

(Mar. 13:14-23; Luc. 21:20-24)

¹⁵ *Kenalen pay Jesus, "Isunga as nan mangilanyuntu as nan 'Kauugyat ay Chumachael' ay tenmatakchug as nan nasantowan ay lukiar ay hiya nan infiakian Daniel ay pomapadtu, (Nan mamasa as na at masapor maawatana nan laychun tona ay kanan.)"* ¹⁶ *nan umiili ad Judea at masapor lomayawcha ay umuy henan chiyuycha chuntug.* ¹⁷ *Nan taku ay wacha as tabfongan nan afongna at achi masapor chumayyu ay mangara as kinakuna as fiaruy.* ¹⁸ *Nan senmepot at achi masapor somaor ay mangara as kakiayna.* ¹⁹ *Kasusug-angtu kayman nan chiyuycha masisikug ya nan cha munpasusu as nan hanacha ay urkiw!* ²⁰ *Ekararagyu kan Apo Dios ta achi paat maiyaspor nan lomayawanyu as nan chinamuy winnu as nan Urkiw*

* **24:15** Dan. 9:27; 11:31; 12:11

ay Mun-iblayan. ²¹ Tay as nan hana ay timpu, omalintu nan nunsidla ay likiat ay maid maepachongana nunlapu as nan nafiayangan nan lufong inkiana ad wani, ya achintu kasin om-ommat. Maidu om-ommat as assena as tapen chi urkiw.

²² Mu achi henkemachun Apo Dios nan hanacha ay urkiw ay munlikiatan, maidu maesarkan ay matataku. Ngem kiapú as nan pinilina ay tatakuna, henkemachuna nan hanacha ay urkiw.

²³ “Angkiay ya mu wachay mangarkali kan chakayu un, ‘Ilaunyu! Nauy nan Cristo!’ winnu ‘Chiyuy hiya!’ at achiyu ab-afurotun.

²⁴ Tay mumpailachantu nan chiyuycha achi titiwa ay Cristo ya achi titiwa ay pomapadtu. Omepappailachantu as ongor ay nakaskaschaaw aysinyarya milagro ta mu mafialin at allilawuncha uray nan tatau ay pinilen Apo Dios. ²⁵ Il-ilaunyu, tay infiafiakiak met at kan chakayu.

²⁶ “Isunga mu kanancha un, ‘Ilaunyu at chiyuy hi Cristo henan disyerto,’ achi kayu um-umuy hid-i. Mu kanancha un, ‘Ilaunyu at nauy hiya asna’s fiaruy,’ achiyu ab-afurotun. ²⁷ Tay kaman as nan machiyatan nan fiakilat as nan fomokfoknakian nan urkiw ya silawana inkiana as nan mauyuynuwan nan urkiw at assid-i us nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku. ²⁸ O, matongpartu chaná ay kaman as nan kanancha un, ‘Mu ay chaud nan kawad-an nan natuy at hid-i us nan maamongan nan chiyuycha kossel ay mangkakan as achor ay natuy.’ ”

*Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku
(Mar. 13:24-27; Luc. 21:25-28)*

29 “*Kun pay marpas nan chiyuycha likiat as nan hanacha ay timpu, ngomongottu ay dagus nan urkiw, ya achintu somorag nan furan. Nan chiyuycha taraw ad chaya at mag-aschantu, ya achintu manongnong chi aatun nan am-in ay wacha ad chaya.*† 30 *Angkiayya mailantu ad chaya nan sinyar nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku, ya mun-akorchantu nan am-in ay tatau asna's luta. Ilaunchantu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay cha omali ay wachay ongor ay pannakafialina ya kaichayawana ay maetatapi as nan chiyuycha lifuu ay murpu ad chaya.*‡ 31 *Kun pay kumangos nan tarampet as napigsa, ifiaornantu nan anghesna ay uy mang-among as nan tatau ay pinilen Apo Dios henan uray ay chaud ay lukiar ay kawad-ancha.”§*

*Nan Masuru As Nan Kaiw Ay Igos
(Mar. 13:28-31; Luc. 21:29-33)*

32 *Kenalen pay Jesus, “Suruwunyu koma nan maepadpachongan maepangkep as nan kaiw ay igos. As nan somalipingan nan kaiw ay igos ya maforongan, ammuyu at ay kiayud chakun.* 33 *Hiyasa us ay as nan mangil-anyu ay cha om-ommat chaná at ammuyuntu ay kiayud at nan omaliyana ay kaman wacha hiya as nan pantiw.* 34 *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Wachacha pay nan tapen nan tatau ad wani ay timpu ay matatau pay as nan ommatantu chatona am-in ay*

† 24:29 Isa. 13:10; 34:4; Joel 2:10; 3:15; Pal. 6:12-17 ‡ 24:30 Dan. 7:13; Mar. 9:7; 14:62; Pal. 1:7 § 24:31 Dan. 7:2 As nan kali ay Griego at kanana “opat ay kurpuwan chi angin.”

*infiakiak. ³⁵ Mamaidtu nan chaya ya luta, ngem achintu poros mamaid nan kalek.”**

Maid Mangammu As Nan Omaliyan Nan Naepadtu Ay Anak Chi Taku

(Mar. 13:32-37; Luc. 17:26-30, 34-36)

³⁶ Kenalen us Jesus, “Maid mangammu as nan urkiw ya uras ay ommatantu chatona ay infiakiak. Uray nan angheles ad chaya winnu nan Anak Apo Dios at achicha ammu, ngem kun yangkiay nan Ama. ³⁷ Kaman as nan ukialen nan tataku as nan timpon Noe at assid-intu us nan ukialen nan tataku as nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku. ³⁸ Tay as nan hana ay timpu ay chaan pay napsongan nan intiru ay luta, cha mangmangan, cha umig-ikop, ya cha maas-asawa nan tataku inkiana as nan urkiw ay nunlukianan cha Noe as nan papor. ³⁹ Chaancha naammuwan nan ommattu kan chicha inkiana napsong nan luta ya nurningcha am-in. Assid-i us nan ommattu as nan omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku. ⁴⁰ As nan hiyachi, wachachantu nan chuwa ay lanaraki as payyiw. Maarantu nan usa ya mayagyag nan usa. ⁴¹ Wachachantu nan chuwa ay fianafiai ay cha munfiayu. Maarantu nan usa ya mayagyag nan usa. ⁴² Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan urkiw ay omaliyan nan Apoyu.

⁴³ “Ngem numnumunyu na: Mu aammon nan nakin afong nan uras as nan lafi ay omaliyan nan mangaakiw, siguradu ay fiantayana nan afongna ya achina eparufus ay sugpun nan mangaakiw.

* **24:35** Sal. 102:25-27; Isa. 40:6-8; Mat. 5:18

44 Isunga assesa us koma kan chakayu ay masapor nakasakiana kayu, tay omali nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan uras ay achiyu namnamaun.”

*Nan Matalek Ya Nan Masilib Ay Mafiabfiaor
(Luc. 12:41-48)*

45 Nun-epadpachong pay hi Jesus. Kenalina, “Ngachana ngarud nan matalek ya masilib ay mafiabfiaor? Hiya nan nangichatan nan amona as kalibfengan ay mun-aywan as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya hiya nan mangiwaras as kanuncha as nan ustu ay timpon chi manganancha? 46 Nakiasat paat sa ay mafiabfiaor as nan komataman nan amona ya asporana hiya ay cha mangedakan as nan infilina. 47 Ifiakiak kan chakayu nan titiwa ay kan tosa ay mafiabfiaor nan mangichatantu nan amona as nan kalibfengan ay mun-aywan as nan am-in ay kuk-uwana. 48 Ngem mu nan hana mafiabfiaor ay mangotettet chi ukialina at kanana as numnumna un, ‘Uy at man mafiayag ay munfiangad nan amok.’ 49 Angkiay ya elapuna ay manoprata as nan kakadwana ay mafiabfiaor, ya cha uy makekkekan ya makiig-ikop as nan fianutang. 50 As nan komataman nan amona as nan urkiw ay achina namnamaun ya uras ay achina ammu, 51 chusauntu nan amona hiya. Hana at etapi hiya as nan chiyuycha pakamankaman. Hid-i nan mun-ag-akorantu nan tatakua ya munngesngesatantu chi fiab-acha kiapú as fungatcha.”

25

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Hinpuru Ay Fiafiarasang

¹ Nun-epadpachong kasin hi Jesus. Kenalina, “Nan muntorayan Apo Dios at maepachongtu as nan hinpuru ay fiafiarasang ay nangara as pingkicha, ya uycha sinib-at nan chumuyas ay laraki. ² Nan lema kan chicha at achicha masilib, ngem nan lema at masilibcha. ³ Nan chiyuycha achi masilib at enmetakincha as pingkicha, ngem chaancha enmetakin as lana* as reserbacha. ⁴ Ngem kun pay nan chiyuycha lema ay masilib, enmetakincha as pingki ya lana as reserbacha. ⁵ Kiapú ta nafiayag nan omaliyan nan chiyuy chumuyas ay laraki, nassuyamancha, at nassuycha.

⁶ “Ngem kun pay tongan chi lafi, wacha nan nangifukiaw un, ‘Nauy, cha omali nan chumuyas! Uyyu sib-atun hiya!’ ⁷ As nan hiyachi, nafiannangun nan hinpuru ay fiafiarasang ya ensakianacha nan silawcha. ⁸ Kenalen nan chiyuycha achi masilib as nan mamasilib, ‘Ettan chakami pay as tapen chi uyyu lana, tay munkudkuchimet nan silawmi.’

⁹ “Ngem kenalen nan chiyuycha masilib un, ‘Achi sa met ommat nan reserbami as para kan chitaku am-in. Kun kayu at uy lomaku as nan chiyuycha mun-el-elaku as para kan chakayu.’

¹⁰ “Isunga naligwacha ay uy lomaku. Ngem as nan chacha umuyan, inumchan nan chiyuy chumuyas ay laraki. Nan chiyuycha lema ay nakasakiana at nakiskopcha kan hiya as nan afong ay uycha makichuyasan, angkiay nain-ub nan pantiw.

* 25:3 Lanan chi olivo nan osaruncha.

11 “Kun pay naawni, enmali us nan chiyuycha fiafiarasang ay uy lenmaku. ‘Apo, Apo! Paskopum pay chakami!’ infukiauwcha.

12 “Ngem tinumfor nan chiyuy chumuyas un, ‘Ifi-akiak kan chakayu nan tit-iwa. Achek am-ammu chakayu.’

13 “Isunga munsasakiana kayu, tay achiyu ammu nan urkiw winnu uras ay omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku,” inyanongos Jesus.

Nan Maepadpachongan Maepangkep As Nan Turu Ay Mafiabfiaor
(Luc. 19:11-27)

14 Nun-epadpachong pay hi Jesus. Kenalina, “Nan muntorayan Apo Dios at maepachongtu as nan usa ay taku ay cha munsakiana ay munfiat as achaachawwi. Sakbay ay mak-ak, enayakiana nan chiyuycha fiabfiaaruna, ya entalekna kan chicha nan kuk-uwana. 15 Hinin-us-ana ay nangettan kan chicha as talento[†] ay maiyunud as nan kafiaelan-cha. As nan usa at lema ay talento. As nan usa us at chuwa ay talento, ya as nan kasin usa at usa ay talento. Haat mak-ak hiya ay munfiat.

16 “Nan chiyuy naichatan nan lema at uyna innigussyu ay dagus, at nunkiaransiya as lema pay ay talento. 17 Hiyasa us nan enat nan chiyuy naichatan nan chuwa. Nunkiaransiya as chuwa pay ay talento. 18 Ngem nan chiyuy naichatan nan usa at uyna enkaub nan siping nan amona.

19 “Kun pay nafiyag, nunfiangad nan amocha ya senarudsudna nan maepangkep as nan sipingna

[†] 25:15 Nan usa'y talento at 6,000 dinario. Nan usa'y dinario at lagfu as nan hin-urkiw.

ay entalekna kan chicha. ²⁰ Inmuy nan naichatan nan lema ay talento, ya kanana un, ‘Apo, lema ay talento nan entalekmu kan ha-un. Nauycha us nan lema kasin ay talento ay kiaransiyana.’ ²¹ ‘Ammay nan enatmu,’ ensongfiat nan amona. ‘Ammayka ya matalekka kayman ay mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, etalekkuntu kan he-a nan ong-ongor pay. Aka ngarud ta makelagragsakka kan ha-un.’

²² “Inmuy us nan naichatan nan chuwa ay talento, ya kanana un, ‘Apo, chuwa ay talento nan entalekmu kan ha-un. Nauycha nan chuwa kasin ay talento ay kiaransiyana.’ ²³ ‘Ammay nan enatmu,’ ensongfiat nan amona. ‘Ammayka ya matalekka kayman ay mafiabfiaor! Kiapú ta matalekka as nan ak-akettuy, etalekkuntu kan he-a nan ong-ongor pay. Aka ngarud ta makelagragsakka kan ha-un.’

²⁴ “Inmuy us nan naichatan nan usa ay talento, ya kanana un, ‘Apo, ammok met ay istriktuka ay taku, tay apetum chi fiakunmu tenanum, ya aniyum chi fiakunmu tinunud. ²⁵ Inmugyatak ngamin kan he-a, isunga uyku enkaub nan chiyuy inchatmu kan ha-un. Nauy challu nan kuwam.’ ²⁶ Tinumfor nan amona kan hiya, ‘Mangotettet chi ukialem ya napadsokka ay mafiabfiaor! Ammom met payat ay apetok chi fiakunku tenanum ya aniyok chi fiakunku tinunud. ²⁷ Kakunmu ngarud indiposito nan sipingku as bangko ta as nan munfiangchak at araok ay wachay interesna.’ ²⁸ As nan hiyachi, kenalen nan amo as nan tapina ay mafiabfiaor un, ‘Araunyu nan chiyuy talento kan hiya, ya ichatyu as nan naichatan nan hinpuru ay talento. ²⁹ Tay

nan taku ay wachay kafiaelana at maettan as ongor; at ongortu as solet nan wacha kan hiya. Ngem nan taku ay maid kafiaelana at uray nan akakettuy ay wacha kan hiya at maarantu. ³⁰ Nan nauy mafiabfiaor ay maid kotokna at ichus-oryu as chará henan ngongot. Hid-i nan mun-ag-akorantu nan tataku ya munngesngesatantu nan fiab-acha kiapú as fungatcha.’ ”

Nan Anongos Ay Maokomán Nan Tataku

³¹ Kenalen pay Jesus, “As nan kasin omaliyan nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay maila nan kaichayawana ay kadwana nan am-in ay anghelesna, tomokortu hiya as nan tronona ta muntoray.

³² Maepamongchantu as nan sangwanana nan am-in ay tataku ay murpu henan am-in ay nasyon. As nan hiyachi, pasikunantu chicha as chuwa ay grupo ay kaman as nan mamasikian nan mumpas-pastor as nan chiyuycha karnero as nan chiyuycha kianching.‡ ³³ Nan chiyuycha nalintig ay tataku ay maepachong as nan karnero at ipuuyna as apét kannawana. Nan chiyuycha maepachong as nan kianching at ipuuyna as apét kannikidna.

³⁴ “Angkiay ya kanantu nan ari as nan chiyuycha wacha as apét kannawana un, ‘Akayu, chakayu ay benendisyonan Amak ta maetapi kayu henan muntorayana ay naesasakiana para kan chakayu nunlapu as nan nafiayangan nan luta. ³⁵ Tay as nan nunchukiaangak at penakanak kan chakayu. As nan nasketanak at penaikopak, ya usaak ay kaili ay achiyu am-ammu at menangiliyak kan chakayu.

³⁶ Kun pay maid fiachok at enettanak kan chakayu.

‡ 25:32 Mat. 13:49-50; 25:41

As nan nunsaketak at enaywananak, ya as nan naifiaruchak at finisitaak.'

³⁷ “Angkiay ya tumforchantu nan chiyuycha nal-intig ay tatakun kan hiya un, ‘Apo, kaatnay nangil-anmi kan he-a ay nunchukiaang, at penakanmi he-a, winnu nasketan, at penaikopmi he-a?’ ³⁸ Kaatnay nangil-anmi kan he-a as kaili ay achi am-ammu, at menangilimi he-a, winnu maid fiachom, at enettanmi he-a?’ ³⁹ Kaatna us chi nangil-anmi kan he-a ay nunsaket, at enaywananmi he-a, winnu naifi-arud, at finisitami he-a?’

⁴⁰ “Kanantu nan ari kan chicha un, ‘Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan nangfiadnganyu as nan uray usa as nan chiyuycha apud ay iib-ak ay omaafurot at kan ha-un nan nangekamananyu kan chatud-i.’

⁴¹ “Angkiay ya kananantu as nan chiyuycha wacha as apét kannikidna un, ‘Mak-ak kayu, chakayu ay chusaun Apo Dios. Uy kayu as nan achi mapappauy ay apuy ay naesasakiana para kan Satanas ya as nan anghesna. ⁴² Tay as nan nunchukiaangak at chaanak penakan kan chakayu. As nan nasketanak at chaanak penaikop.

⁴³ Usaak ay kaili ay achi am-ammu at chaanak menangili kan chakayu. Kun pay maid fiachok at chaanak enettan kan chakayu. Nunsaketak at chaanak enaywanan, ya naifiaruchak at chaanak finisita.’

⁴⁴ “Angkiay ya tumforchantu us ay mangali kan hiya un, ‘Apo, kaatna nan nangil-anmi kan he-a ay nunchukiaang winnu nasketan winnu kaili ay achi am-ammu winnu maid fiachom winnu nunsaket winnu naifiarud, at chaanmi finadngan

he-a?’ ⁴⁵ *Kanantu nan ari kan chicha un, ‘Ifi-akiak kan chakayu nan tit-iwa ay as nan chaanyu nangfiadngan as nan uray usa as nan chiyuycha apud ay tatakú ay omaafurot kan ha-un at kan ha-un nan chaanyu nangekamanan kan chatud-i.’*
⁴⁶ *Umuychantu chachi as nan chusa ay maid pat-ingkiana. Ngem nan chiyuycha nalintig ay tatakú at umuycha as nan fiyag ay maid patingkiana.”*

26

Nan Nuntuturakiancha As Atuncha Ay Mangpatuy Kan Jesus

(Mar. 14:1-2; Luc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Kun pay narpas ay insuron Jesus chaná amin, kenalina as nan disipulusna, ² “*Ammuyu met ay as sang-achum at Fiastan chi Munlausan.* **Maipurangtu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay maelansa as nan koros.*”

³ As nan hiyachi, naamong nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá ay Judio as nan palasyon nan kangatuwan ay pachen chi Judio ay hi Caifas. ⁴ Nuntuturagcha as atuncha ay mangtiliw ya mangepapatuy kan Jesus ay achi maam-ammuwan nan tatakú. ⁵ Ngem kenalicha, “Aw, achi takú iyaspor as nan fiasta, tay anaka ya munkukuru nan ongoongor ay tatakú.”

Nan Nangikuyakian Nan Fiafiai As Fiangfiangru As Nan Uron Jesus

(Mar. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

* **26:2** Exo. 12:1-4, 23-27. Nan nauy Fiastan chi Munlausan at hiyana nan mangnumnumnuman as nan lenmayawan nan chiyuycha kianak Israel ay nurpu ad Egipto ad pus-uy.

⁶ As nan kawad-an cha Jesus ad Betania, uy-cha nakekan as afong Simon ay nakonet ay enpaammay Jesus. ⁷ As nan chacha manganan, naesnop kan hiya nan usa ay fiafiai. Entatakina nan mangit-ittuwan ay naamma as fiatu ay nan ngachana at alabastro ay nanapnu as munfiangu ay nanginngina-an aylana. Angkiay ya inkuyagna as nan uron Jesus.

⁸ As nan nangil-an nan disipulusna, pararuy fungatcha, ya kanancha, “Ayyiwka sa paat! ⁹ Mu koma naelaku na ay fiangfiangru as nangina at maichat nan lakuna as nan chiyuycha pugli.”

¹⁰ Ngem ammon Jesus nan chacha kankanan, isunga kenalina kan chicha, “*Adchi t'uuyu lilifokun nan nauy fiafiai? Ammay met nan enatna kan ha-un.* ¹¹ *Tay kanayon ay wachacha kan chakayu nan chiyuycha pugli. Ngem mu ha-un, achiyaktu kanayon ay wacha kan chakayu.* ¹² *Inkuyagna sa ay fiangfiangru kan ha-un ta esakianana nan achorku as nan mailubkak.* ¹³ *Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa. Uray ay chaud henan intiru ay luta nan maekasabaan nan Ammay ay Chamag at maifiab-fiaagtu us nan enatna as mangnumnumnuman kan hiya.*”

Nan Mangesepsepan Judas Kan Jesus
(*Mar. 14:10-11; Luc. 22:3-6*)

¹⁴ Angkiay ya usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus Jesus ay hi Judas Iscariote at inmuy as nan anap-apon chi papachi, ¹⁵ ya kanana, “Kaatna nan etangchanyu kan ha-un mu ipurangku hi Jesus kan chakayu?” Angkiay tenangchanancha hiya as turon puru ay silver ay siping. ¹⁶ Nunlapu

as nan hiyachi, nun-anap hi Judas as ustu ay chansa ay mangesepsepna kan Jesus.

Nan Nangesakianaan Nan Disipulus As Nan Anongos ay Makiufongancha Kan Jesus
(*Mar. 14:12-21; Luc. 22:7-13*)

¹⁷ As nan omona ay urkiw nan Fiastan chi Tena-pay ay Maid Lebadurana,† inmuy nan disipulus kan Jesus. Senarudsudcha, “Ay chaud nan laychum ay mangesakianaanmi as nan manganan takú as nan Fiastan chi Munlausan?”

¹⁸ Kenalen Jesus, “*Uy kayu henan siyudad as nan chiyuy laraki, ya kananyu kan hiya un, ‘Infiakian nan Misturu un kiayud at umchan nan timpu ay enkeddeng Apo Dios para kan hiya. As nan afongmu nan mangiyufongana as nan disipulusna as nan Fiastan chi Munlausan.’*” ¹⁹ Enkaman titiwa nan disipulus nan infilin Jesus ay atuncha, ya ensakianacha nan manganan as nan Fiastan chi Munlausan.

²⁰ Kun pay naschum, nakiufong hi Jesus as nan hinpuru ya chuwa ay disipulusna. ²¹ As nan chacha manganan, kenalen Jesus, “*Ifiakiak kan chakayu nan tit-iwa ay wacha nan usa kan chakayu ay mangesepseptu kan ha-un.*”

²² Nginmuyuscha as solet nan disipulusna, ya enlapucha ay nunesennarunu ay nunsarudsud kan Jesus, “Apo, ay ha-un ta?”

²³ “*Nan chiyuy nakisiwsiw kan ha-un as tenapay as nan mallokong nan mangesepseptu kan ha-un,*” ensongfiat Jesus. ²⁴ “*Matuytu challu nan Naepadtu*

† **26:17** Exo. 12:14-20, Lev. 23:4-8. Nan Fiastan chi Tenapay ay Maid Lebadurana at pitu ay urkiw ya maiyaspor as nan Fiastan chi Munlausan.

ay Anak chi Taku ay kaman as nan kanan nan naisurat as nan Kalen Apo Dios maepangkep kan hiya, ngem kasusug-ang kayman nan hana taku ay mangesepsep as nan Naepadtu ay Anak chi Taku! Un-unuyna at mu kun chaan naiyan-anak hiya!”

²⁵ Hi Judas ay mangesepseptu kan Jesus at senarudsudna, “Misturu, ay ha-un ta?”

“Kenalem at,” ensongfiat Jesus.

Nan Anongos Ay Nakiufongan Jesus As Nan Disipulusna As Nan Lafi

(Mar. 14:22-25; Luc. 22:14-20; 1 Co. 11:23-25)

²⁶ As nan chacha manganan, enaran Jesus nan tenapay, ya nunyaman kan Apo Dios. Pinutput-ingna, angkiay inchatna as nan disipulusna, ya kanana, “Araunyu ta kanunyu. Hiyana nan achorku.” ²⁷ Angkiay ya enarana nan tasa ay natotorwan as maikop. Kun pay narpas ay nunyaman kan Apo Dios, inchatna kan chicha, ya kanana, “Umikop kayu am-in as na. ²⁸ Hiyana nan charak ay mangepasiguradu as nan fiarú ay nakiturakian Apo Dios as nan tatakú. Omayastu as nan matuyak para as nan ongor ay tatakú ta mapakawancha as nan fiasfiasorcha.‡ ²⁹ Ifiakiak kan chakayu ay achiyaktu kasin umig-ikop as nan nauy ay unus chi ubas inkiana umchan nan hana ay urkiw ay makiikopaktu kan chakayu as nan fiarú ay unus chi ubas henan muntorayan Amak.”

³⁰ As nan narpasancha ay nunkanta as pangchaychayaw kan Apo Dios, pinmitiwcha ay inmuy henan chuntug ay Olivo.

‡ **26:28** Exo. 24:1-8.

Nan Nangepakaammuwan Jesus As Nan Mangesaotan Pedro Kan Hiya

(*Mar. 14:27-31; Luc. 22:31-34; Jn. 13:36-38*)

³¹ As nan chacha umuyan, kenalen Jesus as nan disipulusna, “*Ad wani ay lafi, lomayaw kayuntu am-in kiapú kan ha-un, tay wacha nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay kanana, ‘Patayoktu nan mangay-aywan as nan karnero, at masisiyan-chantu nan chiyuycha karnero.’*” [§] ³² Ngem as nan matakuwak manipud as nan utúy, omon-onaaktu ay umuy ad Galilea mu chakayu.”

³³ Infiakian Pedro kan Jesus, “Uray mu lomayaw nan am-in ay kakadwak kiapú kan he-a at achiyak challu lomaylayaw.”

³⁴ Kenalen Jesus kan hiya, “*Ifiakiak kan he-a nan tit-iwa. Ad wani ay lafi, sakbay ay munkokakok nan ka-or at mamitluwaktu esaot kan he-a.*”

³⁵ Kenalen Pedro, “Uray mu maetapiyak kan he-a ay matuy, achek challu poros esassaot he-a!” Assesa us nan kenalen nan am-in ay kakadwana ay disipulus.

Nan Nunkararakian Jesus Ad Getsemani

(*Mar. 14:32-42; Luc. 22:39-46*)

³⁶ Angkiay ya inmuy hi Jesus ay kadwana nan disipulusna henan lukiar ay makali un Getsemani, ya kanana kan chicha, “*Etokoryu hena ta uyak munkararag hid-i.*” ³⁷ Entakina hi Pedro ya nan chuwa ay potot Zebedeo ay lanaraki. As nan hiyachi, enlapuna ay nginmuyus ya nalilifok. ³⁸ Kenalina kan chicha, “*Kamanku ekatuy*

§ 26:31 Zac. 13:7

nan nunsidla ay ngunguyusku. Mayasna kayu ya makipuyat kayu kan ha-un.”

³⁹ Angkiay ya inmuy as nan ad-achaawi as akét. Nunlukfub as nan luta, ya enkararagna, “*Ama, mu mafialin at parufusum koma ay marpas nan nauy omali ay likiatku. Uray mu assena, fiakun challu nan laychok nan maekaman, ngem nan laychum.*”*

⁴⁰ As nan nunfiangchana as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy. Kenalina kan cha Pedro, “*Ay kunyu achi kafiaelan ay makipuyat kan ha-un as uray us-usa ay uras?*

⁴¹ *Munpuyat ya munkararag kayu ta achi kayu maamis as nan sulisug. Nakasakiana kayman nan numnumyu, ngem nakapuy nan achoryu.”*

⁴² As nan kapidwa, tenmaak hi Jesus ya uy nunkararag. Kenalina, “*Amak, mu achek mafialin ay malisiyan nan nauy likiatku†sukúdku iliwas, maekaman koma nan laychum.*”

⁴³ Kun pay nunfiangad as nan maekapidwa as nan kawad-an nan disipulusna, ininchanana chicha ay nanassuy kasin, tay makaskassuycha. ⁴⁴ Isunga kasina tenaynan chicha, ya uy nunkararag as nan maekapitlu ay maepachong as nan kenarkalina.

⁴⁵ Kun pay nunfiangad as nan kawad-an nan disipulusna, kenalina kan chicha, “*Ay kukutug kayu ay cha mammamassuy ya cha mun-ib-iblay? Ilaunyu! Inumchan at nan uras ay maesepsepan*

* **26:39** As nan kali ay Griego at kanana, “*araum nan nauy tasa kan ha-un.*” † **26:42** As nan kali ay Griego at kanana, “*mu hi tona’y tasa at masapor kunku ikopun.*”

nan Naepadtu ay Anak chi Taku as nan fumafia-sor. ⁴⁶ Ayu, fumangun kayu ta uy takú maisib-at. Ilaunyu, nauy at nan mangesepsep kan ha-un.”

*Nan Naniliwancha Kan Jesus
(Mar. 14:43-50; Luc. 22:47-53; Jn. 18:3-12)*

⁴⁷ Kun pay kukutug ay cha munkarkali hi Jesus, enmali hi Judas ay usa as nan hinpuru ya chuwa ay disipulus. Intutun-udna nan ongoongor ay tatau ay nangachoros ya nangapak-or. Chicha nan infiaor nan anap-apon chi papachi ya anam-amán nan Judio. ⁴⁸ Nan sinyar ay inturag Judas as nan intutun-udna at assena: “Nan taku ay fisituwok at hiya nan chayu an-anapun. Tiliwunyu hiya.” ⁴⁹ Nunchakpos hi Judas kan Jesus, ya kanana, “Komosta, Misturu?” Angkiay finisituna hiya.

⁵⁰ Kenalen Jesus kan hiya, “*Kiayyum, atum at nan pangkepmu ay enmali hena.*”

Hiyachi ya naesnop nan tatau ay nangtiliw kan hiya ya enpapakudcha ay ustus. ⁵¹ Nan usa ay kadwan Jesus at enoknosna nan chorosna. Finakagna nan fiabfiarun nan kangatuwan ay pachi, at nakingasan nan ingana. ⁵² Kenalen Jesus kan hiya, “*Esekatmu nan chorosmu. Tay nan am-in ay mangosar as choros as nan taku at matuy us babaen as choros.*” ⁵³ *Ay achim ammu ay mafialin ay chumawatak as fiachang kan Amak, at ifiaorna ay dagus nan nasorok as piton puru ya chuwa ay lifu ay angheles?* ⁵⁴ *Ngem mu atok sa, anan atun ngay nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay matongpar ay kanana un masapor assena nan atuna ay ommat?”*

⁵⁵ As nan hiyachi ay uras, kenalen Jesus as nan ongoongor ay tataku, “Ay kunak kumukuru? Adchi t'uy kayu enmali ay nangachoros ya nangapakor ay mangtiliw kan ha-un? Inurkiw met ay to-motokorak hid-i's Templo ay cha mun-is-isuru, ya chaanak met tiniltiw kan chakayu. ⁵⁶ Ngem enommat challu am-in chaná ta matongpar nan naisurat as nan Kalen Apo Dios ay infiakuan nan chiyuycha pomapadtu.” Angkiay ya lenmayawcha nan am-in ay disipulus, ya tenaynancha hiya.

Nan Namistikiaran Caifas Kan Jesus

(Mar. 14:53-65; Luc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Angkiay ya nan chiyuycha naniliw kan Jesus at inyuycha hiya as nan afong Caifas ay kangatuwan ay pachi. Hid-i nan naaamongan nan chiyuycha mun-isursuru as Lintig ya nan anamamá. ⁵⁸ Ngem kun pay hi Pedro, immun-unud ay tenmataak inkiana as nan fiattaw nan kangatuwan ay pachi. Angkiay ya sinungkop hiya as nan fiattaw, ya naketokor hid-i as nan chiyuycha kuwarcha ay mangila mu ngachana nan ommat kan Jesus.

⁵⁹ Nan anap-apon chi papachi ya nan am-in ay membron nan Sanhedrin at nun-anaanapcha as achi tit-iwa ay pammaneknek as mangepafiasorancha kan Jesus ta wachay kiapúna as mangepapatuyancha kan hiya. ⁶⁰ Ngem maid naanapancha, uray mu enmalicha nan ongor ay muntistigu as achi tit-iwa. As nan anongosna, wachacha nan chuwa ay inmuy as sangwanan, ya kanancha,

61 “Kenalen tona ay taku un kafiaelana ay manachael as nan Templon Apo Dios, ya kiaufunantu as nan unig chi turu ay urkiw.”

62 Angkiay ya tenmakchug nan kangatuwan ay pachi, ya senarudsudna kan Jesus, “Ay maid esongfiatmu as nan cha epabpafiasor chatona ay tataku kan he-a?” 63 Ngem kun kinkinak hi Jesus. Kenalen nan kangatuwan ay pachi kan hiya, “Esapatam as nan ngachan Apo Dios ay natataku ay ifiakiam mu he-a nan Cristo ay Anak Apo Dios.”

64 “*Kenalem at,*” ensongfiat Jesus kan hiya. “*Ngem ifiakiak kan chakayu ay munlapu ad wani at ilaunyuntu nan Naepadtu ay Anak chi Taku ay tomotokor as nan apét kannawan Apo Dios ay Manakafialin as nan am-in. Ilaunyuntu us ay omali hiya ay murpu ad chaya ay maetatapi as nan lifuu.*”‡

65 Kun pay chinngor nan kangatuwan ay pachi chi, lenaksetna nan fiachuna kiapú as fungatna, ya kanana, “Enpachongna nan achorna kan Apo Dios! Ay masapor takú pay chi muntistigu? Chinngoryu at met nan kenalina. 66 Ngachana ngarud nan kananyu's na?”

“Libfengna ay matuy!” ensongfiatcha.

67 Angkiay ya tinubfiatubfiaancha nan lupana, ya sinudpasudpakcha hiya. Nan tapina kan chicha at tenampatampakcha hiya, at kenalicha kan hiya,

68 “Ud-a pay! He-a ay Cristo kanu, pugtuwam mu ngachana kan chakami nan nanudpak kan he-a.”

Nan Nangesaotan Pedro Kan Jesus

(*Mar. 14:66-72; Luc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27*)

‡ 26:64 Sal. 110:1; Dan. 7:13; Mat. 24:30

⁶⁹ Kun pay hi Pedro, kukutug as chará ay nake-totokor as nan fiattaw. Inmuy kan hiya nan usa ay mafiabfiaor ay fiafiai, at kenalina, “He-a us at nakekadmawaka met kan Jesus ay i-Galilea?”

⁷⁰ Ngem ensaot Pedro ay mangali as nan sangwanancha am-in un, “Achek poros ammu nan cham kankanan!”

⁷¹ Kun pay inmuy hiya as nan sugpan nan fiattaw, nan tukún ay mafiabfiaor ay fiafiai at enmatonana hiya. Kenalina as nan chiyuycha nangatakchug, “Hi tona met ay laraki at usa us ay nakekadmawaka kan Jesus ay i-Nazaret.”

⁷² Kasina ensaot ay nangesapata, “Esapatak ay achek poros am-ammu sa ay taku!”

⁷³ Kun pay naaw-awni as akét, nan chiyuycha nangatakchug hid-i at enmalicha kan Pedro. Kenalicha kan hiya, “O kayong, usaka us kan chicha, tay maematonanmi met nan ayug nan kalem.”

⁷⁴ Angkiay ya ensapatan Pedro as nan achorna, “Chusaunak ud-ay kan Apo Dios mu achi tit-iwa nan chak ifiagfiakia! Achek poros ammu sa ay taku!” Hiya at chi ya nunkokakok nan ka-or, ⁷⁵ ya nanumnum Pedro nan infiakian Jesus un, “Sak-bay ay munkokakok nan ka-or at mamitluwaktu ay esaot kan he-a.” Angkiay ya pinmitiw hi Pedro, ya nunsidlay akorna.

27

Nan Naiyuyan Jesus Kan Pilato
(*Mar. 15:1; Luc. 23:1-2; Jn. 18:28-32*)

¹ As nan wi-ewi-et, nuntuturagcha nan am-in ay anap-apon chi papachi ya nan anam-amán chi

Judio ay mangepapatuy kan Jesus. ² Kun pay narpas chi, finarudcha hiya, ya enek-akcha ay nangipurang kan Gobernador Pilato.

Nan Natuyan Judas

(Ara. 1:18-19)

³ As nan nangil-an Judas ay nangesepsep kan Jesus ay nakeddengan hi Jesus ay matuy, nunfi-afiawi as nan enatna. Infiangadna nan chiyuy turon puru ay silver ay siping as nan anap-apon chi papachi ya as nan anam-amá. ⁴ Kenalina, “Finmasorak as solet as nan ok nangesepsepan as nan taku ay maid fiasorna.”

“Anan fyangmi's sa? Kikiadka as sa,” ensong-fiatcha. ⁵ As nan hiyachi, inchus-or Judas nan chiyuy siping as fiaruy nan Templo, ya nak-ak ay uy nunfitkor.

⁶ Pinichet nan anap-apon chi papachi nan chiyuycha siping, at kenalicha, “Epawan nan lintig takú ay elamong takú na as nan siping as Templo, tay hi tona at fiayad chi fiyag chi usa ay taku.” ⁷ Isunga nuntuturagcha ay osaruncha nan siping ay manglakucha as nan lutan nan usa ay mun-am-amma as fianga ta mangilublubkancha as matuy ay kaili ay achi am-ammu. ⁸ Isunga nan hana ay luta at makali un “Luta ay Nacharaan” inkiana ad wani. ⁹ Hiyana nan natongparan nan kenalen Jeremias ay pomapadtu ad pus-uy ay kanana,

“Enaran nan tapen chi kianak Israel nan turon puru ay silver ay siping ay hiya nan nuntuturakiancha ay lakon nan fiyagna.

10 Nan siping at inflayadcha as nan lutan nan mun-am-amma as fianga ay hiya challu nan infilin Apo Dios kan ha-un.”*

Nan Sarudsud Pilato Kan Jesus
(*Mar. 15:2-5; Luc. 23:3-5; Jn. 18:33-38*)

11 Kun pay hi Jesus, tenmatakchug as nan sangwanan Pilato ay gobernador. Senarudsud Pilato kan hiya, “Ay he-a nan aren chi Judio?”

“*He-a nan nangali un ha-un,*” ensongfiat Jesus.

12 Ngem as nan nangepabpafiasoran nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá kan hiya, chaan poros tinumtumfor. 13 As nan hiyachi, kenalen Pilato kan hiya, “Ay achim chungrun nan ongor ay chacha epabpafiasor kan he-a?” 14 Ngem chaan poros senongsongfiatan Jesus nan uray usa as nan chacha epabpafiasor kan hiya. Isunga naschaaw as solet nan gobernador.

Nan Naekeddengan Jesus Ay Matuy
(*Mar. 15:6-15; Luc. 23:13-25; Jn. 18:39-19:16*)

15 Kun kay Fiastan chi Munlausan at ukialen nan gobernador ay umilufus as usa ay fiarud ay laychun nan tatau ay chawatun. 16 As nan hana ay timpu, wacha nan usa ay nunchinngor ay fiarud ay nan ngachana at Barrabas.† 17 Isunga as nan naamongan nan ongoongor ay tatau, senarudsud Pilato kan chicha, “Ngachana nan laychunyu ay ilufusku para kan chakayu? Ay hi Barrabas winnu hi Jesus ay makali un Cristo?” 18 Infiakiana chi, tay naammuwana ay inpurang

* **27:10** Zac. 11:12-13; Jer. 18:1-3; 32:6-10 † **27:16** Jesus Barrabas ay wacha as nan tapina ay manuskritu.

nan anap-apon chi Judio hi Jesus kan hiya kiapú as aposcha.

¹⁹ As nan nangatokoran Pilato as nan mun-ok-okomána, enpachamag asawana kan hiya, “Achika makifiyang as nan laraki ay ansa ay nalintig, tay wacha nan iniitawku ad kia-u maepangkep kan hiya, at pararu ay napalikiatanak kiapú as nan iniitawku.”

²⁰ As nan hiyachi, nan anap-apon chi papachi ya nan anam-amá at chinorchorcha nan tatau ta nan chawatuncha ay ilufusna at hi Barrabas ya hi Jesus nan epapatuyna. ²¹ Kasin senarudsud Gobernador Pilato as nan tatau, “Ngachana kan chatona ay chuwa ay tatau nan laychunyu ay ilufusku?”

“Hi Barrabas!” ensongfiatcha.

²² Kenalen Pilato kan chicha, “Mu hiyasa, anan atok ngay ngarud kan Jesus ay makali un Cristo?”

“Epaelansam as nan koros!” infukiwcha amin.

²³ “Adchi ngay? Ngachana man nan mangotetet ay enatna?” senarudsud Pilato.

Ngem kenaskasinja infukiw, “Epaelansam as nan koros!”

²⁴ As nan nangil-an Pilato ay maid kotok nan chana munsarsarudsuchan, ngem kun at cha maelapu chi kuru, nunpaara as chanum ya nunfuru as nan sangwanan nan ongoongor ay tatau. Kenalina, “Maid fiasorku as nan mangpatuyanyu kan tona ay taku! Kikiad kayu!”

²⁵ Tinumfor nan amin ay tatau, “O ud-ay, kikiad kami challu ya nan an-akmi!”

²⁶ As nan hiyachi, inlufusna hi Barrabas. Angkiay enpasaplesapletna hi Jesus as nan sosorchachu, at inpurangna hiya ta maelansa as nan koros.

Nan Nangot-otyokan Nan Sosorchachu Kan Jesus
(*Mar. 15:16-20; Jn. 19:2-3*)

²⁷ Angkiay ya inyuy nan sosorchachon Pilato hi Jesus as nan fiattaw nan afong nan gobernador, ya enamongcha nan am-in ay kakadwacha ay sosorchachu ya nan chiyuycha nangarufong kan hiya. ²⁸ Lenafusanha hiya, at kenakiayanha hiya as munchachara ay maepachong as nan fiachon chi ari. ²⁹ Penolekawcha nan komawet ay sufet, ya insukrubcha as uruna. Enpad-uncha nan nunu as nan kannawan ay limana. Angkiay nunpalpalintumangcha ay mangot-otyok as nan mangarkaliyanha, “Matakutakuka ay Aren chi Judio!” ³⁰ Tinubfiatubfiaanha hiya. Enaracha us nan nunu ya enpak-opak-orcha as nan uruna. ³¹ Kuncha pay lenpas ay nangotyootyok kan hiya, kenaanha nan munchachara ay kakiay, ya enpafiachucha kasin nan fiachuna. Hacha at ek-ak ay uy mangelansa kan hiya as nan koros.

Nan Naelansaan Jesus As Nan Koros
(*Mar. 15:21-32; Luc. 23:26-43; Jn. 19:17-27*)

³² As nan chacha mak-akan, sinib-atcha nan laraki ay i-Cirene ay nan ngachana at Simon. Peneletcha hiya ay manakfiat as nan koros Jesus. ³³ Kuncha pay inumchan henan lukiar ay makali un Golgota ay nan laychuna ay kanan at “Lukiar

nan Tong-or chi Uru,” ³⁴ penachascha ay mangepaikop kan Jesus as fiayas ay nakaslangan as apku ay mangepakyat kanu as putug. Ngem kuna pay tenamtaman, enachina.‡

³⁵ Kuncha pay lenpas ay nangelansa kan hiya as nan koros, finingfingaycha nan chiyuycha fiachuna babaen as nan nunfifinnotancha. ³⁶ Angkiay ya tenmokorcha, ya finantayanacha hiya hid-i. ³⁷ As nan laramakun nan uruna, inpuuycha nan tabra ay naisusuratan nan naepafiasor kan hiya ay assena nan kafiasaana: “Hi Tona Hi Jesus Ay Aren Chi Judio.” ³⁸ Angkiay ya wachacha us nan chuwa ay homohold-ap ay enlansacha as nan koros, usa as apét kannawan Jesus, ya nan usa at as apét kannikidna.

³⁹ Nan chiyuycha cha marmar-os at en-ensotcha hiya§ ya nunwugwugwugcha, ⁴⁰ ay cha mangarkali, “He-a ay nangali un kafiaelam ay manachael as nan Templo ya kiaufum as nan unig chi turu ay urkiw at ud-a, esarakam nan achormu! Mu tit-iwa ay he-a nan Anak Apo Dios, komsopka as nan koros.”

⁴¹ Uray nan anap-apon chi papachi ay kadwacha, nan mun-isursuru as Lintig ya nan anam-amá at enot-otyokcha hi Jesus as nan chacha mangarkaliyan, ⁴² “Ensarakana nan tapina ay tataku, ngem achina met poros maesarakan nan achorna. Mu hiya nan aren nan chiyuycha kianak Israel, kakun ud-a komsop ad wani as nan koros, at afurotun takú hiya. ⁴³ Talekuna kanu hi Apo Dios. Ud-a pay, ilaun

‡ 27:34 Sal. 69:21 § 27:39 Sal. 22:7-8

takú mu laychun Apo Dios ay mangesarakan kan hiya ad wani, tay kanana us un Anak Apo Dios hiya.”* 44 Kaman us as nan chiyuycha chuwa ay homohold-ap ay naelansa as nan koroscha at ininsurtucha us hiya.

Nan Natuyan Jesus

(Mar. 15:33-41; Luc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

45 Nunlapu as nan nunkiawa, ngenmongot nan intiru ay luta inkiana alas tres as nan makiayud.

46 As nan kiayud alas tres, inpigsan Jesus ay nangifukiaw, “*Eli, Eli, lama sabaktani?*” Nan laychuna ay kanan at, “Diosku, Diosku, adchi t'uyak enganuy?”†

47 As nan nanngoran nan tapen nan tatau ay nangatakchug hid-i, kenalicha, “Ku-una cha ayakian hi Elias.” 48 Natannagtag nan usa kan chicha ay uy enmara as espongha. Enpasosopna as nan senmoka ay fiayas. Kun pay narpas, enpakatna as nan nunu ya inchawchawna ta epasosopna kan Jesus. 49 Ngem kanan nan tapina, “Awni pay ud-a ta ilaun takú mu omali hi Elias ay mangesarakan kan hiya.” 50 Nunfukiaw kasin hi Jesus as napigsa, ya entalekna nan long-agna kan Apo Dios.

51 As nan hiyachi, narakset ay nunkudwa nan kurtinan‡ nan Templo nunlapu as lamagna inkiana as kuwabna. Kinmichu as napigsa ya nabtakcha nan chiyuycha anad-acha ay chupras.

52 Natkafian us nan chiyuycha lufok, ya nan ongor ay natuy ay tatakon Apo Dios at natakucha

* 27:43 Sal. 22:8 † 27:46 Sal. 22:1 ‡ 27:51 Exo. 26:31-33; Heb. 9:6-8, 12-14.

manipud as nan utúy. ⁵³ Tenaynancha nan chiyuycha lufokcha. As nan natakuan Jesus manipud as nan utúy, inmuycha ad Jerusalem ay nasantowan ay siyudad, at ongor chi nangila kan chicha.

⁵⁴ Kun pay keneknan nan kapetan chi sosorchachu ya nan sosorchachuna ay nunfiyantay nan kichu ya inilacha nan enommat, inmugyatcha as solet, ya kanancha, “Tit-iwa payat ay hi tona at Anak Apo Dios!”

⁵⁵ As nan ad-achawwi as akét, ongorcha nan fianafiai hid-i ay nangila as nan cha om-ommat. Chicha nan inmun-unud kan Jesus nunlapu ad Galilea ya namadfiachang kan hiya. ⁵⁶ Nan tapina kan chicha at cha Maria Magdalena, hi Maria ay enan cha Santiago kan Jose, ya nan asawan Zebedeo.

Nan Lufun Jesus

(Mar. 15:42-47; Luc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

⁵⁷ Kun pay cha maschum, enmali nan usa'y fiaknang ay i-Arimatea ay nan ngachana at Jose. Usa us hiya ay disipulon Jesus. ⁵⁸ Inmuy hiya kan Pilato, at chinmawat as pammarufus ay arauna nan achor Jesus. Angkiay ya infilin Pilato ay maichat kan hiya. ⁵⁹ Enaran Jose nan achor Jesus, ya penotepotana as nan fiarú ay am-ammay ya nacharos ay lopot. ⁶⁰ Angkiay ya enpaipuuyna as nan mismu ay fiarú ay lufokna ay enpatuktukna ay chupras. Kun pay narpas, enpaulina nan ad-acha ay fiatu ay nanangubna as nan lufok, angkiay nak-ak. ⁶¹ Hi Maria Magdalena ya nan usa

ay Maria at wachacha us hid-i ay nangatokor as nan sangwanan nan lufok.

Nan Nangkuwarchaancha As Nan Lufok Jesus

⁶² As nan kafikiatana as nan narpasan nan Urkiw nan Munsakianaan para as nan Urkiw ay Mun-iblayancha, inmuy nan anap-apon chi papachi ya nan chiyuycha Fariseo as afong Pilato.

⁶³ Kenalicha, “Apo Gobernador, manumnummi nan kenalen nan enmallilaw ay anchi as nan natatakuwana pay laing ay kanana un, ‘As nan maekatlu ay urkiw at matakuwak manipud as nan utúy.’ ⁶⁴ Isunga ammay man mu ifilimu ay mafiantayan ay ustu nan lufokna inkiana as nan maekatlu ay urkiw, tay atun at mu umuy nan disipulusna ay mangakiw as nan achorna, ya epachamagchantu as nan tatau ay natau hiya manipud as nan utúy. Mu atuncha chi, kaskasin mangisiw nan anongos ay allilawcha mu nan enmon-ona ay kenalen Jesus un hiya nan Cristo.”

⁶⁵ Kenalen Pilato kan chicha, “O, omayag kayu ngarud as sosorchachuyu ay murpu as Templo. Angkiay ya umuy kayu hid-i ya epakuwarchayu ay ustu nan lufok.” ⁶⁶ Isunga inmuycha, ya inpuuycha nan maton as nan unub nan lufok ta mailatu mu wachay mangulin. Hacha at epakuwarcha as nan sosorchachu.

28

*Nan Natauwan Jesus Manipud As Nan Utúy
(Mar. 16:1-8; Luc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)*

¹ Kun pay inmuy nan Urkiw ay Mun-iblayan as nan wi-ewi-et as nan Chumingku, inmuy cha

Maria Magdalena ya nan usa ay Maria as nan lufok Jesus. ² Kalina at ya nunkichu as napigsa, tay kinmuwab nan usa ay anghel Apo Dios ay nurpu ad chaya. Inulina nan fiatu ay tangub nan lufok, at tenokorana. ³ Nan ilana at munselselap ay kaman fiakilat, ya nan fiachuna at pukpukkawan. ⁴ As nan nangil-an nan chiyuycha sosorchachu as nan anghel, penmayagpagcha ya nunlukfubcha ay kamancha nanatuy kiapú as nan nunsidla ay ugyatcha.

⁵ Kenalen nan anghel as nan fianafiai, “Achi kayu umugyat, tay ammok challu ay chayu anapun hi Jesus ay naelansa as nan koros. ⁶ Maid hiya hena, tay natakú manipud as nan utúy ay kaman as nan infiakiana. Akayu, ilaunyu nan naesasadana. ⁷ Kamuwunyu pay ay uy mangifiakia as nan disipulusna ay natakú hiya manipud as nan utúy, ya omon-ona hiya ay umuy mu chakayu ad Galilea. Ilaunyuntu hiya hid-i. Nunumnumunyu nan infiakiak kan chakayu.”

⁸ Isunga kenamon nan fianafiai ay nak-ak as nan chiyuy lufok. Uray mu inmuugyatcha, naragsakcha challu. Angkiay ya tenmagtagcha ay uy mangifiakia as nan disipulusna. ⁹ As nan chacha tomagtakian, kalina at ya sinib-at Jesus chicha, ya kanana, “*Komosta kayu?*” Naesnopcha kan hiya, ya nunpalintumangcha ay nangchun as nan sukina, ya nunchayawcha kan hiya. ¹⁰ Haat kanan Jesus kan chicha, “*Achi kayu umugyat. Uyyu ifiakia as nan iib-ak ay umuycha ad Galilea. Hid-i nan mangil-anchantu kan ha-un.*”

Nan Enpachamag Nan Nunfiariantay As Nan

Lufok

¹¹ As nan cha umuyan nan fianafiai, nan tapen nan sosorchachu ay nangukuwarcha as nan lufok Jesus at inmuycha ad Jerusalem. Infiaki-acha as nan anap-apon chi papachi nan am-in ay enom-ommat.* ¹² Nakiturag nan anap-apon chi papachi as nan anam-amá mu anan atuncha. Nan nunturakiancha at pasoksokancha nan chiyuycha sosorchachu as chamuna ay siping. ¹³ Infilincha kan chicha, “Ifiakiayu as nan tatau ay enmali nan disipulus Jesus as nan lafi, ya enlayawcha nan achorna as nan nanassuyanmi. ¹⁴ Mu machamagtu nan gobernador na, kikiad kamintu ay mangawis kan hiya ta maid chusayu.”

¹⁵ Isunga enaran nan sosorchachu nan siping, ya enatcha tit-iwa nan naifilin kan chicha. Inkiana ad wani, hiyana nan kukutug ay cha munchinchinamag as nan chiyuycha Judio.

Nan Nunpail-an Jesus As Nan Disipulusna

(Mar. 16:14-18; Luc. 24:36-49; Jn. 20:19-23; Ara. 1:6-8)

¹⁶ Inmuy nan hinpuru ya usa ay disipulus Jesus henan chuntug ad Galilea ay hiya nan infilin Jesus ay manib-atana kan chicha. ¹⁷ As nan nangil-ancha kan hiya, chinaychayawcha hiya, ngem nunchuwachuwa nan tapina kan chicha. ¹⁸ Naesnop hi Jesus kan chicha, ya kanana, “*Naichat kan ha-un nan am-in ay kalibfengan ad*

* **28:11** Nan chusan nan sorchachu mu lenmayaw nan fiarud at mafialin ay utúy. Ara. 12:19.

*chaya ya asna's luta. ¹⁹ Isunga uy kayu as nan am-in ay tatau henan am-in ay nasyon, ya munfialin-
unyu chicha as disipulusku. Funyakianyu chicha as
nan ngachan nan Ama, nan Anak, ya nan Espiritu
Santo. ²⁰ Isuruwanyu chicha ay mangafurot as nan
am-in ay infilinku kan chakayu. Nunumnumunyu
us ay mawawachaak kan chakayu inkiana as nan
munpatingkiaan nan lufong.”*

Nan kalen apo Dios (Nan fiarú ay turag) New Testament in Bontok, Eastern

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Eastern Bontok (Bontok, Eastern)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bontok, Eastern

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
1f1c8958-216d-51a9-a716-070579cb1c49